
Helsingin kaupungin kesäkukkaistutusten historia

Kesäkukat osana puutarhataiteen tyylisuuntia

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Maisemasuunnittelun koulutusohjelma

Lepaa, kevät 2017

Kirsti Oksanen

Kirsti Oksanen

Lepaa

Maisemasuunnittelun koulutusohjelma

Tekijä	Kirsti Oksanen	Vuosi 2017
Työn nimi	Helsingin kaupungin kesäkukkaistutusten historia	
Ohjaajat	Outi Tahvonen ja Arto Vuollet	

TIIVISTELMÄ

Helsingin kesäkukkaistutuksilla on ollut 1800-luvun lopulta alkaen pitkät perinteet. Kesäkat, joista Helsingin Rakennusvirasto käyttää nimitystä kausikasvit, ovat viimeistellyn kaupunkiympäristön tärkeä yksityiskohta. Tänäkin päivänä Helsingissä on näyttäviä ja hyvin hoidettuja kesäkkäistutuksia.

Helsingin kesäkukkaistutusten historiaa ei ole aikaisemmin selvitetty. Rakennusvirastosta ja Kaupunginpuutarhalla löytyi kesäkkälistoja sadan vuoden ajalta alkaen vuodesta 1926 nykypäivään. Niissä on Helsingin kaupungin kesäkukkaistutuksiin suunnitellut kasvit ja niiden taimimäärät. Tutkimuskysymyksinä olivat, miten puutarhataiteen tyylien muuttuminen on vaikuttanut Helsingin kesäkukkaistutuksiin julkisilla viheralueilla 1920-luvulta nykypäivään sekä miten kesäkkien käyttö on muuttunut lajivalikoiman, käyttömäärien ja istutusryhmien muotokielen osalta. Kukkalistoja ja istutuksista otettujen valokuvien antamaa tietoa verrattiin alan kirjallisuudesta ja lehdistä kerättyyn tietoon. Näitä täydensi muutaman alan ammattilaisen antama suullinen tiedonanto maisema- ja puutarhasuunnittelun tyyleistä. Työn tilaajana oli Helsingin kaupungin rakennusvirasto.

Tämän työn kvantitatiivinen osa rakentui Helsingin kaupungin kesäkukkaistutuksiin suunniteltujen kasvien kukkalistojen tutkimisesta. Niistä haettiin määrällisesti eniten käytetyt kesäkkäkasvut kymmenen vuoden tarkasteluvälillä. Kvalitatiivisessa osuudessa tutkittiin kesäkukkaistutusten tyylien muuttumista, istutuksista eri aikoina otettujen valokuvien avulla oli.

Tutkimus osoitti, että puutarhataiteen tyyliuunnat ovat vaikuttaneet Helsingin julkisiin kausikasvi-istutuksiin tutkittuna ajanjaksona. Eri kasvilajien käyttö ei ole niin sidoksissa tyyliin kuin istutuksen muotokieli on. Kasvilajien käyttötapa istutuksissa on muuttunut eri aikoina. Tutkimuksen edetessä kävi selväksi, että Helsingin Kaupunginpuutarhalla on ollut myös oma vaikutuksensa Helsingin kausikasvi-istutuksiin.

Avainsanat Kesäkukka, Helsinki, kukkaryhmä, astiaistutus, puutarhataiteen historia

Sivut 74 s. + liitteet 28 s.

Lepaa

Degree programme in Landscape design

Author	Kirsti Oksanen	Year 2017
Subject of Bachelor's thesis	History of public flower beddings and containers in Helsinki	
Supervisors	Outi Tahvonen and Arto Vuollet	

ABSTRACT

The bedding of summer flowers in Helsinki has been a big part of the city's landscape since the late 19th century. The summer bedding scheme is a crucial part in creating a polished atmosphere into the urban environment of the inner and outer city. Even today, all around the city there are several well maintained beautiful flower beddings and containers.

Until this day no one has ever researched the history of flower beddings in Helsinki. Fortunately, The Public Works Department and the City Garden of Helsinki had all the information of the flower bedding in Helsinki in their archives. They have lists of all the annual summer flowers in these departments since 1926 to the present. The papers included all the information needed, from the types of flowers used to their volumes. The goal of this study was to see how different fashions and styles in the art of gardening have affected summer bedding in parks, market squares, and other outdoor attractions around Helsinki during the different decades and even individual years. The secondary goal was to understand what these changes have done in terms of species, their volume and application rate, and the general intentions of design. The information provided from these listings and photographs taken of those plantings were then compared to the information in literature and magazines from the same time periods, and to a few oral interviews from garden design professionals. This research project was ordered by the Helsinki Public Works Department.

This research showed that the different styles and fashions have affected the summer bedding scheme in Helsinki during the studied time period. The use of different plant species wasn't tied to these changing styles as much as the overall design language is. The way that different plant species are used has also changed during this time-period. This study also showed that the City Garden of Helsinki have had an impact on the summer bedding done in the city of Helsinki.

Keywords Summer flower, Helsinki, flower bed, container planting, garden art history

Pages 74 p. + appendices 28 p

SISÄLLYS

JOHDANTO.....	5
1 KESÄKUKAT JA NIIHIN LIITTYVIÄ TERMEJÄ.....	7
2 KESÄKUKKIEN HISTORIAA EUROOPASSA.....	9
3 KESÄKUKAT HELSINGISSÄ.....	9
3.1 Kesäkukkien käyttö Helsingin julkisissa istutuksissa.....	10
3.1.1 Kausikasvi-istutusten sijoittelusta ja tyylistä Helsingissä:.....	10
3.1.2 Teemavuodet kesäkukkaistutuksissa.....	11
3.2 Helsingin Kaupunginpuutarhan merkitys kausikasvi-istutuksille.....	12
3.3 Rungollisten kesäkukkien ja lehtikasvien käyttö Helsingin istutuksissa.....	14
3.4 Uusien kesäkukkalajien ja lajikkeiden testaaminen ja kokeilu.....	14
3.5 Huomioita eräiden kesäkukkien käytön esteistä.....	16
4 KESÄKUKKIEN UUSI TULEMINEN RUOTSISSA 1990-LUVULLA.....	16
5 PUUTARHATAITEEN TYYLISUUNNAT 1920–2015.....	18
5.1 Maisemapuutarha ja arkkitehtoninen tyyli.....	18
5.1.1 Kesäkkukat maisemapuutarhassa ja arkkitehtonisessa tyyliässä.....	21
5.2.1 Kesäkkukat toisen maailmansodan jälkeisenä aikana.....	26
5.2 Modernismi / Funktionalismi.....	24
5.3 Moderni puutarhasuunnittelu.....	27
5.3.1 Kesäkkukat modernin puutarhasuunnittelun aikana.....	29
5.4 Viimeisten vuosikymmenten, 1980–2010 tyyli.....	30
5.4.1 Kesäkkukat suunnittelun virtauksissa 1980–2000-luvulla.....	33
6 MENETELMÄT JA AINEISTO.....	36
6.1 Helsingin kesäkkukkalistojen tutkiminen.....	36
6.2 Puutarhataiteen tyylien muuttuminen kesäkkukkaistutuksissa valokuvista.....	37
6.3 Kirjoitettua puutarhataiteen tyyliuunnista ja kesäkkukista.....	37
7 TULOKSET.....	38
7.1 Helsingin julkisten kukkaistutusten kasvit kesäkkukkalistoissa 1926–2015.....	39
7.1.1 Helsingin 20 eniten käytettyä kesäkkukasukua ja niiden esittely.....	40
7.1.2 Mielenkiintoisia sukuja 20 suosituimman ulkopuolelta.....	49
7.1.3 Kevätkukkaistutusten kasvit eri vuosina.....	51
7.1.4 Lehtikasvien käytöstä eri vuosina.....	52
7.1.5 Rungolliset kasvit.....	54
7.1.6 Valikoimasta poistuneita kesäkkukasukuja.....	56
7.1.7 Uusvanhat kesäkkukat.....	56
7.1.8 Uusia tulokkaita kesäkkukkaistutuksiin.....	57
7.2 Kesäkkukkaistutusten sisäinen muotokieli ja lajirunsaus eri aikakausina.....	59
7.2.1 Kaivopuiston kukkaistutusten muotokieli eriaikoina.....	60
7.2.2 Engelinaukion kukkaistutusten muotokieli eriaikoina.....	61
7.2.3 Kukka-astiaistutukset.....	61
8 POHDINTA.....	62
8.1 Tyyliuuntien vaikutukset Helsingin kesäkkukkaistutuksien muotokieleeseen.....	62

Helsingin kaupungin kesäkukkaistutusten historiaa

8.2	Muutoksia kesäkukkien valikoimassa.....	63
8.3	Kaupunginpuutarhan kesäkukkaviljelyn vaikutukset istutuksiin.....	65
8.4	Kesäkukkaistutusten asemasta tutkitulla ajanjaksolla.....	66
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	67
	LÄHTEET	69
Liite 1	Helsingin kausikasvi-istutusten kasvilajit	
Liite 2	Helsingin kausikasvien tieteelliset ja suomalaiset nimet	
Liite 3	Helsingin kausikasvi-istutusten lehtikasvit	
Kuvaliite 1	Kesäkukat tapahtumien ja teemojen muodoissa ja väreissä	
Kuvaliite 2	Töölönlahden kukkatarhan istutuksia eri vuosilta	
Kuvaliite 3	Kaivopuiston kesäkukkaistutusten muotokielen muuttuminen 1900-luvun alusta vuoteen 2015	
Kuvaliite 4	Engelinaukion kesäkukkaistutusten muotokielen muuttuminen 1920-luvulta vuoteen 2015	
Kuvaliite 5	Kukka-astiaistutusten tyylien muuttuminen 1980–2015	
Kuvaliite 6	Kesäkukka-ampellit katukuvassa Helsingissä	

JOHDANTO

Helsingin kesäkukkaistutuksilla on ollut 1800-luvun lopulta alkaen pitkät perinteet. Tuon reilun sadan vuoden aikana ne ovat olleet osa kaupunkia sen muuttuessa ja kasvaessa. Kesäkukat, joista Helsingin kaupungin rakennusvirasto käyttää nimitystä kausikasvit, ovat viimeistellyn kaupunkiympäristön tärkeä yksityiskohta. Tänäkin päivänä Helsingissä on näyttäviä hyvin hoidettuja kesäkukkaistutuksia. Kukkaryhmien hoitajien ammattitaito Helsingissä on aina ollut korkealla tasolla, ja vaativatkin istutukset on hoidettu erittäin hyvin.

Kesäkukkaistutuksissa on käytetty yleensä vuosittain vaihdettavia kukkasveja, tosin kasvilajivalikoiman puitteissa voidaan käyttää alussa mainittua laajempaa kausikasvinimitystä. Tämä pitää sisällään myös kevät- ja syyskukkaistutuksissa käytetyt lajit, erilaiset yrtti- ja vihanneskasvit sekä kasvit joiden koristeellisuus on niiden lehdissä.

Sadan vuoden aikana on Suomessa ollut useampi puutarhataiteen tyyli-suunta vallalla. Ne ovat vaikuttaneet Helsingin kesäkukkaistutusten kasvi-valintoihin ja muotokieleen alkaen 1900-luvun alussa maisematyylin muuttumisesta geometriseksi ja edelleen toiminnallisuuteen ja tarpeeseen perustuvaan funktionalismiin. Toisen maailmansodan jälkeen luonnollisempi tyyli korostui ja pyrittiin mahdollisimman yksinkertaisiin viheralueisiin, pihoihin ja puutarhoihin. Nykyisin tiivistyvässä kaupunkirakenteessa korostuvat paikan lähtökohdat eli ympäristön tyyli, käyttötarkoitus ja monet olemassa olevan infran asettamat reunaehdot.

Helsingin kesäkukkaistutusten historiaa ei ole aikaisemmin selvitetty. Rakennusvirastossa ja Kaupunginpuutarhalla oli kesäkukkalistoja sadan vuoden ajalta alkaen vuodesta 1926 nykypäivään. Niistä löytyi Helsingin kaupungin kesäkukkaistutuksiin suunnitellut kasvit ja niiden taimimäärät. Koko tämän ajanjakson kesäkukat on kasvatettu samassa paikassa Helsingin Kaupunginpuutarhalla Töölössä.

Sadan vuoden aikana on Helsingissä koettu erilaisia taloudellisia aikoja ja monta organisaatiomuutosta. Nykyisin katu- ja puistoalueilla olevista istutuksista vastaa rakennusvirasto tilaajaorganisaationa. Muut hallintokunnat kuten kiinteistö- sekä sosiaali- ja terveystieteiden virasto vastaavat omista kesäkukistaan. Ne ovat jo pitkään tilanneet kukkaistutuksia joko rakennusvirastolta tai nykyisin Starasta eli Helsingin kaupungin rakentamispalvelusta, johon myös Kaupunginpuutahan toiminnot kuuluvat. Seuraava kaupungin organisaatiouudistus on määrä toteuttaa 2017, jonka osana rakennus- ja kiinteistövirasto yhdistyvät. Rakennusviraston hallinnoimia kesäkukkaistutuksia hoitavat nyt kaupungin Staran kaupunkitekniikan ylläpito sekä yksityiset alueurakoitsijat.

Kesäkukkaistutusten määrää ja tarpeellisuutta on aika ajoin kyseenalaistettu Helsingissä eri vuosien tiukoissa taloustilanteissa. Myös vallitsevilla tyylisuunnilla ja suunnitteluperiaatteilla on ollut vaikutuksensa. Tällä hetkellä

kukkaistuksia on vähemmän kuin 2000-luvun alun huippuvuosina. Kausikasvi-istutusten määrän vaihteluita on tasannut rakennusviraston vuonna 2006 julkaisema Kausikasvit Helsingissä -linjaus. Katu- ja puisto-osasto toivoo, että se ohjaa kausikasvi-istutusten tilaamista myös tulevassa toimintojen uudelleen järjestelyssä Helsingissä.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Helsingin kausikasvi-istutuksissa käytettyjen kasvilajien muutoksia eri vuosikymmeninä sekä peilata muutoksia puutarhataiteen historian eri aikakausien tyyliin. Puutarhataiteen historiaa on Suomessa selvitetty viime vuosina melko runsaasti, kuten Eeva Ruof, Maria Karisto ja Julia Donner mutta ei kesäkukkien kannalta. Mielenkiinto kesäkukkahistorian selvittämiseen oli kytenyt jo pitkään, sillä tekijä on suunnitellut Helsingin kaupungin kesäkukkaistutuksia jo 25 vuoden ajan. Kesäkukkalistat ovat odottaneet tutkimista jo monen vuoden ajan. Työn tilaajana oli rakennusvirasto.

Helsingin kaupungin kesäkukkalistoista, Suomen puutarhataidetta käsittelevistä kirjoista, Puutarha-lehden vuosikertoista ja vanhoista valokuvista etsittiin vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

- Miten puutarhataiteen tyylien muuttuminen on vaikuttanut Helsingin kesäkukkaistutuksiin julkisilla viheralueilla 1920-luvulta nykypäivään?
- Miten kesäkukkien käyttö on muuttunut lajivalikoiman, käyttömäärien ja istutusryhmien muotokielen osalta?

Kesäkukkien tarpeellisuutta Jenny Elfving perusteli seuraavasti kirjassaan Kukkaviljelys avomaalla (1921, 9). Ensimmäiseen lauseeseen voisi lisätä – tai puistomme -

”Onhan luontomme kaunis, mutta se on niin yksitoikkoinen. Onhan kesämme ihana, mutta se on liian — viheriä. Silmämme etsii vaihtelua, ja missä tapaa — värejä, herää mielenkiinto ja iloisuus. Värejä me tarvitsemme, loistavia, silmäänpistäviä värejä, jotka herttaisesti hymyilevät meille ravistaen meitä alakuloisuudestamme- - -”

Lukijalle:

Työn luonteen vuoksi, historiallisena katsauksena, ei noudateta tarkasti HAMK:n ohjeistusta kuvien ja lähteiden viittaustekniikasta.

1 KESÄKUKAT JA NIIHIN LIITTYVIÄ TERMEJÄ

Kesäkukka-termin merkitys ei ole aivan yksiselitteinen. Puheessa siitä käytetään erilaisia osittain samaa tarkoittavia sanoja, kuten ryhmäkasvi. Kesäkukat voidaan jaotella kasvutavan kuten rungollisiksi kasvatetut kesäkukat tai lehtien koristeellisuuden merkityksen mukaan. Kesäkukkaistutusten yhteydessä puhutaan kukkaryhmistä ja astiaistutuksista, eli tavallaan ne ovat erilaisia käyttötapoja kesäkukille.

Monesti termit kuvaavat kesäkukkien käyttötapaa tai luonnetta eli ulkonäköä. Jenny Elfving määritteli 1920-luvulla, että ryhmäkasvit ovat kukkivia kasveja, jotka sopivat erilaisiksi kukkaryhmiksi. Ne voivat olla matalampia tai korkeampia. Kesäkukkiin kuuluvat myös talvetettavat kasvit esimerkiksi erilaiset rungollisiksi kasvatetut taimet, tähkälijat (*Phormium*) ja sinisarjaliljat (*Agapanthus*) Jenny Elfving kutsui vain kesäkukkaistutuksia varten talvetettavia kasveja ”kolpakko- eli ruukkukasveiksi”. (Elfving 1921, 39, 104.)

Uudempi Antti Riikosen ja Matti Vuoren määritelmä on 2000-luvun alusta: ”Kesäkukat ovat yleensä yksivuotisia eli samana kesänä kukkivia ja siemeniä tuottavia ulkotilojen koristekasveja. Ne voidaan jakaa kahteen ryhmään, kylvökukkiin, jotka tavallisesti kylvetään suoraan kasvupaikalle ja ryhmäkasveihin, jotka vaativat esikasvatuksen. Ryhmäkasvit kukkivat yleensä koko kesän, kun taas kylvökukat yleensä heinäkuusta syksyyn asti.” (Riikonen & Vuori 2004, 10.)

Helsingin kaupunki käyttää nykyisin kesäkukista kausikasvinimitystä. Se pitää sisällään yksivuotisena käytetyt kevät-, kesä- ja syyskasvit, joiden koristearvo on kukissa tai lehdissä ja joita istutetaan maahan tai astioihin. Kausikasvien suurin ryhmä ovat kesäkukat. Suomessa kesäkukalla ja ryhmäkasvilla tarkoitetaan samaa asiaa, vaikka terminä kesäkukka on suoraan kasvupaikalleen kylvettävä ja ryhmäkasvi tarvitsee esikasvatuksen ehtiäkseen kukkia. (Tegel 2007, 13.)

Samaa asiaa on seuraavissakin termeissä, kuitenkin hieman eri lailla. Pääsääntöisesti kesäkukat ovat yhden (kasvukauden) sesongin kasveja. Kesäkukat (= ryhmäkasvit) ovat esikasvatettavia yksivuotisia kukkia. Kylvökukkia ovat suoraan avomaalle kylvettävät yksivuotiset kukat, jotka ehtivät kukkia Suomessa avomaalle kylvöstä. Kausikasvi-istutuksissa voi käyttää myös vihanneksia, yrttejä, koristeheiniä, kaksivuotisia lajeja tai ensimmäisenä vuotena kukkivia perennoja sekä hyödettyjä sipulikukkia. (Vireaho, Tammikari & Oksanen, 2014, 9.)

Tässä opinnäytetyössä kesäkukka tarkoittaa kesän ajaksi istutettavaa ja kevätkukka kevääksi istutettavaa kasvia. Kausikasvi-termiä käytetään, kun on kyse niin kevät-, kesä- kuin syysistutuksista.

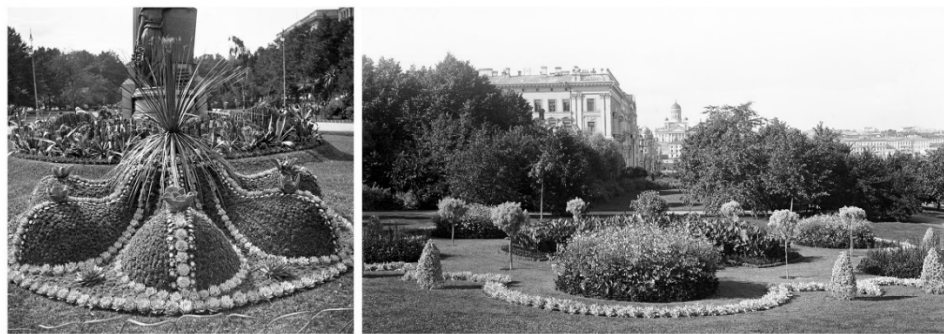
Lehtikasvi nimitystä käytetään tässä tutkimuksessa kasveista, joiden koristearvo on nimenomaan lehdissä, yleisemmin lehden värissä, joka on muu kuin vihreä. Ihan viime vuosina suosituiksi tulleet koristeheinät kuluvat myös lehtikasveihin. Jenny Elfvingin (1921, 39) mukaan lehtikasveja vil-

jellään yksinomaan lehtiensä takia ja ne ovat melko korkeita, 0,5–3 m. Lehtien kirjavuus oli myös tärkeää. Niitä käytetään lehtikasviryhmissä, harvemmin sekaistutuksissa, tai erillisinä ryhminä nurmikolla. Laitakasveiksi nimityksessä ryhmässä on matalia lehdiltään erivärisiä ja toisilla reunakasveilla on koristeelliset kukat.

Muutamista meidän kesäkukistamme voidaan kasvattaa rungollisia kasveja, pikkupuuta kuten verenpisaroista (*Fuchsia*) tai tulikruunuista (*Lantana*). Kotimaassaan ne ovat monivuotisia, meillä ne talvehditetaan sisällä valoisassa viileässä paikassa. Näistä on kasvatettu kahden tyyppisiä taimia: Sellaisia, joilla on selvä runko ja pallomainen latvus, pyramidimaiseksi (tai kartioiksi) kutsutaan sellaisia, joilla on selvä runko, mutta versoja on koko matkalla. (Vireaho ym. 2014, 168.)

Kesäkukkiin liittyvät termit kukkaryhmä eli maaryhmä ja kukka-astiaistutus. Kukkaryhmä on siis maahan tehtävä istutus. Se voi sijaita esimerkiksi puistossa nurmikolla tai katualueen liikenteenjakajassa. Kukka-astiaistutus tehdään astiaan, jonka paikkaa voi halutessaan muuttaa. Yleensä astiat sijoitetaan kovalle pinnalle toreilla, aukioilla tai asemilla. (Tegel 2007, 20.)

Kesäkukkaryhmiin liittyvät tapetti- eli Teppich- ja lehtikasviryhmiä. Aito tapettiryhmä on yksittäinen istutus, joka oli yksi puiston tai puutarhan koriste-elementeistä. Ne ovat olleet geometrisia muotoja kuten ympyröitä tai ellipsejä, myöhemmin myös tähtimäisiä. Ryhmässä oli erivärisiä ornamentaalisia kuvioita. Alussa kuviot olivat nurmikon tasolla ja myöhemmin reunaa nostettiin esimerkiksi reunakivillä ja myös ryhmän keskusta oli selvästi ylempänä. Tapettiryhmien historia alkaa 1800-luvun alussa. Ensin niissä käytettiin matalia lehtikasveja ja 1850-luvulta alkaen mukaan tulivat kukkivat kasvit. Tapettiryhmät saattoivat olla myös kuvioistutuksia nurmikossa eli nurmikkoon tehtiin yksilajisia kuviota. Kuvioiden osana saatettiin käyttää myös mineraaleja ja soraa. Kasveiksi sopivat mattomaiset lajit, joita pystyttiin pitämään kurissa, niin että kuviot erottuivat koko ajan selkeästi. Myös korkeampia kasveja saattoi käyttää kuvioissa, kunhan kasvutapa oli kuitenkin tiivis. Lehtikasviryhmiä taas on suurempi pelkistä usein kookkaista lehtikasveista istutettu ryhmä, tosin joukossa voi olla kukkiviakin kasveja. Lehtikasviryhmiä tarvitsee ympärilleen tilaa ja voimakkaan maan kehittyäkseen komeaksi. (Beitmann, n.d.; Elfving 1921, 50, 52—54.)

Kuva 1. Tapetti- ja kuvioistutuksia. Vasemmalla: 1910-luvulta Runebergin patsaan me-
hikasviryhmästä tyypillinen koristeellinen tapettiryhmän osa. Oikealla: Tähti-
tornivuoren pohjoisrinteen nurmikolla oleva kuvioistutus 1915, (HKMKA eli
Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto)

2 KESÄKUKKIEN HISTORIAA EUROOPASSA

Kesäkukkien historia alkoi Euroopassa kehittyä voimakkaasti 1750-luvulla, kun kiinnostus eksoottisiin kasveihin heräsi. Tuolloin alettiin tuomaan Eurooppaan melko arkoja kasveja Amerikasta ja Etelä-Afrikasta. Kesäkukkaistutuksia tehtiin 1820-luvulla muun muassa Britanniassa Windsoriin ja Irlannissa Dubliniin. Monet 1820-luvulla käytetyistä kasveista eivät olleet enää yleisessä käytössä Englannissa 1990-luvun alussa. John London teki Englannissa 1800-luvun puolivälissä tunnetuksi gardenesque-tyylin (muotopuutarha). Puutarhojen ei enää tullut kuvata aikaisempia luonnonteemoja, vaan niiden tuli tuoda esiin erilaisten kasvien yksilöllinen kauneus. Massaistutukset olivat yksi elementti tässä tyyliässä. Tuolloin esiteltiin uutuuk-
sina monet nykyisistä peruskasveistamme: lobeliat, petuniat, pelargonit ja salviat. Muutamat suunnittelijat esittelivät uuden tyylin, jolla korostettiin Victoria-ajan suuruutta. Istutuksista tuli monimutkaisempia ja erilaisia teemoja suunniteltiin, 1860-luvulla esimerkiksi subtrooppinen istutus (koristeellisia lehtiä enemmän kuin kukkia) ja 1870 tulivat tapettiryhmät.

Varsin pian edellä mainituille tuli vastareaktio, jonka kärjessä oli William Robinson. 1870- ja 1880-luvulla hän vastusti voimakkaasti muotopuutarhoja, erityisesti hän inhosi tapettiryhmiä. Robinson ja myös Gerdrude Jekyll suosivat perennaistutuksia ja luonnollisempaa ulkonäköä. Kesäkukkaistutukset eivät kuitenkaan loppuneet vaan muuttuivat paikoin entistä ylenpalttisemmiksi teemapuistoissa ja julkisissa istutuksissa. 1900-luvulla innostus kesäkukkaryhmiin väheni. Syynä oli joko työvoimapula tai muutos puutarhatyyliässä. 1980-luvulle asti kukkaistutukset pitivät paikkansa ja tyyliä puistoissa ja edustuspuutarhoissa. Sitten tilanne muuttui, kun Englannissa innostuttiin kesäkukka-amppeleista (hanging baskets) ja -astioista. (Hes-
sagon D.G. 1991, 5.)

3 KESÄKUKAT HELSINGISSÄ

Kesäkukkaa on käytetty Helsingissä jo yli 100 vuotta. Niiden käytöstä ja asemasta rakennusvirasto teki linjauksen 2006. Kausikasvit Helsingissä - julkaisussa tuodaan esiin erilaisten käyttötapojen ja istutusten lisäksi Helsingin kesäkukkien erityispiirteitä. Linjaus on ohjannut jo yli kymmenen vuotta Helsingin kausikasvi-istutusten tilaamista, suunnittelua ja työn teet-
tämistä.

Kesäkukkaistutuksen käyttötapa kuvaa mihin tarkoitukseen se on suunniteltu, ilmentääkö se esimerkiksi kesän tapahtuman teeman värejä. Rakennusviraston kausikasvilinearjauksessa on määritelty nykyinen kesäkukkien käyttö, millaisissa paikoissa ne ovat ja ovatko maaryhmiä vai astiaistutuksia. Helsingin kesäkukkahistoriaan liittyy tiiviisti taimien kasvattaminen Kaupunginpuutarhassa, joka sijaitsee Töölönlahdella Talvipuutarhan takana. Siellä on viljelty Helsingin kesäkukat koko tutkittavan ajan jakson

ajan eli 100 vuotta. Kaupallinen jalostus tuottaa jatkuvasti uusia kesäkukkalajikkeita ja vanhoja poistuu. Siksi kesäkukkien uusien lajien ja lajikkeiden etsimiseen ja kokeiluun on aina panostettu Kaupunginpuutarhalla. Töölönlahden kukkatarhan merkitystä kesäkukkien kasvivalikoimassa ja tyyllissä on syytä tarkastella myös hieman lähemmin. Helsingin kesäkukkavalikoimaan ovat vaikuttaneet myös tuholaiset ja taudit, kuten ahkeraliisan lehtihome.

3.1 Kesäkukkien käyttö Helsingin julkisissa istutuksissa

Kausikasvien etu on, että istutukset näyttävät valmiilta nopeasti ja ovat kassa koko kauden. Muilla kasveilla ei saada varmistettua koko kesän näyttävyyttä. Istutusten ilmettä voi myös vaihdella vuosittain. Kausikasvit sopivat rakennettuun ympäristöön tuoden väriä ja runsautta, jota luonnosta ei löydy. Kukkivat kasvit herättävät ihmisissä myönteisiä reaktioita. Kausikasveista tulee kuitenkin kustannuksia: istutus, astioiden paikalle kuljetaminen ja jatkuva hoitaminen, kastelu ja lannoitus. Muutamissa tärkeissä paikoissa kasvit voidaan Helsingissä vaihtaa kolmesti: kevät-, kesä- ja syyskukat. Kausikasvien määrä on pysynyt rakennusvirastossa 2006 asti melko muuttumattomana, mutta aikaisemmin määriin ovat vaikuttaneet tapahtumat ja juhluvuodet sekä säästökuurit. (Tegel 2006, 16, 20.)

3.1.1 Kausikasvi-istutusten sijoittelusta ja tyylistä Helsingissä:

Rakennusviraston kausikasvilinearjauksessa (Tegel 2006, 20, 61, 25) on määriteltä nykyinen kesäkukkien käyttö, millaisissa paikoissa ne ovat ja ovatko maaryhmiä vai astiaistutuksia. Katualueilla kausikasveja on jonkin verran maaistutuksina liikenteenjakajissa ja toriaukeilla, mutta pääasiassa käytetään kukka-astiaistutuksia. Ne ovat sijainneet keskeisillä paikoilla, joissa liikkuu paljon ihmisiä. Viheralueiden istutukset ovat enemmän maaryhmissä patsaiden, muistomerkkien ja veistosten yhteydessä, mutta myös osana puiston muuta kasvillisuutta ilman, että olisivat yhteydessä edellä mainittuihin. Kukka-astiaistutuksia käytetään myös puistoissa. Kausikasvit tulee nykyisin sijoittaa alueellisesti tasapuolisesti. Jokaisessa suurpiirissä tulee olla 3–5 näyttävää riittävän suurta istutusta ja ne tulee sijoittaa keskitetysti. Kausikasvit Helsingissä -linearjauksessa todettiin Helsingin kausikasvi-istutusten olevan yleiseurooppalaisia: runsaita ja monilajisia. Niissä käytettiin kesäkukkien lisäksi lehtikasveja, vihannes- tai maustekasveja. Ryhmien ulkonäkö perustui kasvilajeihin eikä istutuksen muotoon. Perinteisissä paikoissa kuten Snellmaninaukiolla ja sankarihaudoilla on yksinkertaiset istutukset. Istutusten tulee olla värikkäitä ja harmonisia. Ne voivat olla tilanteen vaatimalla tavalla kokeilunhaluisia tai perinteitä kunnioittavia.

Kausikasvilinearjauksen (Tegel 2006, 25–43) suurpiireittäin tehdyssä määrä- ja sijaintitiedon tarkastelusta ilmeni, että kausikasveja oli nykyisin seuraavan tyyppisissä paikoissa Helsingissä:

- historiallisissa puistoissa
- toriaukeilla
- leikkipuistoissa
- kaupungin alueilla olevilla sankarihaudoilla

- Siltojen kaiteissa
- Töölönlahden kukkatarhassa
- kiertoliittymissä
- kartanoiden puistoissa.

3.1.2 Teemavuodet kesäkukkaistutuksissa

Yksi kausikasvien käyttötapa Helsingissä ovat rakennusviraston linjauksessa mainitut erilaiset teemaistutukset (Oksanen n.d). Näissä korostuvat usein tapahtumien logojen värit tai kuviot. Seuraavassa esitellään tapahtumat, joissa kesäkukkaa on käytetty erilaisten teemojen mukaan. (Kuvaliite 1.)

Yleisurheilun EM- kisat 1994 jolloin kisojen tunnusvärit näkyivät kukkaistutuksissa keskustan alueella kuten Runebergin patsaan kukkaryhmässä ja Mannerheimintien kukka-astioissa. Teemavärit olivat valkoinen, sininen, punainen ja oranssi.

Helsinki oli **Euroopan kulttuuripääkaupunkina** vuonna 2000 ja kausikasvi-istutukset näkyivät kaupunkikuvassa erittäin laajasti. Eduskuntatalon edustan nurmikolle toteutettiin iso logo. Samana vuonna Helsinki täytti 450 vuotta. Juhlakulkueen kärkeen toteutettiin kesäkukilla Helsingin vaakuna hevosen vetämiin kärryihin. Kaikki kesäkukkaistutukset toteutettiin teemaväreillä ja -kuvioilla. Kesän Tall Ship -kisaan satamalaitos tilasi useita isoja kukkapylväitä. Ahkeraliisaa (*Impatiens walleriana*) käytettiin runsaasti, sillä lajikkeissa oli teeman värejä.

Yleisurheilun MM-kisat järjestettiin Helsingissä vuonna 2005. MM-kisaväreissä toteutettiin maratonreitin varressa olleet istutukset kuten Mannerheimintien kaiteiden parvekemoduuli-istutukset Hesperianpuiston kohdalla sekä Eduskuntatalon, Runebergin patsaan ja Vauhtien kukkaryhmät. Talvipuutarhan terassiin kukkaistutukset toteutettiin kisaväreissä. Myös uusittavaan perennapenkkiin istutettiin teeman mukaiset kesäukat. Värit olivat valkoinen, harmaa, aprikoosi, erilaiset punaiset, keski- ja tummansininen, Sävyt olivat murrettuja. Käytettiin paljon kirjavakukkaisia lajikkeita. Samana vuotena toteutettiin 15 % vähennys kesäkukkaistutuksiin.

Helsinki oli **World Design Capital** vuonna 2012. Kesäkukkaistutukset olivat rakennusviraston hanke ”Kauneutta kotimatalla”. Kukka-istutuksia ideoivat Aalto-yliopiston maisema-arkkitehtuurin ja Hämeen ammattikorkeakoulun maisemasuunnittelun opiskelijat, kyse oli ensimmäisestä yhteisestä kurssista näiden koulutusorganisaatioiden välillä. Intensiivikurssia vetivät opettajat molemmilta tahoilta. Yli puolessa kaupungin kesäkukkaistutuksista toteutettiin näitä ideoita. Näkyvin ja laajin olivat kuutioistutukset kukka-astioihin ja Musiikkitalon kukkaryhmään. Runebergin patsaan kukkaryhmässä oli toteutettu vastaavaa ideaa puolipalloilla.

Talvipuutarha täytti 120 vuotta 2013. Talvipuutarhan terassin kukkaryhmään toteutettiin vanhan ajan mehikasvi- ja kaktusistutus, sekä eri vuosikymmenten tyyllisiä ja kyseisen ajankohdan kasveilla toteutettuja kukka-astiaistutuksia. Kaupunkilaiset pitivät mehikasvi-istutuksesta ja se tehtiin

vielä kahtena seuraavana vuotena, viimeisen kerran 2015. Kaktukset oli istutettu vanhan mallin mukaan saviruukkuihin ja kasvit myös talvetettiin Talvipuutarhassa. Mehikasvi-istutusta ei löydy kukkalistoista.

Kuva 2. Uusi vanhanajan mehikasvi-istutus. Talvipuutarhan eteen Lindforsin patsaan ympärillä olevaan kukkaryhmään toteutettiin vuosina 2013–15 vanhan aikainen mehikasvi-istutus. (Oksanen 2013)

Gymnaestarda – kansainvälinen voimistelun suur tapahtuma oli vuonna 2015. Silloin keskustan kukkaistutuksissa alueilla, joilla osallistujat liikkuvat, käytettiin tapahtuman värejä. Musiikkitalon kukkaryhmään suunniteltiin tapahtuman logosta ideoitu istutus. Elielinaukion ja Narinkkatorin ampeleissa oli teeman värit. Tapahtuman järjestäjä tilasi Messukeskuksen eteen kukkaseinämän mainokseksi ja selfie-kuvien ottamista varten.

Kuva 3. Gymnaestrada-voimistelutapahtuman kukkaseinämä 2015. Messukeskuksen eteen toteutettiin tapahtumasta kukkaseinämämainos. (Antere 2015)

3.2 Helsingin Kaupunginpuutarhan merkitys kausikasvi-istutuksille

Kuten jo aikaisemmin todettiin, koko tutkittavan ajan jakson Helsingin kesäkukat on viljelty samassa paikassa Helsingin Kaupunginpuutarhalla. Tällä on ollut merkitystä kesäkukkien taimikasvatukseen. Kasvihuoneilla on esimerkiksi kasvatettu emokasveja, joista on saatu keväisin pistokkaita. Monet rungolliset kesäkukat talvehtivat omassa kasvihuoneessaan.

Ensimmäisen kerran Helsingin todettiin tarvitsevan ”reservipuutarhan” jo ensimmäisen vakituisen kaupunginpuutarhurin palkkaamisen yhteydessä. Puutarhaa tarvittiin erilaisten koristekasvien (blomplantor) kasvattamiseen itse. Nykyisen Kaupunginpuutarhan alueen historia lähti liikkeelle 1880-luvulla, kun puutarhataiteen suosija kauppaneuvos Henrik Borgström, vuokrasi kaupungilta Töölönlahden ympärillä olevat pellot, joista tehtiin laaja puisto. Vuonna 1881 Borgströmin johdolla perustettiin Suomen Puutarhayhdistys (Aktiebolaget Finska Trädgårdsförening), vaalimaan puutarha-

kulttuuria ja sitä varten oma puutarhakoulu. Suomen Puutarhayhdistys lopetti toimintansa taloudellisiin vaikeuksiin 1907 ja myi kaupungille Talvipuutarhan, muut kasvihuoneet, rakennukset ja taimiston. Näistä muodostettiin uusi Kaupunginpuutarha. Vanhan 1890 perustetun Tehtaanpuistossa sijainneen kaupunginpuutarhan viljelykset saatiin lopullisesti siirrettyä Eläintarhan mäelle 1912. Kaupunginpuutarhan alue on noin 4,5 ha (Kaupunginpuutarha, Talvipuutarha ja Ruusutarha), josta yleisöltä suljetun tuotantoalueen osuus on 3,3 ha. (Häyrynen 1994, 77., lähteenään Helsingin kaupungin painettuja asiakirjoja 25 / 1888; Kaupunginpuutarhan arkistokansion 2 vanhaa kopiota tuntemattomista lehtileikkeistä.)

Kun kaupunki alkoi 1908 siirtämään reservipuutarhaansa Finska Trädgårdföreningin luovuttamiin kasvihuoneisiin, alueella tarvittiin töihin saatiin 74,800 mk ja raha käytettiin seuraavaan: ”Mullan kuljettamiseen, joka vietiin eräälle suurehkolle maa-alueelle Kaupunginpuutarhassa, niin että se tuli kelpolliseksi monivuotisten kasvien viljelemiseen. Erään kasvihuoneen korjaamiseen, joka oli aiottu uusien kasvien kasvattamista varten, väliaikaisiin hirsistä tehtyihin taimilavoihin kasvien kasvattamiseksi istutuksia varten ja Talvipuutarhan koristamiseksi.” (Helsingin kaupunki 1908, 281.)

Kuva 4. Kaupunginpuutarhan kasvihuoneita 1910-luvulla. Nykyiset kasvihuoneet ovat muuriin nähden pitkittäin. (HKMKA)

Svante Olsson teki suunnitelmia koko Kaupunginpuutarhan alueesta 1911 ja 1914. Näissä Kaupunginpuutarhan kasvihuoneet sijoituivat Talvipuutarhan pohjoispuolelle. Kasvihuoneita on uudistettu ja remontoitu moneen otteeseen alkaen 1912, jolloin Puutarhayhdistyksen aikaisemmat kasvihuoneet uudistettiin ajan mukaisemmiksi. Nykyisin lasinalaista ja muovihuone pinta-alaa on yhteensä noin 4600 m². (Karlstedt 2005; Helsingin Kaupunginpuutarhan arkistokansiot.)

3.3 Rungollisten kesäkukkien ja lehtikasvien käyttö Helsingin istutuksissa

Rakennusviraston kausikasvilinearjauksessa nostetaan esille Helsingin erikoisuutena vanhat runkoverenpisarat ja muut Kaupunginpuutarhalla talvetettavat kasvit. Vanhoja noin 80 vuotiaita runkoverenpisaroita oli jäljellä noin 90. (Tegel 2006, 44.)

Kasvihuoneiden työnjohtajan Keijo Tikan (1996) Kaupunginpuutarhalle kirjoittamassa rungollisten kesäkukkien ja ruusujen hoito-ohjeessa sanotaan, että Helsingissä on käytetty rungollisia kukkia siitä lähtien, kun sillä on ollut käytössä kasvihuoneet eli vuosisadan vaihteesta saakka. Hänen mukaansa Helsinki on ylivoimaisesti suurin runkokasvien käyttäjä Suomessa. Runkokasvien viljely on kalleinta kesäkukkien kasvattamisessa. Ne vaativat paljon käsityötä ympärivuotisesti. Vanhat verenpisaralajikkeet hän kuvaa seuraavasti: 'Lord Byron' on kasvutavaltaan hillitty ja vähän lamoava. Se versoo hyvin, mutta ei kuitenkaan vaadi paljon leikkausta, on erittäin varma ja helppohoitoinen. 'Vielliebchen' on taas voimakas ja pystykasvuinen lajike. Kasvusto on kuin "afrokampaus", joka puolelle töröttävä. Lajike vaatii jo kasvihuoneilla voimakasta leikkausta. Versot eivät saa kasvaa liikaa, muuten eivät kestä ulkona tuulessa. Kukat ovat violetinpunaisia, pieniä ja niitä on paljon. 'Vielliebchen' kestää huonoa hoitoa heikommin kuin 'Lord Byron'. 'Göteborska' on vanha punavalkokukkainen lajike. Se on isokukkainen ja kasvutapa on puolipysty sekä helppohoitoinen. Rungolliseksi marketaksi sopii parhaiten jalostamaton *Chrysanthemum frutescens*. Valitettavasti ne ovat alttiita taudeille ja kestävät 3–5 vuotta."

Kuva 5. Kaupunginpuutarhan vanhat verenpisaralajikkeet. Vasemmalta oikealle 'Lord Byron' (tässä kartiona), 'Vielliebchen' ja punavalkoinen 'Göteborska'. (Oksanen ja HKR)

Kesäkukkaistutuksissa käytetään myös kasveja niiden lehtien värin tai muodon takia. Perinteisimpiä ovat harmaalehtiset kukkaistutusten reunakasvit. Monista vanhoista lehtikasveista on pidetty Kaupunginpuutarhalla emokasveja, joista on sitten keväällä laitettu pistokkaat kasvamaan. Lehtikasveja käytetään myös täydentämään kukkivia kasveja. Lehtien koristeellisuus ei yleensä kärsi sateisena kesänä. Niiden hoito on myös helpompaa, kun vanhoja kukkia ei tarvitse nyppiä pois.

3.4 Uusien kesäkukkalajien ja lajikkeiden testaaminen ja kokeilu

Kaupunginpuutarhalla on aina etsitty ja kokeiltu uusia kesäkukkia erittäin aktiivisesti. Kaupunginpuutarhurien kerrotaan 1900-luvun alussa tilanneen

siemeniä ulkomailta. Myös 1980-luvulla kesäkukkaistutuksia suunnitellut rakennusviraston projektinjohtaja Raija Holopainen (2016) kertoi tapaamisten maahantuojien kanssa antaneen tietoa uusista kasveista ja virtauksista, myös opintomatkasta Lontooseen 1970-luvulla jäi mieleen paljon ajatuksia. Rakennusviraston kausikasvilinearjauksessa uusien kasvien testaaminen nousi esille. Vauhtitien kukkaryhmä Ruusutarhan vieressä on yksi koepenkkeistä. Kokeilut tässä ryhmässä alkoivat, kun Kaupunginpuutarhalla tehtiin 1990-luvun lopussa yhteistyötä Scheteligin avustuksella saksalaisen Benaryn siemenfirman kanssa. Martin Fischer suunnitteli Vauhtitien ”Windows to Europe” -kukkaistutuksen uusilla tai ainakin Helsingissä vähän käytetyillä lajeilla ja lajikkeilla. (Oksanen, n.d.)

Töölönlahden kukkatarhassa kokeiltiin 2000-luvun alussa runsaasti uusia ja uudentyyppeisiä kesäkukki. Ensimmäisen kerran kukkatarha tehtiin vuonna 2000, kun Helsinki oli Euroopan kulttuuripääkaupunki. Idean isä on Hymyhtyeen manageri Seppo Vesterinen. Suuren suosion ansiosta kesäkukkaistutuksia päätettiin laittaa seuraavanakin vuonna. Tuolloin (2001) kutsuttiin Suomen muita kaupunkeja osallistumaan suunnittelemalla ja istuttamalla oma ryhmä Kukkatarhaan. Myös Tallinna osallistui tapahtumaan ainoana ulkolaisena kaupunkina. Tämän jälkeen kukkaryhmät toteutettiin eri teemojen mukaan Cottage Garden -tyyppisinä istutuksina. Teemoina olivat esimerkiksi tuoksuvat kasvit tai heinät. Kaupunginpuutarhalla kasvatettiin taimet. Vuosina 2003 eikä 2004 tehty kukkatarhan istutuksia säästösyistä. Asukkaiden painostuksesta ne laitettiin uudelleen 2005 ja viimeinen vuosi oli 2010, jonka jälkeen tulevan Makasiinipuiston kulkureitkejä alettiin rakentaa. (Kuvaliite 2; Oksanen, n.d.)

Kauneimman kukka-astiaistutuksen äänestys Talvipuutarhan terassilla järjestettiin 2009. Samanlaisiin isoihin kukka-astioihin tehtiin 8 erityylistä kesäkukkaistutusta. Niihin suunniteltiin uusia ja vanhoja lajeja ja lajikkeita. Talvipuutarhassa vierailijat saattoivat äänestää paperilomakkeella ja internetissä oli kuvat, joiden perusteella pystyi äänestämään. Samalla kerättiin palautetta kaupungin kesäkukkaistutuksista. Palaute oli 80 % positiivista. Yleisimmin toivottiin kesäkukkaistutusten jatkuvat yhtä kauniina kuin siihenkin asti.

Kuva 6. Talvipuutarhan kukka-astiaistutusten äänestyksen 2 parasta ja pelkästään lehtikasveilla toteutettu istutus. (Oksanen 2009)

Voiton vei hyvin romanttinen pastellisävyinen istutus ”Romanttista pitsiä” ja toiseksi tuli yksivärinen ”Auringonvalo” Pelkästään värikkäillä lehtikasveilla tehty ehkä liian eksoottinen ”Hehkuva pelto” -niminen istutus ei menestynyt. (Vuori 2009.) Uusien kasvien esittely Talvipuutarhan terassin astioissa on jokavuotista.

3.5 Huomioita eräiden kesäkukkien käytön esteistä

Kesäkukkien käyttöä saattavat rajoittaa kukkaryhmiin pesiytyneet taudit esimerkiksi ahkeraliisan lehtihome ja yleinen pahkahome. Myös kesäkukkaistutuksissa on huomioitava vieraslajiksi tulemisen vaara. Monet lajit kuten heinät siementävät ja itävät seuraavanakin kesänä kitkettäväksi. Myös tupakat, revonhännät, verbenat ja kesäpäivänhatut kylvytyvät ja itävät seuraavana kesänä. Kaikki eivät kuitenkaan ehdi kukkia uudestaan Suomen kesässä.

Ahkeraliisa oli vakiinnuttanut asemansa 1975, koko 2000-luvun niiden käyttö lisääntyi, sillä ne menestyivät niin varjossa kuin auringossakin ja värihalikoima oli runsas. Kaupunginpuutarhan arkistoista löytyi tieto, että ahkeraliisojen käyttö loppui 2010–2011 kun siihen iski lehtihome. Homeitiöt jäävät kukkaryhmiin moniksi vuosiksi ja vaikka taimimateriaali olisikin taas puhdasta tartunta saattaa tulla sopivissa olosuhteissa kesän aikana maa-ryhmien saastuneesta mullasta. Kesällä 2009 Kaupunginpuutarhalla lähetettiin näytteet MTT:n kasvinsuojelupalveluun tutkittaviksi ja taudin todettiin olevan lehtihometta. Kauppapuutarhaliitto RY:n Ruukku- ja ryhmäkasvijaoston tiedotteessa kesäkuulta 2009 oli taudista tarkemmin. Kyseessä oli liisa-suvun lehtihome (*Plamopara obducens*). Tautihavaintoja oli Suomessa tehty ahkeraliisassa. Pistokkaasta lisätyssä materiaalissa tauti tulee pistokasmateriaalista ja siemenlisätyt saastuvat ympäristöstä. Itiöt leviävät vesiroiskeissa ja ilman mukana. Tauti saattaa elää useamman vuoden kasvualustassa ja kasvijätteissä. Saastuneiden lehtien alapuolella on valkoista sieninukkaa, lehdet ovat myös vaaleita. Taimen kasvu kärsii ja lehdet ovat epämuodostuneita. Lopuksi lehdet tippuvat. (Backman 2009.)

Pahkahome (*Sclerotinia sclerotiorum*) on toinen Helsingin kukkaryhmiin pesiytynyt tauti. Kasvin tai verson tyveen kehittyä vaaleita vetisiä laikkuja ja valkoista rihmastoa. Tähän muodostuu mustia rihmastopahkoja, jotka karsivat maahan kasvin lahotessa. Pahkahomeenitiöt säilyvät mullassa monia vuosia. Usein tauti pääsee sisään varteen tulleesta vauriosta, kun kasvusto pysyy kosteana pitkään. Arkoja tälle taudille ovat tyypillisimmin samettikukat. Myös harmaahometta (*Botrytis cinerea*) on tiheissä kukkaistutuksissa. Tauteja ehkäistään parhaiten varmistamalla, että kasvusto kuivuu mahdollisimman nopeasti, myös saastuneet kasvinosat pitää poistaa. (Parrikka 1998, 195.)

4 KESÄKUKKIEN UUSI TULEMINEN RUOTSISSA 1990-LUVULLA

Katsaus Ruotsin kesäkukkaistutusten muuttumiseen 1990-luvulla on paikallaan. Ruotsalaiset kiinnostuivat uudentyyppisistä kesäkukkaistutuksista Helsingin aikaisemmin jo 1990-luvun alussa. Suuntaus alkoi Hollannista 1980-

luvun puolivälissä, missä kehittyi uusi ja erilainen ajatus puutarhasta. Se oli vastapaino toisen maailmansodan lopusta alkaneelle teknistymisen ja rationalisoitumisen suunnalle. Tähän kuului myös massataimien tuottaminen yleismaailmallisiin istutuksiin. 1980-luvun lopussa uuteen perennojen ja yksivuotisten kasvien valikoimaan otettiin mukaan vanhoja unohdettuja perhosia ja pölyttäjiä houkuttelevia lajeja, vanhoja viljelykasveja, lääke- ja mausteyrttejä sekä värjäyksessä käytettyjä kuitukasveja. Uuden lajivalikoiman avulla saataisiin suunnitelmia, jotka olisivat luovampia, persoonallisempia ja monimuotoisempia. Yksi unohdetuimmista kasviryhmistä olivat yksivuotiset kasvit, eikä niiden tarjolla ollut valikoima innostanut luovuuteen. Siemenmyyjän Rob Leopoldin intohimona oli kerätä mitä moninaiemmista paikoista erityisesti siemenestä lisättäviä yksivuotisia kasveja. Kotipuutarhoissa ne antaisivat käsille tekemistä eli vaihtoehdon jatkuvalla tehokkuudelle. Hän keräsi muun muassa oman siemenlistan puutarhataidetta ja luovuutta varten, jossa oli sekä yksivuotisia kasveja että perennoja. Yksittäisellä kasvilla tuli olla oma identiteetti, samalla se tuli olla helppo yhdistää muiden kasvien kanssa. Tavoitteena oli kukkivia istutuksia. Haettiin myös luonnollisuutta, lisää erilaisia värejä ja sävyjä, jotka sopivat uudenlaisiin yhdistelmiin, ei vain tehotuotannon käyttämiä voimakkaita perusvärejä. Myöskään tehotuotannon tarjoama kompakti kasvutapa kasveilla ei innostanut luovuuteen. Yhteistyössä olivat koko ajan mukana Piet ja Anja Oudolf. Hollantilainen siemenmyyjä Kees Sahin kokeili intohimoisesti siemenestälisättäviä kasveja omilla koekentillään. Rob Leopold testasi ja haki tietoa Sahinin kokoelmista löytyneistä sopivista kasveista. Tuloksena oli paksu siemenluettelo. (Jansson 1999,13–19.)

Edellisestä innostuneina Eva Jansson ja Rune Bengtsson aloittivat Ruotsissa SLU:ssa Alnarpissa (puutarhatieteen instituutissa) 1992 kesäkukkaprojektin. Heitä inspiroi yhteytensä uuden suunnan hollantilaisiin ja heidän kukkavalikoimiinsa. Projektin aikana (1992–1994) Alnarpissa testattiin useita satoja lajeja ja lajikkeita esikasvatettavia ja suoraan avomaalle kylvettäviä yksivuotisia kasveja. Kuinka ne kasvavat Ruotsissa yksittäin ja yhdessä toisten lajien kanssa. Koeistutuksia esiteltiin laajasti puistoväelle, lehdistölle ja siemenfirmoille. Tästä alkoi muun muassa yhteistyö Svalöf Weibull Ab:n (ruotsalainen siementen ja taimien maahantuojia) kanssa. Projektissa käytettiin, myös vierailevia suunnittelijoita kuten Göteborgin kasvitieteellisen Mona Holmbergin ja Rimor Celanderin malli-istutuksia tehtiin ryhmiin ja astioihin 1994. Astiaistutuksissa oli mukana myös pistokkaasta lisättäviä kasveja sekä yksivuotisia heiniä ja vihanneksia. Malli-istutusten ansiosta Ruotsissa monet kunnat innostuivat lisäämään julkisia kesäkukkaistutuksia. Luovuus, kokeilunhalu ja uusi ajattelutapa, saivat jalansijaa ja uuden tyyppisiä istutuksia kokeiltiin ympäri Ruotsia toreilla, liikennealueilla, erilaisissa puistoissa sekä perennaistutusten yhteydessä. (Jansson 1999, 33–35, 55.)

Samoihin aikoihin 1990-luvuna alussa myös Göteborgin kasvitieteellisessä puutarhassa innostuttiin kesäkukista. Celander ja Holmberg halusivat tuoda esille kesäkukkia, niiden värejä ja muotoja, nimeen omaan tässä tärkeysjärjestyksessä. Kiireinen ihminen tarvitsee rauhoittuakseen vihreää ympäristöä, mutta sen jälkeen kaivataan lisää värejä. Kesäkukilla on lupa olla värikkäitä. Niiden ei pidä sulautua luontoon vaan tarkoitus on rikastuttaa ke-

sää värikkyydellään, mitä luonto ei pysty antamaan. Kasvitieteellisessä haluttiin, että jokainen kukkaryhmä olisi elämys. Kesäukat ovat puutarhavuoden ”tapahtuma”. Ne eivät kestä ikuisesti, ei haittaa, vaikka niihin kylälästyy, sillä syksy vie ne. Göteborgin kasvitieteellisessä kehitettiin 1980-luvun puolivälistä alkaen oma tyyli ”broderimodellen” (kirjontamalli). Vähitellen istutuksista tuli erittäin taiteellisia, kuin koruja viheralueille. Tärkeä kehitysaskel oli, kun taimet alettiin viljellä itse. Göteborgissa nähtiin suurena etuna, kun itse suunnitellaan, kasvatetaan, istutetaan, niin silloin pystytään vaikuttamaan hoitamiseen sekä kasvua ja eri kehitysvaiheita voidaan seurata koko kasvukauden ajan. Celandier ja Holmberg hakivat vaikutteita muun muassa englantilaisen Gertrude Jekyllin perennaistutusten värimaailmasta. Värien käyttö perennaistutuksilla oli aivan erilaisella tasolla kuin kesäkukkaistutuksissa, joiden totutuista voimakkaista väreistä siirryttiin pehmeämpiin yhdistelmiin. Kasvitieteellisessä haluttiin tietysti esiteellä kävijöille mahdollisimman monenlaisia kesäkukkia ja he ottivat mallia englantilaisista astiaistutuksista, joissa käytettiin samassa astiassa monia lajeja. (Celandier & Holmberg 1996, 12–14.)

5 PUUTARHATAITEEN TYYLISUUNNAT 1920–2015

Puutarhataiteessa on ollut sadan vuoden aikana useita erilaisia tyylejä, joilla jokaisella on omat ominaispiirteensä. Miten niissä on käytetty ja arvostettu kesäkukkia vaihtelee tyyleitäin. Siksi oli syytä perehtyä eri tyylien keskeisiin elementteihin, että kesäkukkien asemaan niissä.

Ajanjakso 1900–1970 oli puutarha ja- maisemasuunnittelussa modernismin aikakausi. Modernismi liittyy teollistumiseen, kaupungistumiseen ja kansalaisyhteiskunnan syntyyn. Vihreällä ympäristöllä on ollut niissä oma suuri merkitys. Moderni tarkoittaa puhekielessä uutta, nykyaikaista, ajankohdasta tai muodikasta. Korostettiin tarkoituksenmukaisuutta, selkeyttä ja toiminnallisuutta. Rakennusviraston edustajat näkivät, että 1980-luvulta alkaen on eletty modernismin jälkeistä aikaa, jossa korostuvat kaupunkirakenteen tiivistymisen ja teknistymisen aiheuttamat rajaehdot, kestäväkehitys sekä yksilölliset paikan huomioivat ratkaisut. (Donner 2016, 12–15; Luomanen, Laine & Tegel 2017.)

Seuraavassa on tarkemmin näistä eri tyylistä. Selvitetään myös edeltäviä merkittäviä tyylistä vuosisadan vaihteesta, joilla on ollut merkitystä pitkälle 1900-luvulle.

5.1 Maisemapuutarha ja arkkitehtoninen tyyli

Suomen puutarhataiteessa oli vuosisadan vaihteesta kaksi merkittävää tyylistä, joiden vaikutus on jatkunut pitkään. Suomessa oli vallalla 1800-luvun lopulla englantilainen luonnontyyli (maisematyyli), jota edustavat Helsingissä Tähtitorninmäki ja Tullisaaren kartanon puisto. Englantilaisessa luonnontyyliä korostettiin maisemallisia erityispiirteitä, haettiin elämyksiä kauniista näkymistä. Haluttiin maiseman vaikutus pienoiskoossa. Tiet olivat kaarevia vapaasti kulkevia, suoraa kulkua vältettiin. Myös nur-

mikot olivat vapaamuotoisia. Puu-, pensas- ja kasviryhmät ovat luonnolliset. Tuohon aikaan oltiin kiinnostuneita eksoottisista kasveista ja niistä tehtiin ornamenttisia istutuksia. Maisematyyli soveltui parhaiten laajoille alueille, puutarhoihin sitä oli vaikea toteuttaa luontevasti. (Elfving 1921, 43; Laurila 2009, 44.)

Kuva 7. Maisematyyliä edustavia kukkaistutuksia. Ylhäällä vasemmalla on kuva Tähtitorninmäen tapettiryhmästä 1900-luvun vaihteesta ja oikealla ylhäällä samoilta ajoilta samasta paikasta kuvioistutus. Alhaalla vasemmalla on Kaivopuistosta tapettiryhmä 1900-luvun alusta. Alhaalla oikealla on Runebergin patsaan ornamentaalisia mehikasvi-istutuksia 1900-luvun alusta. (HKMKA)

1900-luvun alussa Suomen ensimmäiset puutarha-arkkitehdit alkoivat suunnitella aikaisemmista maisemapuutarhoista ja niiden kuvioistutuksista poiketen erilaisia tiloja, jäsentäen niitä suoraviivaisesti ja funktioita korostavasti. Tyyli muuttui nopeasti geometriseksi (arkkitehtoniseksi). Esimerkkikohteiksi sopivat Talvipuutarhan Ruusutarha, Eiranpuisto ja Engelinaukio Helsingissä. Tämä oli vastareaktio luonnontyylin kiemurteleville käytäville ja kumpareille. Haettiin tehokkuutta suorilla teillä, suorakulmaisilla sekä ympyrän tai puoliympyrän muotoisilla nurmialueilla, leikatuilla pensasaidoilla ja kukkapenkeillä. Kasvit eivät kasvaneet vapaasti vaan ne puristettiin tietynlaiseen muotoon. Luonnontyylin Teppich-penkkejä (tapettiryhmiä) ei myöskään hyväksytty, vaan ne olivat pitkiä, kapeita ja suoria tai erilaisia geometrisia muotoja. Arkkitehtonisen tyylin toi huvilapuutarhoihin Svante Olssonin Saksassa opiskellut poika Paul Olsson. Muotopuutarhoissa tukeuduttiin rakennuksen arkkitehtuuriin. Puutarha oli asunnon jatke, tehtiin erilaisia ulkotilahuoneita (kuten ruusu- tai kukkatarha), joita jäsennettiin aksiaalisten sommitelmien ja perspektiivin mukaan. (Donner 2016, 14–15; Olsson 1947, alkusanat, 8–9; Elfving 1921, 44; Laurila 2009, 47.)

Kuva 8. Geometrisia kukkaistutuksia 1920-luvulta Kaupunginpuutarhan Ruusutarhassa (ylärivi) ja Eiranpuistossa (alarivi). Kukkaistutukset ovat pitkiä, kapeita ja suorakulmaisia tai erilaisia geometrisia muotoja. Ruusutarhan terassin harmaat tolpat oli kasvatettu hopeakäpälästä (*Helichrysum*). Tyylin mukaisesti ne pidettiin muodossa leikkaamalla. Eiranpuistosta Paul Olsson kirjoitti (1947, 42) että se oli Helsingin ensimmäinen geometrisen tyylin edustaja. Hän kehui upeaa kukkaloistoa, suurta rauhallista nurmikkoa, pensasaitoja niihin upotettuine istuimineen ja lastenleikkikoroketta. Eiranpuisto oli hänen mielestään ehkä Helsingin suosituin puisto. (HKMKA)

Helsingissä olivat vastakkain 1900-luvun alussa erilaiset puistotyyli ja erilaiset käsitykset puistojen tehtävästä eli funktiosta. Ennen ensimmäistä maailmansotaa vastakkain olivat esteettiset ja ammatilliset asiat. Sodan jälkeen kiinnitettiin paljon huomiota puistojen yhteiskunnalliseen merkitykseen. Tämä ilmeni Kaisaniemen puiston kohdalla Svante Olssonin maisematyyli (luonnontyyli) ja Bertel Jungin formaalinen tyyli (ranskalainen puutarhatyyli). Olssonin luonnontyyllillä ei ollut tekemistä luonnon kanssa ja Jungin tyyli perustui uusiin amerikkalaisiin ja saksalaisiin kaupunkipuistoihin, joissa oli olennaista eri toimintojen tehokas sijoittelu. Tällaista kutsuttiin reformipuistoksi. (Häyrynen 1994, 147., lähteenään Helsingin kaupunginvaltuuston painettuja asiakirjoja 66/1911; 1992, 16–17.)

Bertel Jung laati muistion 1914 leikki- ja urheilualueiden perustamisesta eri puolille kaupunkia. Puistot tulisi varata liikunnalle. Kukkaistutuksiin käytetyt rahat voitaisiin ohjata leikkikenttiin ja -välineisiin. Kaikella piti olla funktio sekä eri toiminnot erotettiin toisistaan ja rajattiin istutuksilla tai rakennuksilla. (Häyrynen 1994, 147., lähteenään Helsingin kaupunginvaltuuston painettuja asiakirjoja 50/1914.)

Jenny Elfvingin mukaan tuohon aikaan oli kolme vaihtoehtoa puutarhatyyliksi: maisematyyli, suorattyli ja luonnonpuutarha. Elfving näki, että kaikilla noudatettaisiin mahdollisimman suurta yksilöllisyyttä eikä seurattaisi

sokeasti määrättyjä muotoja, vaikka oli hyvä tutustua eri suuntauksiin. Kukkaistutukset tehdään sekä maisema- että suoratyyllissä lähelle nurmien reunoja. Rakennusta lähellä olevat istutukset myöhemmin myös maisematyyllissä olivat suoria ja yksinkertaisia rakennuksen suorakulmaisuutta toistavia. Kauemmaksi saattoi tehdä pyöreitä tai soikeita kukkaistutuksia. Monimutkaiset maisematyylin sommitelmat olivat jääneet pois. Jenny Elfvingin määritelmässä luonnontyyllissä olemassa oleva luonto ja kasvillisuus haluttiin säilyttää, ei muuttaa. Kuitenkin sitä voitiin rikastuttaa tutuilla monivuotisilla kasveilla, jotka sopivat yhteen olemassa olevien kanssa. Käytäviä tehtiin vain tarpeeseen. Rakennukselle johti tie, muuten oli polkuja, jotka usein tehtiin liuskekivistä. Rakennuksen ympärillä oli avointa nurmikkoa. Varsinaisia kukkaryhmiä ei tehty, polkujen ja teiden yhteyteen kuitenkin muodostui alueita, joissa saattoi hyvinkin käyttää yksivuotisia kasveja. Myös luonnonpuutarhassa rakennuksen ympäristön puutarha voitiin tehdä geometrisesti. (Elfving 1921, 42–47.)

Samoihin aikoihin Annikki Reijonen (1927, 20) kirjoitti kirjassaan Puutarhakauneus, että puutarhatyyliessä oli kaksi pääsuuntaa, säännöllinen ja luonnollinen. Säännöllinen tyyli tekee rajan puutarhan ja luonnon välille. Sille on tyypillistä, että suosii koristeellisuutta, kasvit pidetään kurissa ja käytävät on suoria. Luonnonmukainen tyyli ottaa lähtökohdaksi maiseman. Puutarha sulautuu ympäröivään luontoon. Ajatuksena on siirtää pala maisemaa puutarhakasveineen ja nurmikkoineen rakennuksen luo. Kaksikymmentä luvun lopussa tehtiin usein rakennuksen jatkoksi geometrinen puutarha. Rakennuksesta poispäin mentäessä muuttui vähitellen luonnolliseksi ja reunoilla sulautui yhteen ympäröivän luonnon kanssa. Pienistä puutarhoista tehtiin usein geometrisia ja suuret taas luonnontyylliseksi.

5.1.1 Kesäukat maisemapuutarhassa ja arkkitehtonisessa tyyllissä

Maisemapuutarha-tyylin aikaan oltiin kiinnostuneita eksoottisista kasveista. Pyrittiin luomaan elämyksellisiä pienoismaisemia. Koukeroiset kukkaistutukset kuuluivat tähän aikaan ja ne herättivät lehdissä arvosteluja. Hufvudstadsbladet-lehdessä oli aiheesta nimimerkillä kirjoitettu artikkeli (23.7.1898), jossa eksoottisten kasvien ja erikoisten värimuotojen käyttöä Esplanadeilla arvosteltiin vierasperäisenä elementtinä. Tilalle vaadittiin kotimaisia luonnonkasveja (puutarhafennomaanit). Kun Runebergin patsaan ympärille toteutettiin ulkomaisen esikuvien mukainen mehikasvi-istutus ensimmäisen kerran 1899, se sai kritiikkiä julkistenvarojen tuhlauksesta, sekä kansallisrunoilijan halventamisesta (Häyrynen 1994, 79, 90.)

Jenny Elfving (1921, 14) kirjoitti kirjassaan Kukkaviljely avomaalle perennojen ja kesäkukkien kilpailevan suosiosta, perennojen voittaessa koko ajan enemmän alaa. Perennaintoilijat menivät hänen mielestään liian pitkälle tuomitessaan yksivuotiset kasvit, sillä molemmilla oli paikkansa ja omat hyvät puolensa. Kesäkukkien etuna oli, että ne olivat värikkäämpiä sekä muotorikkaampia ja niistä pystyi tekemään hienommat sommitelmat. Perennoilla ja kesäkukilla saadaan erilaista kauneutta.

Hieman myöhemmin julkaistusta Jenny Elfvingin kirjasta Suomalaista Puutarhataidetta löytyi useita mainintoja kesäkukista puutarhoissa. Ne ovat

usein sijainneet talojen lähistöllä ja niitä käytettiin monivuotisten kasvien joukossa. Kuten Kulosaassa insinööri John Stenbergin puutarhassa (suunnitellut Paul Olsson) rakennuksen edustalla oli kapeisiin kivipenkereisiin istutettuna gladioluksia (*Gladiolus*), daalioita (*Dahlia*) ja begonioita (*Begonia*). Toisella puolella rakennusta oli vuolukivestä tehdyt maljat, kukkinen. (Elfving 1929, 30, 40, 62–63.)

Kuva 9. Insinööri John Stenbergin puutarha Kulosaassa. Kivipenkereisiin on istutettu kukkaryhmä. (Elfving 1929, 62).

Elisabet Kochin suunnitelmissa erityisesti 1920-luvun lopussa ja 1930-luvun alussa varattiin kesäkukille tilaa erilaisissa kylvökukkapenkeissä ja omia alueita perennaryhmiin. Yksivuotisista kukista saatiin väriä puutarhaan. Perennojen saatavuus parani 1930-luvulla ja kylvökukkien osuus väheni. (Karisto M., Koivunen & Karisto, A. 2015, 166.)

Puutarha-lehdessä oli vuoden 1926, numerossa 4 kansikuvana Katajanokan puiston kukkaistutukset. Samassa numerossa kerrottiin myös Helsingin puisto-osaston vuoden 1925 toiminnasta muun muassa, että Koulutorin puistikkoon laitettiin ensimmäisen kerran kesäkukat. Kasvit vaihdettiin kolme kertaa, jotta saatiin vaihtelua. 1925 kesäkukkaa oli istutettu kaiken kaikkiaan 30 538 kpl. (Blomqvist 1926.)

Kuva 10. Katajanokan kukkaistutuksia 1926. (Puutarha 4/1926, kansikuva)

Saman vuoden 1926 Puutarha-lehden numerossa 11 oli artikkeli ”Käynti Helsingin kaupungin istutuksiin ja uutistöihin tutustumassa”. Olavi Collan kiersi Helsingin puistoja ja kukkaistutuksia kaupunginpuutarhurin J.E. Blomqvistin kanssa. Artikkelissa kerrottiin istutusten kasveista käyttäen tieteellisiä nimiä. Näitä käytetään seuraavassa, kuten ne olivat artikkelissakin, suluissa on nykyinen tieteellinen ja suomalainen nimi. He aloittivat kierroksensa Kaupunginpuutarhalta. Siellä oli yläpengerin kahdessa pyöreässä ryhmässä ’Lord Byron’ -rungollista *Fuchsiaa* (verenpisara), aluskasvina *Chrysanthemum frutescens* (*Argyranthemum frutescens*, marketta) ja reunassa *Funkiaa* (*Hosta*, kuunlilja). Lindforsin rintakuvan ympärillä oli *Celosia Thomsonii* ja *cristata nana* (kukonharja) ja reunassa *Echeveria secunda glauca* (kuppimehiruusuke). Keskipengerillä oli *Heliotropium* ’Mad. Lederlay’ (heliotrooppi) ja reunalla *Gnaphalium lanatum* (*Helichrysum petiolare*, hopeakäpäle), josta oli myös pyramidit tehty (kuva 8, oikealla ylhäällä).

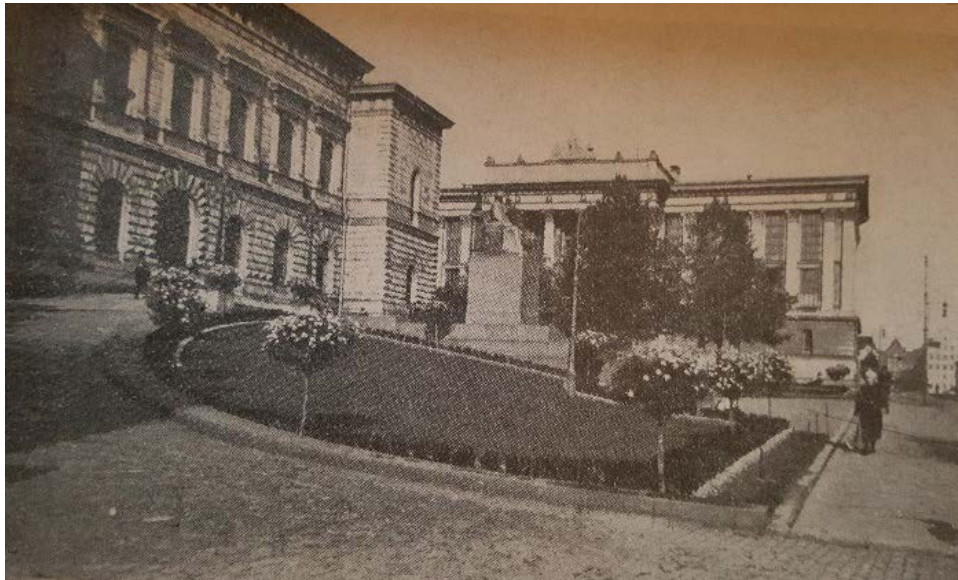
Matka jatkui Sirkuskadun päähän (nykyinen Paasivuorenpuistikko), joka oli ensimmäinen kukkaryhmä Pitkäsillan pohjoispuolella. Pyöreässä kukkaryhmässä, jonka halkaisija oli 12 metriä, oli istutettuna *Lobelia fulgens* (*Lobelia cardinalis*, punalobelia) ja reunassa *Cineraria maritima candidissima* (*Senecio cineraria*, hopeavillakko). Snellmanin patsaan ympäristössä (Snellmaninaukio) oli kaunis miellyttävä vaikutelma. Ruohokenttien kauneissa reunusryhmissä oli *Achyranthes lindenii* (*Iresine lindenii*, suippupunanokka) ja reunassa *Gnaphalium lanatum*, lisäksi oli rungollisia *Chrysanthemum frutescens*. (kuva 11)

Seuraavana oli vuorossa Katajanokan puistikko. Kahdessa pyöreässä ryhmässä oli *Heliotropium* ’Mad. Lederlay’, reunassa *Cineraria maritima candidissima* ja rungolliset marketat. ”Pitkään mutkikkaaseen kaitapenkkiin” oli istutettuna *Begonia semperflorens* ’Luminosa’ (*Begonia Semperflorens*-Ryhmä, kesäbegonia) ja reunassa *Santolina tomentosa* (*Santolina chamaecyparicissus*, nyhähopeayrtti). Esplanadin puistosta mainitaan, että suihkukaivojen (Kalapojat) ympärille oli istutettu *Monbrettia crocosme-*

riaflora (*Crocoshia x crocosmiiflora*, ruostekukka) ja reunassa *Achyranthes lindenii*. Koulutorin pyöreissä ryhmissä olivat 'Göteborgska'-rungot (*Fuchsia*) ja alla *Chrysanthemum frutescens*, reunassaan *Ageratum mexicanum* (*Ageratum houstonianum*, sinitähtönen). Kapeissa ryhmissä oli *Begonia semperflorens* "Kukkameri".

Kierros päättyi Eiraan, ensin esiteltiin Eiranpuiston kasvit. Ympyröissä *Lobelia fulgens*, reunassa *Cineraria maritima candissima*. Kapeissa ryhmissä oli *Begonia semperflorens* 'Albert Martin' ja reunassa *Cineraria*. Viimeisenä oli Engelin aukio. Siellä suuressa Teppich-ryhmässä oli "keskusyksiönä" *Agave*-kasveja, "pohjakasvina" *Mesembryanthemum cardifolium fol. varg.* (*Aptenia cordifolia*, mesiherttalehti) ja lisäksi *Begonia semperflorens* 'Albert Martin' ja Vernon' sekä *Iantolinum tomentosum* (voi päätellä tarkoittavan *Santolina*). Reunassa oli *Echeveria secunda glauca*. Lisäksi aukiolla oli suuressa ryhmässä *Pelargonium* 'Meteor' ja 'Mad. Sallery' (*Pelargonium* Zonale-Ryhmä, pelargoni). Kierroksen jälkeen Collan totesi, että loppukesästä huolimatta Helsingin puistot ja ryhmät kestävät vertailun Keski-Eurooppalaisten kanssa.

(Collan 1926, 186–188.)

Kuva 11. Snellmanin aukion kukkaistutuksia. (Puutarha 1926)

5.2 Modernismi / Funktionalismi

Suomen talouselämä kääntyi nousuun 1934. Muuttoliike maalta kaupunkiin tihensi asutusta kaupungeissa ja syntyi tarvetta terveellisistä, vihreistä vapaa-ajanviettopaikoista kaupunkilaisille. Funktionaalinen tyyli suuntautui, syrjäytti arkkitehtonisen tyylin 1930-luvun alussa. Rakennuksen tuli asettua ympäristöönsä luontevasti, ilman terasseja ja muureja, maastoa muotoiltiin luonnollisesti ilman pengerryksiä ja portaita. Avoimesta nurmikosta tuli puutarhan tärkein osa. Funktionalismissa puutarhan sisälle järjestettiin tarvittavat toiminnot omiin erillisiin tiloihin käytännöllisesti ja järkevästi. (Laurila 2009, 51; Donner 2016, 15.)

Arkkitehtonisia suunnitelmia tehneiden suunnittelijoiden tyyli muuttui vähitellen. Helsingin kaupunginpuutarhurin Svante Olssonin pojan Paul Olssonin moninaisissa suunnitelmissa nousi 1930-luvun lopussa esiin luonto ja luonnonmukaisuus. Tarkoituksenmukaisuus ja luonnollisuus pitivät kustannuksia kurissa. Tuohon aikaan vaikuttaneista maisema- ja puutarhasuunnittelijoista Bengt Schalinilla oli yhä vielä tapana suunnitella talon lähelle muotopuutarha ja etäämmälle rakennuksesta puistomaista maisemapuutarhaa. (Ruof 2016, 33; Donner 2016, 15. lähteenään Bengt Schalin 1915, 53.)

Kuva 12. Kesäkukkaistutuksia Eirassa funktionalismin aikakaudella. Vasemman puoleisen kuvan istutukset ovat 1930-luvulta. Keskussympyrässä on punalobelialia, (*Lobelia cardinalis*). Oikean puoleisessa kuvassa, noin vuodelta 1940, on käytetty kannaa (*Canna x generalis*). (HKMKA)

Tuuli Merivuori, joka on tutkinut suomalaista puutarhaa nostaa kartanoiden ja huviloiden pihvoja paljon suunnitelleiden Paul Olssonin ja Bengt Schalinin rinnalle Elisabeth Kochin. Hän keskittyi etenkin Helsingin siirtolapuutarhojen, omakotitalojen ja rivitalojen pihojen suunnitteluun. 1920- ja 1930-luvulla Elisabeth Kochin pihasuunnitelmat olivat ajan tyylin mukaan formaaleja, joissa yksi- ja monivuotiset kukkapenkit sijoitettiin lähelle rakennusta oleskelualueen tai sisäänkäynnin yhteyteen. Hänen tyyliinsä muuttui ajan kuluessa toiminnallisuutta korostavaan pihaan, mutta siinä säilyi vaikutteita vanhasta. (Karisto ym. 2015, 179.)

Elisabeth Kochin pitkän uran aikana painotusten muuttumisen huomaa hänen Hemträdgården -kirjansa eri painoksissa. Koch kirjoitti ensimmäisen version kirjasta 1919. Siinä hän esitti mallipihoja, joissa pääpaino oli hyötykasvien ruutuviljelyssä. Vuonna 1931 ilmestyneen version mallipihoissa taas korostui klassismin mukaisesti edustuksellisuus ja koristeellisuus. Nyt piha jaettiin huoneisiin symmetrisesti ja suorakulmaisesti. Varsinkin etupihan kasveja leikattiin muotoon. Geometrisuudesta luovuttiin sodan jälkeen. Painopiste siirtyi pihan toiminnallisuuteen ja tarkoituksen mukaisuuteen. Kochin aiemmin suosimat lehtimajat jäivät pois muodista eikä oleskelupaikka ollut enää erillinen huone. Kukkaistutukset vähenivät, eikä niistä suunniteltu enää erilaisia muotoja tai käytetty runsasta lajivalikoimaa vaan niissä korostettiin kukkien muotoa ja väriä. Myös yksivuotisten kukkien käyttö omina ryhminä tai perennapenkin osana väheni. Ryhmäruusujen käyttö lisääntyi. Kochin suunnitelmissa näkyi eri tyylien vaikutukset muotopuutarhasta toiminnalliseen tarkoituksen mukaiseen puutarhaan. Tyylin muuttuessa suunnitelmissa säilyi kuitenkin runsas koristekasvien käyttö ja säännönmukaisuus. (Karisto ym. 2015, 104–105, 110–111.)

5.2.1 Kesäukat toisen maailmansodan jälkeisenä aikana

Puutarha-lehdessä ei ollut vuonna 1945 ymmärrettävistä syistä yhtään juttua kesäkukista, kun keskityttiin syötävien kasvien kasvattamiseen ja jälleenrakennukseen.

Paul Olsson kirjoittaa Suomalaista puutarhataidetta -kirjansa alkusanoissa useiden puutarhojen sodan aikana rappeutuneen pahasti ja kärsineen työvoimapulasta sekä että puutarhojen kunnostaminen tulee kestäväksi vuosia. Olssonin mukaan luonnontyylistä tuli hallitseva puutarhoissa. Mielenkiinto kasvivalikoimaan lisääntyi. Uusia kasveja viljeltiin itse tai niitä tuotiin maahan. Kasvien olisi saatava kasvaa ja kehittyä omanlaisikseen. Kukkien tuli ilahduttaa sellaisenaan eikä niitä saanut pakottaa muotoon. Samaan aikaan levisi ajatus, että puutarhoissa tulisi käyttää vain oman maan lajeja sekä luopua vanhoista kulttuurikasveista ja juuri käyttöön otetuista uutuuksista. Hiekkakäytäviä hävitettiin ja nurmikosta tuli puutarhan tärkein elementti. Tulevaisuuden puutarhassa oli Paul Olssonin mukaan monipuolinen kasvivalikoima, ja hänestä talojen tulisi madaltua ja puutarhojen laajeta. Tehokkuuden tavoittelu oli kaupungeissa jättänyt huomioimatta ihmisten viihtyvyyden. Puutarhojen suunnittelu järkipäistä (funktionalismi) ja niille tulee rakennusohjesääntö ja työmenetelmät järkipäistään. (Olsson 1947, 8–9, 14, 20, 31–32.)

Vuonna 1945 julkaistiin viides päivitetty painos Elisabeth Kochin Hemträdgården -kirjasta. Hänen määritelmänsä mukaan kotipuutarha ajan henkeä noudattaen yhdistää rakennukset ympäröivään luontoon tarjoten väri-iloa ja viihtyvyyttä kodin ympärille. Siihen kuului myös hedelmä- ja vihannestarha antamaan satoa perheelle. Kotipuutarha hoidettiin itse ilman ulkopuolista työvoimaa. Koch kirjoittaa, että talon luona säilytetään vanhoja tai sinne istutetaan muutama kauniisti kukkiva puu. Puiden alle laitetaan talleamista kestävä nurmikko ja että lähimpänä rakennusta on koristekasvien paikka. Talon yhteyteen koristellaan kesäinen ruokasali, suojainen paikka, josta on avoin näkymä ympäristöön ja kukkaistutuksiin. Näihin istutuksiin sijoitetaan myös kaikki yksivuotiset kesäukat, kukkivien pensaiden ja perennojen kanssa. Kukkaistutusten ei tule olla yksittäisinä ympyröinä tai muotoina nurmikolla vaan sijoitetaan ”koristelistoiksi” rakennuksen, vihreän pensaidan tai nurmikon eteen tai reunaan. Kukkien värit ja muoto ovat tärkeämpiä kuin ryhmien monimutkaiset kuviot. Kesäukat olivat vallanneet erityisen paikan kotipuutarhoissa. Koch käsittelee lähinnä yksivuotisia kylvökukkia tai lyhyen sisällä tehtävän esikasvatuksen tarvitsevia lajeja. Hän kehottaa ottamaan opiksi edellisen kesän epäonnistumisesta ja tekemään paremmin seuraavalla kerralla. Hän myös kannustaa kokeilemaan uusia erilaisia väriyhdistelmiä. (Koch 1945, 14, 29–30, 171–173.)

Samoilla linjoilla Kochin kanssa olivat Nora ja Maiju Pöyhönen (1946, 43–45, 244, 252) kirjassaan Kodin kasvitarha, että kukkaryhmiä kannattaa tehdä sen verran kuin jaksaa ne hyvin hoitaa ja että yksinkertaiset ovat aina kauneimmat. Vähätöisimmät ja ”helppohintaisimmat” kukkaryhmät saadaan avomaan kylvökukilla. Monet kauneimmista ja kukkaistutuksiin sopivimmista kylvökukista eivät ehdi kukkia Suomen kesän aikana. Nämä tarvitsevat esikasvatuksen asuinhuoneessa tai lavoissa. Tämä vaatii enemmän työtä ja on kalliimpaa. Myös Puutarha-lehdessä oltiin samalla linjalla, että

suoraan avomaalle kylvettävistä kesäkukista sanottiin niiden olevan kaikkein vaatimattomimpia viljellä. Kuitenkin ne kukkivat hyvin ja ovat värikkäitä. Komeimpia olivat kosmoskukat (*Cosmea* nykyisin *Cosmos*) ja suositeltiin myös silkkikukkia (*Clarkia* nykyisin *Godetida*), tuliunikoita (*Escholzia*), kehäkukkia (*Calendula*), punapellavaa (*Linum grandiflorum*), resedaa (*Reseda*), keto-orvokkia (*Viola tricolor*), kaunosilmiä (*Coreopsis*), malvoja (nykyisin malvikki *Lavatera trimestris*), pensaskrassia (*Tropaeolum majus nanum*) ja hajuherneliä (*Lathurus odoratus*). (V pl. 1955.)

Puutarha-lehden 1947 numerossa 7–8 kirjoitettiin tutustumiskäynnistä Ruotsin, Tanskan ja Norjan huomatuimpiin puistoihin ja todettiin, että uusimmat puistot tehtiin siellä niin kutsuttuun luonnonpuistotyyliin, kaikkea suoraviivaista pyrittiin välttämään. Oleskelua pyrittiin rajoittamaan mahdollisimman vähän. Puistot tehtiin kuulemma isolla rahalla eivätkä yksin puut, pensaat ja kukat riittäneet, vaan puistoihin laitettiin patsaita, lammitkoita, leikkivälineitä ja verkkopallokenttä. Puistot pyrittiin tekemään mahdollisimman viihtyisiksi lapsille. Lisäksi niissä järjestettiin konsertteja ja teatteriesityksiä. Kukkaryhmistä mainittiin, että ne olivat epäsäännöllisiä ja kirjavia, kun ne vähän aikaa sitten olivat säännöllisiä, usein kuvioryhmiä. (Kautto 1947.)

5.3 Moderni puutarhasuunnittelu

Funktionalismi oli vallitsevana tyylinä aina 1950-luvulle asti ja muuttui moderniksi maisema-arkkitehtuuriksi. Maisema-arkkitehti Katri Luostarinen luotti suomalaisen maiseman teemoihin ja hän korosti olemassa olevan ympäristön mukaisten kasvien merkitystä puutarhassa. Samaan aikaan puutarha-arkkitehti Jussi Jännes suunnitteli Tapiolan puutarhakaupungin istutuksia, joissa muotokieli oli geometrinen ja arkkitehtoninen. 1950-luvulla aloittivat uransa puutarha-arkkitehti Maj-Lis Rosenbröjjer ja maisema-arkkitehti Leena Iisakkila. Heidän suunnitelmissaan kasvillisuuden rooli väheni tai pelkistyi yksilajisiksi istutuksiksi. Puutarhat liitettiin ympäristöön mäntyjen ja koivujen avulla, mukana oli kuitenkin puutarhakasveja. Suomessa menttiin kohti englantilaisen James Blake kuvaamaa suuntausta, jossa sotien jälkeisten arkkitehtien perusideana oli ”Less is more” (vähemmän on enemmän) ja ”Form follows funktion” (muoto seuraa tarkoitusta / toimintaa). Rakennustaiteen minimalismi oli vaikeammin vietävissä puutarha- ja maisemasuunnitteluun ja vaati erityistä taitoa ja tyyliä. (Donner 2016, 19–20; Blake 2015, 7.)

Katri Luostarinen listasi tuon ajan puutarhan tärkeimmät suunnittelulliset lähtökohdat:

- maasto ja ympäröivä luonto
- puutarha on ulkoilmahuone
- tilasommittelu
- yksinkertaisuus, rehellisyys, aitous ja tarkoituksenmukaisuus
- ei tietynlaisen tyylin mukainen vaan yksilöllinen olosuhteisiin sopiva
- ei keinotekoista koristelua.

Puutarhasuunnittelu liittyi aina aikansa tyylivirtauksiin. Katri Luostarinen näki asian suomalaisten olosuhteiden ja kansallisten näkökulmien kautta. Luonnon karuus oli otettava aina huomioon. Hän väitti, että aikaisemmat

puutarhan tyylit eivät ole useinkaan vastanneet perinteitämme, eivätkä yksinkertaista arkista elämän tapaamme. Tämän takia monia suunnitelmia oli jäänyt toteutumatta tai puutarhat olivat jääneet hoitamatta. (Luostarinen 1951, 14–17.)

Mirjami Larinkari (2016, 131–133) täsmensi artikkelissaan Jälleenrakennuskauden kotipuutarhat kirjassa Unelma Paremmasta Maailmasta Luostarin suunnitteluideaa. Piha liittyi rakennukseen tilallisesti ja toiminnallisesti. Leikille, oleskelulle ja hyötypuutarhalle oli omat tilansa. Koristepuutarha muuttui asuinpihaksi, kuitenkin pihan tuli olla myös koristeellinen, mutta hyötytarhan katsottiin edistävän terveitä elämäntapoja. Pihan tärkeimmät elementit olivat nurmikko, rajaavat pensasaidat ja tilaa jakavat koristekasvi-istutukset.

Suunnitelmiin alettiin hakea 1960-luvulla lisää selkeyttä ja tyylikkyyttä kaivamalla kasvivalikoimaa. Rosenbröijer käytti kuitenkin suunnitelmis- saan peruskasvien mausteena eksoottisempiakin kasveja. Samanaikaisesti puistojen hoitotyötä haluttiin tehokkaammaksi. Suuria yksilajisia kasviryhmiä, massaistutuksia perusteltiin miellyttävällä ja rauhallisella kokonaisvai- kutelmalla. Laajat alueet tarvitsivat isot yhtenäiset istutukset. Niitä perus- teltiin myös edullisemmilla taimi- ja perustamiskuluilla. (Tegel 2016, 42– 43; Larsson 1967, 408–409.)

1970-luvulle tultaessa kasvivalikoimaa haluttiin supistaa edelleen. Nykyinen Maatilahallitus julkaisi 1968 vakiolajisuosituksen. Suositukseen valitiin pitkäaikaiseen kokemukseen perustuen ilmastollisesti kestäviä puu- maisten kasvien vakiolajeja ja -lajikkeita. Listalla oli noin 100 puuvartista kasvia, perennoja ei ollut yhtään. Listan olemassaolo supisti 1970-luvulla entisestään erilaisten kasvien käyttöä. (Tegel 2016, 43.)

Kuva 13. Kesäkukkaistutuksia modernismin aikaan 1950–1960-luvulla. Vasemmalla ylhäällä kuva Esplanadin puistosta 1950-luvulta ja oikealla Eiranpuiston kesäbegonia voittoisesta istutuksesta 1960-luvulta. Vasemmalla alhaalla Engelinaukion yksilajinen samettikukkaryhmä 1960-luvulta. Oikealla alhaalla Aleksanteri II- patsaan kukkaryhmä 1975 on toteutettu ajan ihanteiden mukaan selkein yhden kasvin massaistutusalueina. (HKMKA)

5.3.1 Kesäkukat modernin puutarhasuunnittelun aikana

Yleisten alueiden istutuksista toreilla ja kauppakaduilla Katri Luostarinen (1951, 112–113, 122) totesi, että koristelu, varsinkin kukkaistutukset on tietoisesti asetettava ympäristöään korkeammalle pois liikenteen jaloista kulkijoiden nähtäväksi. Hänen mielestään oli heikkoa suunnittelua, jos istutukset jouduttiin suojaamaan rautalanka-aidalla, siksi suuriin maljakoihin istutetut kukat olivat sopivin ratkaisu. Lähivirkistysalueiden osiksi kuuluivat puistopuutarhat. Niiden tarkoitus oli korvata kerrostalojen asukkaille kotipuutarha. Puistoalueiden muuten yksinkertaistuessa puistopuutarhoihin saattoi istuttaa mitä erilaisempia koristekasveja.

Kirjoittaessaan puutarhasta ja sen kauneuskäsitteistä Luostarinen (1951, 18, 208) näkee kukkien ja koristepensaiden kuuluvan nykyiseen puutarhaan erittäin oleellisena osana. Nurmikkoa, joka on puutarhan tärkein elementti, ei saisi rikkoa hajanaisilla kukkaistutuksilla, vaan puutarhan rauhoittamiseksi ne tulisi olla yhtenäisinä alueina. Nurmikko on puutarhan lattia ja kasvillisuus sen seinät. Elfvingin jo 1920 mainitsema perennojen suosio voimistui. Puutarhan kukat -luvussa Luostarinen kertoo perennojen voittoaikula esikasvatettaviin ryhmäkasveihin nähden. Yksivuotiset kukat sopivat juuri ja juuri hyötytarhaan vihannesmaan laidalle, joista saadaan leikkokukkia. Perennapenkeissä kesäkukat ovat vaivaloisia, mutta sopivat täydentämisen perennaistutusta.

Kukka-astiaistutuksista kirjoitettiin Puutarha-lehdessä viisitoista vuotta myöhemmin, että Yhdysvalloissa yksivuotisten taimikasvatuksesta ja myynnistä on kehittynyt oma voimakkaasti kehittyvä sektori puutarhalalle. Valmiille taimille on kysyntää etenkin kaupungeissa. Kukkaryhmän sijaan kesäkukkaa istutetaan taajamissa erilaisiin astioihin. Artikkelin mukaan Suomessa olisi syytä kiinnittää huomiota asiakkaalle myytävien kesäkukkien taimien laatuun. Huolellinen taimikasvatus voisi laajentaa yksivuotisten koristekasvien käyttöä. (Kaukovirta 1965.)

Tuon ajan tehokkuusasennetta myös kotipuutarhoissa kuvaa hyvin, kun kesäkukista todettiin, että eivät ole nykyihmisen ihanne kukkia, sillä ne eivät ilmesty maasta keväisin itsestään ja tarvitsevat vielä hoitoakin. Jälleen kerrottuna korostettiin, että kesäkukat tulevat edullisiksi, kun ne kasvatetaan siemenistä. Tosin valmiista taimista istuttamalla hinta pysyi kohtuullisena. Eritavoin ryhmiteltynä niistä saisi mielenkiintoisempia kuin, että kylvetään perinteisesti suoriin yksitoikkoisiin riveihin. Terttu Kalevi esitteli Puutarha-lehden artikkelissaan muutaman malli-istutuksen, jotka oli lainattu amerikkalaisesta 'Flower Grower' -lehdestä. (Kalevi 1965.)

Ihanne uusien rakennusten sijoittaminen metsään lähelle luontoa ei aina ollut onnistunut 1950- ja 1960-luvulla. Rakentamisen vaikutuksia luonnonvaraisiin kasveihin ei tunnettu tai niitä ei huomioitu. Rakennetussa ympäristössä ihmisillä oli halu kohentaa kulunutta pihaansa istuttamalla uutta kasvillisuutta ja tekemällä nurmikoita, mistä oli seurauksena kirjavuutta ja alkuperäisen maisematyyppin sekoittuminen. Ihmisten kiinnostus ja rakkaus kesän kukkien väreihin oli ilmeinen. Yksityisten tontinomistajien oikeus yksilölliseen pihaan ja puutarhaan oli oikeutettu, samoin kuin tiiviillä kaupunkialueilla ensiluokkaisesti rakennutut puistot. Laajoilla viheralueilla suomalaisen maiseman elementit kestivät kulutuksen paremmin. Selkeys ja johdonmukaisuus olivat pihasuunnitelmissa parempi vaihtoehto kuin monimutkaisuus ja liika komeus eikä päämääränä saanut olla koristeellisuus muodoissa ja väreissä. (Iisakkila 1966a; Iisakkila 1966b.)

1970-luvulla oli vähän kirjoituksia kesäkukista. Lähinnä esiteltiin uutuuksia kuten riippapelargonin (*Pelargonium peltatum*) uusia lajikkeita.

5.4 Viimeisten vuosikymmenten, 1980–2010 tyyli

Lähihistoriasta ei löytynyt kirjoitettua asiaa tyylivirtauksista. Ehkä tarvittaisiin enemmän etäisyyttä, katsoa asiaa tulevaisuudesta taaksepäin, jotta tyyli erottuisi. Yksittäisten alueiden toteutussuunnitelmia oli esitelty esimerkiksi Viherympäristö-lehdessä. Tämän takia päädyttiin aiheesta suulliseen tiedonantoon Helsingin kaupungin Rakennusviraston asiantuntijoilta. (20.1.2017)

Arkkitehtuuriosaston suunnittelutoimiston päällikkö Jussi Luomanen kuvaa Helsingin 1980-luvun puistosuunnittelun tyylin jatkuvan hyvin rationaalisena, yksityiskohdista ja monilajisuudesta kuorittuna arkityylinä. Hänen mukaansa helppohoitoisuus ja toiminnallisuus muuttuivat tyyliksi. Lasten leikkipaikat olivat erittäin suosittuja. Investointitoimiston projektinjohtaja Kaija Laine, joka tuolloin suunnitteli paljon asuntotuotantokohteita, on samalla linjalla toiminnallisuuden kanssa. Monia kohteita saneerattiin vielä helppohoitoisimmiksi. Ekologisuudesta alettiin puhua, mutta se ei näkynyt esimerkiksi monilajisuutena kuten Ruotsissa. Pensasistutuksia käytettiin paljon ja ne olivat vapaamuotoisempia kuin edellisellä vuosikymmenellä. Perennoja käytettiin vähän ja niiden sijasta valittiin kukkivia pensaita. Ryhmäruusut olivat kuitenkin suosittuja. Luomanen kertoo, että pensaita käytettiin esimerkiksi istuskelu-, keinu-, tai pelipaikan rajaamiseen. Suunnittelijat erottuivat toistaan kasvivalinnoissa, monilla oli omat suosikkilajinsa, joita käytettiin useissa kohteissa. Yksi uusi piirre oli betonilaattojen ja -kiveysten käytön leviäminen. Laine vahvistaa pensaiden runsasta käyttöä tilanjakajina ja suojaistutuksina. Arkkitehtuuriosaston suunnittelutoimiston kasvillisuusasiantuntija Satu Tegel näkee kuitenkin, että 1980-luvulla yksilajisten massaistutusten käyttö alkoi vähentyä ja lajivalikoima monipuolista keskittyen kestäviin ja varmoihin lajeihin.

Suomessa ja Helsingissäkin kiinnostuttiin 1990-luvulla mitä alalla tapahtui muualla. Luomanen näkee internetillä olevan oman vaikutuksensa tähän. Kohteisiin tutustuminen ulkomailla myös paikan päällä lisääntyi. Kiinnostuttiin muun muassa Pariisin vaikutuksesta erilaisista teemapuutarhoista.

Hän näkee, että puistojen kauneus tuli toiminnollisuuden tilalle, eikä puistojen tarvinnut enää olla ensi sijaisesti leikkipaikkoja. Ekologisuus alkoi tulla maisemasuunnitteluun. Puistosuunnitelmiin tulivat ensimmäiset niityt ja kedot. Kasvilajisto monipuolistui ja perennoja käytettiin taas pitkän tauon jälkeen. Hän mainitsee hollantilaisen Piet Oudolfin ja Ruotsin virtausten vaikutuksen. Naapurin vaikutus myös monipuolisti kesäkukkaistutusten lajivalikoimaa ja niistä tuli näyttäviä asetelmia ja sommitelmia. Penkkien vieressä ei ollut enää pensaita vaan perennoja tai kesäkukkiä. Myös suomalaisia luonnon kasveja kuten varpuja suunniteltiin Maj-Lis Rosenbröijerin suunnitteleman Mäntyniemen innoittamana. Maunu Häyrysen väitöskirja 1996 sai aikaan historiallisten kaupunkipuistojen renessanssin. Myös Tegel näkee historian ja historiallisuuden arvostuksen kuuluvan 1990-luvun loppupuolelle. Vanhat kasvikkannat kuten kotimaiset pensasruusut tulivat suosioon. Luomanen ja Laine korostavat 1990-luvun alun laman vaikutuksia. Vanhojen puistojen hoito väheni erittäin jyrkästi, mikä tuhosi monia kohteita. Luomasen mielestä nykyisin käytössä olevat VHT:n (Viherympäristöliiton julkaisu viheralueiden hoidon laatuvaatimuksista, määrämittauserusteista ja työohjeista) mukaiset hoitoluokat vaikuttivat voimakkaasti suunnitteluun, vaikka alun perin oli tarkoitus, että ne ohjaisivat hoitoa eikä suunnittelua.

Luomasen mukaan 2000-luvulle tultaessa ekologinen ajattelu sai yhä enemmän painoarvoa. Kuitenkin jotkut suunnitelmat olivat hyvin kunnianhimoisia ja esikuvia haettiin ulkomailta yhä enemmän. Paikan henki (genius loci) jäi turhan usein taustalle. Kerrokselliset monilajiset istutukset tulivat muotiin. Heinät alkoivat saada jalan sijaa. Perenna- ja kesäkukkainnostus jatkui. Huomattavaa oli suunnittelijoiden sukupolven vaihdos, mikä näkyi kasvisuunnittelun kokemattomuutena, esimerkiksi heinien kanssa oli ongelmia. Ylläpidon resurssit eivät riittäneet kunnianhimoisesti toteutettujen alueiden hoitamiseen. Pääasiassa ratkaisut olivat kuitenkin takuvarmoja, tuli onnistua kerralla. Myös Tegel mainitsee monilajisuuden lisääntymisen.

Aivan viime aikoina 2010-luvulla ekologisuus on avainasemassa suunnittelussa. Sekä Luomanen, Laine että Tegel painottavat hulevesialueita ja haitallisia vieraslajeja. Tegel nostaa esiin myös kasvitaudit ja -tuholaiset. He näkevät kasvien tehtäväksi tulevan hulevesialueilla puhdistamisen ja suodattamisen. Luomasen mielestä tyyliässä palataan ajatukseen, että puisto voi olla vain kauneutta varten, tämä on kuitenkin vastakkaista nykyisen ajatuksen kanssa, jossa puistojen tulee olla ”ihmisten olohuoneita”. Vielä suunnitelmissa on lähes kaikissa heiniä. Kukkivat pensaat saattavat tulla takaisin, kun vaativampien kukkivien perennojen hoitamiseen ei riitä resursseja. Myöskään ei voi olettaa, että niitä hoitaa puutarha-alan ammattilainen. Laineen mielestä arkkitehtoninen ote on tällä hetkellä voimakas graafiset ja pelkistetyt muodot sekä viivat. Suunnittelua ohjaavat monet vaativat reunaehdot, joista Laine mainitsee muun muassa kaavoituksen, tavoitteiden moninaisuuden ja kustannukset. Suunnittelu on nykyisin vuorovaikutteista asukkaiden ja poliitikkojen kanssa. Suunnitelmat ovat kompromisseja. Luomanen vakuuttaa, että hyvä suunnittelija saa näkemyksensä esiin, mikä ilmenee esimerkiksi hyvästä yleisvaikutelmasta, tunnelma erottuu. Kuitenkin suunnittelijoiden muiden materiaalien käyttö ja tuntemus on lisääntynyt kasvituntemuksen kustannuksella.

Kuva 14. Runebergin patsaan kukkaistutusten tyylin kehittyminen. Tyyli on muuttunut 1980-luvun pelkistetyistä istutuksista 2000-luvun monilajisiin sommitelmiin. Ylhäällä vasemmalla on 1988 vuoden sinivalkoinen istutus. Reunassa on käytetty sinisenä mattona lobeliaa (*Lobelia erinus*). (HKR). Oikealla ylhäällä 1995 markettoja (*Argyranthemum frutescens*) ja sateenkaaribalsamia (*Impatiens hawkerii*) verenisara-runkojen (*Fuchsia*) kanssa. Alhaalla vasemmalla on monilajinen istutus 2006 ja oikealla 2015. (Oksanen)

Rakennusvirastolaisten kantaa vahvistaa englantilaisen James Blaken näkemys, että 2010-luvulla ovat painottuneet kestävyys ja kasvien oikea kasvuympäristö. Hän mainitsee eurooppalaisen matrix-planting -suuntauksen, jota edustaa muun muassa hollantilainen Piet Oudolf. Kehitys menee helpohoitaiseen ja ympäristöystävälliseen suuntaan. Kaupunkiympäristössä modernismi on ikään kuin keksitty uudelleen ja ollaan menossa kohti uutta ja kestäväää maisema- ja puutarhasuunnittelua, joka yhdistelee eri vaikutteita ja suuntauksia. (Blake 2015, 8.)

Tässä kohtaa on tarpeellista kuvata matrix-planting -tyyliä hieman tarkemmin, sillä se on yksi keskeisimmistä uusista istutussuuntauksista. Matrix tarkoittaa suomeksi käännettynä kasvupohjaa tai kasvualustaa, mutta tähän yhteyteen ne eivät sovi. Suomen asiantuntijat ehdottavat peruspintaa. Luonnossa on usein tilanne, jossa on muutama valtalaji eli peruspinta ja siellä täällä monenlaisia muita lajeja. Jälkimmäiset ovat visuaalisesti tärkeitä. Tämä asetelma voidaan toteuttaa usealla tavalla myös rakennetuilla-alueilla. Peruspinnan lajit ovat hillittyjä niin väreiltään kuin muodoiltaan. Näiden muutamien tarkkaan valittujen lajien tehtävä on peittää maanpintaa ja estää rikkaruohojen kasvua. Tavoitteena on myös, että ne olisivat istutuksen mahdollisimman pysyvänä runkona koko kasvukauden, mutta myös usean vuoden ajan. Lajeiksi sopivat useimmin kasvutavaltaan mätäsmäiset tai hitaasti leviävät heinät tai perennat. Taimia ei istuteta riveihin vaan tasaiseksi pinnaksi lajeja ryhmitellen. Parhaimmillaan lajit valitaan kasvupaikan mukaan. Peruspinnasta nousevat esiin näyttävät päälaajat (primary plants) yhtenäisinä pienehköinä alueina. Samoin tekevät myös näyttävät lajit, joita on muutaman taimen ryhminä siellä täällä satunnaisesti (scatter

plants). Viimeksi mainitut voivat kylväytyä itse. Tämän tyyppisen istutuksen on tarkoitus monipuolistaa biodiversiteettiä ja vähentää hoidon tarvetta verrattuna esimerkiksi nurmikon leikkuuseen tai perennanperinteeseen hoitamiseen. Englantilaisessa Garden Illustrated -lehden erikoisnumerossa (2016) esiteltiin hollantilaisen Voorlindenin museon Piet Oudolfin suunnittelemaa puutarhaa, jonka kasvivalikoimaan hän oli sisällyttänyt myös arkoja perennoja ja yksivuotisia kasveja, jotta vastaperustetut alueet olisivat olleet mahdollisimman näyttävät museon avajaisissa. (Oudolf & Kingsbury 2013, 88, 99; Hoyland 2016)

Luomasen mielestä rajalliset taloudelliset resurssit rakentamisessa ja ylläpidossa estävät tulevaisuudessa Helsingissä monen hienon viherkohteen toteutumisen. Hän toivoo, että viheralueita kohdeltaisiin tulevaisuudessa kokonaisuuksina. Tegelin mielestä viheralueet tulevat olemaan toimintaan keskittyviä monitoimialueita, ei katseltavia alueita. Luomasta siteeraten: ”Tulevaisuudessa Suomessa suunnittelussa tasapainoillaan yhä enemmän ”oikean” villin luonnon ja ”väärän” eli ihmisen kädenjäljen näyttävän luonnon kanssa. Keskustelu siitä onko puutarha luontoa, jatkuu hamaan tulevaisuuteen.”

5.4.1 Kesäkukat suunnittelun virtauksissa 1980–2000-luvulla

Helsingin kesäkukkaistutusten 1980-luvun suunnittelija, rakennusviraston projektipäällikkö Raija Holopainen, kuvasi suunnittelijan tehtävänsä 1983 seuraavasti: ”Suunnittelija on linkkinä menneisyyden ja tulevaisuuden välillä. Suunnittelijan on oltava luova ja uudistushenkinen, hänen on nähtävä tulevaisuuteen perinteitä kunnioittaen.” Hän näki, että kukkaryhmät eivät saa erottua lähiympäristöstään, sillä ne veivät helposti huomion pois oleellisista asioista. Holopainen suunnitteli kesäkukat 1979–1985 ja suunnitelmat hän teki oman aluesuunnittelijan työnsä ohella. Kesäkukat olivat lähes erottumaton osa ympäristön värejä ja muotoja, kuitenkin ne antoivat viimeisen silauksen puistoon. Suunnitelmaan paikka ja aikakausi olivat aina ensisijaiset lähtökohdat. Tavoitteena oli hallittu kokonaisuus, joka oli myös käytännöllistä hoitaa. Holopaisen suunnittelutyö oli hyvin pelkistettyä, hän ei olisi itse suosinut voimakkaita värejä, vaan kasvien tekstuuri oli värejä tärkeämpää. Yksi lempiväreistä oli valkoinen. Keltaisen ja punainen tai varsinkin aniliinipunaisen sekoitus oli liian voimakas yhdistelmä. Suunnitteluratkaisuihin vaikuttivat taustalla kuitenkin koko ajan kaupunginpuutarhuri Pekka Jyränkö ja työpäällikkö Valte Sievi. Holopainen kantoi huolta kuntien kesäkukkien suunnittelusta, joka ei tuntunut olevan oikein kenenkään vastuulla, vaan se oli sattuman varaista. (Holopainen 1983a; Holopainen 2017)

Kuva 15. Eiranpuiston 1980-luvun kukkaistutuksia. Vasemmalla on kesän 1983 kesäbegonian selkeää mattomaista väripintaa. Ja oikealla on 1980-luvun hillittyjä siniharmaita istutuksia.

Holopainen kertoo Puutarha-lehden haastattelussa Helsingin kaupungin laatikkoistutuksista, että Helsingin puisto-osasto laittaa noin 700 kukka-astiaistutusta kesäksi. Astioita käytetään korvaamaan maavaraisia ryhmiä toreilla, aukioilla ja liikenteenjakkajissa. Lisäksi ne usein ohjaavat tai estävät kulkua betoniporsaan tavoin. Holopainen kaipasi kaupunkiympäristöön paremmin sopivia astioita. Tuotekehityksessä tulisi ottaa paremmin huomioon muotoilu, materiaali, käytännöllisyys ja kasvutila (Puutarha 1983)

Kuva 16. Samana vuonna 1983, kun Holopainen kirjoitti Helsingin kesäkukkaistutuksista, oli Puutarha-lehden (10/1983) kansikuvassa Münchenin IGA-puutarhanäyttelyn kesäkukkien väriiloista useiden lajien sekaistutuksessa. Monilajisuus nosti päätään Euroopassa.

Puutarha-lehdessä Antti Riikonen kirjoitti (1989), että Helsingissä istutettiin 44 000 tainta kukka-astioihin. Eri malleja oli 10, joista suurin oli 140 x 140 cm ja pienimpien halkaisija noin 50 cm. Hänen mielestä kesäkukat olivat alan vähiten arvostettu sektori, suuritöinen ja kallis. Hän kysyi, laite-taanko kesäkukkaa pelkän perinteen vuoksi. Kesäkukkien käyttöä hän perusteli rehevyydellä, pitkällä värikkäällä kukinta-ajalla ja että ne pärjäävät paikoissa, joissa monivuotiset kasvit eivät menestyisi. Astiaistutusten etuna oli myös siirrettävyys, alueiden rajausmahdollisuus ja korkeuserojen luominen.

Suomessa virtaukset eivät olleet juuri muuttuneet. Maisema-arkkitehti Leena Iisakkilan periaatteena on ollut päästä suunnittelussa hyvään lopputulokseen mahdollisimman yksinkertaisilla ratkaisuilla. Onnistuneimmillaan lähiympäristö sulautui ympäröivään luontoon saumattomasti. Tarvittiin jäsennellysti sekä luonnon että hoidettua kulttuuriympäristöä. Tätä täydensi Hanna Hentinen, joka totesi, että viime aikoina oli keskitytty luonnonmukaisiin viheralueisiin ja ekologisuuuteen. Urbaaneista kaupunkipuistoista ei ollut puhuttu. Asukasystävällisessä kaupungissa toreilla, aukioilla ja puistoilla oli iso merkitys. (Puutarha 1994; Hentinen 1996.)

Helsingissä 1990-luvun puolivälissä monilajisuus kesäkukkaistutuksissa nosti päätään. Astiaistutuksissa voitiin käyttää useampaa kuin 2–3 eri kasvia, tietysti ympäristö huomioiden. Eniten käytetyt kasvit olivat härmesalvia (*Salvia farinacea*), ahkeraliisa (*Impatiens walleriana*), sateenkaaripalsami (*Impatiens hawkerii*) ja petuniat (*Petunia*). Julkisilla alueilla ryhmäkasvien tuli olla näyttäviä, kulutuksen kestäviä ja nykyisin yhä helpoimpia hoitaa. Kasvien valinnalla ja hyvällä kasvualustalla oli suuri merkitys. Väärä kasvi väärässä paikassa aiheutti paljon ylimääräistä työtä. Vaikka helppohoitoisuus oli tärkeää, istutus ei saanut menettää näyttävyyttään sen kustannuksella. Helppohoitoisuus vähensi sopivien lajien määrää, niin käytämällä saman kasvin eri lajikkeita saatiin istutuksiin eloa ja lisää värejä. (Oksanen 1995.)

Kesäkukkien arvostuksesta Elina Vuori (1996) kirjoitti Puutarha-Uutisissa seuraavasti: ”Puistotoimi voi rakentaa hehtaarien puiston tai istuttaa sata kadunvarsipuuta, mutta kukkarunsauden mukaan sitä yleensä arvostetaan. Näyttävät kevätukat ja runsaat ryhmäkasvi-istutukset keräävät varauksentonta kiitosta niin tavallisilta puistonkäyttäjiltä kuin kuntien päättäjiltäkin.” Samasta asiasta hän kirjoitti noin kymmenen vuotta myöhemmin: ”Kesäukat ovat halpa konsti kohottaa kaupungin imagoa, tuoda väriä ja iloa kaupunkikuvaan sekä tarjota turisteille nähtävää. Kesäkukkakyselymme kertoo, että kausikasvit ovat tärkeitä myös viherorganisaatiolle.” Kesäkukkien määrä vaihteli alle kymmenestä 50–60 kesäkukkaan / asukas. Kesäkukkaa käytettiin keskustoissa ja tärkeillä alueilla. Kukka-astioiden, -ampelien ja -pylväiden käyttö oli suosittua. Kahdelle kymmenelle suurimmalle kaupungille lähetetyssä kyselyssä selvisi, että kesäkukkien katsottiin nostavan kaupungin imagoa ja sen viheralan ammattitaidon osoitus. Aukkoille ja päättäjille kesäukat ovat tärkeitä. (Vuori 2008a.)

Monilajisuus oli vakiinnuttanut paikkansa 2000-luvun lopussa Helsingin kesäkukkaistutuksissa. Niissä käytettiin useampaa kasvillisuusvyöhykettä, joissa jokaisessa oli useampia lajeja. Sekaistutusten etuna oli, että joku kasveista aina menestyi ja uutuuksia voi kokeilla joukossa. Monilajisten istutusten hoitaminen vaatii ammattitaitoa sekä harjoittelua. Lehtikasvit helpottivat kesäkukkaistutusten hoitamista. Koristeheinien käyttö oli vasta alkutaipaleella. Helsingin kaupungin kesäkukkalinjaus oli ilmestynyt 2006. Se täsmensi kesäkukkaistutusten suunnittelua ja muuta toimintaa. Linjauksessa olivat uutta muun muassa 4 suunnittelutasoa, jotka ohjaavat myös hoidon määrää. (Vuori 2008b.)

Kuva 17. Itäisen Papinkadun monilajisia Cottage Garden -tyylisiä istutuksia 2010-luvulta. (Oksanen)

6 MENETELMÄT JA AINEISTO

Tässä tutkimuksessa käytettiin sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimustapaa. Kvantitatiivisessa osuudessa aineistona käytiin läpi kukkalistat Helsingin kaupungin kesäkukkaistutuksiin suunnitelluista kasveista. Kesäkukkalistoista haettiin niissä käytetyt kasvit ja niiden määrät taulukkoon. Kesäkukkaistutusten tyylien muuttumisen tutkiminen valokuvien avulla oli kvalitatiivista tutkimusta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 160–161, 139–142.)

Suomen puutarhataidetta käsittelevästä kirjallisuudesta, valokuvista, puutarha-alan lehdistä etsittiin tietopohjaa puutarhataiteen tyyliuuntiin 1920–2015 välisenä aikana sekä miten kunakin aikana on käytetty kesäkukkia. Rakennusviraston asiantuntijoilta saatiin suulliset tiedonannot täydentämään tyyliosuutta viimeisten vuosikymmenten osalta. Myös 1980-luvun kesäkukkasuunnittelusta saatiin suullinen tiedonanto tuon ajan kesäkukkaistutusten suunnittelijalta. Kirjallista materiaalia löytyi Lepaan Puutarhamuseosta, Helsingin kaupungin internetsivuilta historia ja aineistot- osasta, sekä kuvia muun muassa Helsingin kaupungin rakennusviraston kuvakoelmasta ja kaupunginmuseon kuva-arkistosta. Aikaisempia tutkimuksia aiheesta ei ollut.

6.1 Helsingin kesäkukkalistojen tutkiminen

Tutkittavana olivat kukkalistat Helsingin kaupungin julkisista kesäkukkaistutuksista. Listoja löytyi sekä rakennusvirastosta että Kaupunginpuutarhalta ja niitä on tallessa lähes sadan vuoden ajalta alkaen vuodesta 1926 aina tähän päivään asti (2016). Vain muutama sotavuosi puuttuu välistä. Listoista löytyivät istutusten paikat ja niihin suunnitellut kesäkukat sekä niiden taimimäärät. Nämä selvitettiin tarkkaan laajasta materiaalista 10 vuoden välein. Tutkittavat vuodet ovat 1926, 1935, 1946, 1955, 1965, 1975, 1985, 1995, 2005 ja 2015. Vuosilta 1925 ja 1945 ei löytynyt tietoja, siksi valittiin mukaan seuraava vuosi. Kausikasveista mukana ovat kevät- ja kesäkukat. Syyskukkia on käytetty jo melko kauan, mutta niitä ei ole kirjattu listoille kuin viime vuosikymmeninä. Syyskukat rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle.

Vuoden 1985 kevätkukkalistat olivat kadonneet, kuitenkin 1980-luvun kesäkukat suunnitellut Raija Holopainen kertoi, että tuona vuona kevätkukat suunniteltiin ja istutettiin aivan normaalisti. Paljon mielenkiintoista tietoa jää välivuosiin, mutta nyt saatiin selville keskivertotilanne. Istutusten hoitaminen tai niiden vaatima hoidon määrä rajattiin pois tästä työstä. Hoidettavuus ja käytännöllisyys ovat olleet kuitenkin jo pitkään keskeisiä asioita suunnittelussa.

Kasvit, laji- ja lajiketarkkuudella, sekä niiden määrät kerättiin taulukkoon ensin yhteensä jokainen vuosi erikseen. Kukkalistoissa oli kohteen nimi ja siihen suunnitellut kasvit ja niiden määrät. Kun vuodet oli selvitetty, yhdistettiin kaikki 10 vuotta samaan taulukkoon. Kasvit tulivat nyt lajitarkkuudella (Liite 1). Oli syytä myös etsiä nykyinen Viljelykasvien nimistön (2012) mukainen tieteellinen nimi kasveille. Jos sieltä ei löytynyt niin lisätietoja haettiin internetistä. Kaikissa kukkalistoissa oli käytetty vain kasvien tieteellisiä nimiä. Kasvien nimilistaan (Liite 2) tuli nykyinen ja kukkalistoissa käytettyjä vanhoja tieteellisiä nimiä sekä suomenkielinen nimi. Tutkimuksessa keskityttiin kukkaistutuksissa taimimäärällisesti suosituimpiin sukuihin ja mitä oli muuttunut eri vuosina.

6.2 Puutarhataiteen tyylien muuttuminen kesäkukkaistutuksissa valokuvista

Kesäkukkaistutuksista etsittiin valokuvia eri ajoilta. Miten puutarhataiteen tyylien muuttuminen oli vaikuttanut Helsingin kesäkukkaistutuksiin julkisilla viheralueilla 1920-luvulta nykypäivään? Valokuvien kautta nähtiin hyvin eri aikakausien istutuksia. Kukkalistoista oli mahdollisuus löytää nimet istutusten kasveille lähes aina lajiketarkkuudella. Haluttiin selvittää, mitä yhtymäkohtia kukkaistutusten muotokielestä voi löytää ajankohdan vallalla olleeseen puutarhataiteen tyyliin. Valokuvia etsittiin Helsingin kaupungin museon kuva-arkistosta (HKMKA), rakennusviraston (HKR) kuvakokoelmista ja 1992 lähtien tekijän ottamista kuvista (Oksanen). Aineistosta haettiin Helsingin kesäkukkien käytön muutoksia istutustyyliissä, kasvivalinnoissa ja lajirunsaudessa.

6.3 Kirjoitettua puutarhataiteen tyyli suunnista ja kesäkukista

Teoriaosuudessa selvitettiin ajanjakson puutarhataiteen ja -suunnittelun tyyli suunnat ja mikä oli kesäkukkien asema niissä. Tieto oli hajallaan kirjallisuudessa ja lehtileikkeissä. Puutarhataiteen tyyli suunnista löytyi jonkin verran uutta kirjallisuutta, jossa vanhoja asiakirjoja ja kirjallisuutta oli tutkittu eri näkökulmien kautta laajan lähdetiedon avulla. Lepaan museosta löytyi näitä alkuperäisiä vanhoja kirjoja ja Helsingin historia ja aineistot -sivuilla vanhoja asiakirjoja. Monissa puutarhakirjoissa oli mainintoja kesäkukkaistutuksista. Historiallista tietoa puutarhasta ja kesäkukista 1920-luvulla oli Jenny Elfvingin kahdessa kirjassa Kukkaviljely avomaalla ja Suomalaista puutarhataidetta. Samoihin aikoihin ilmestyi Annikki Reijosen Puutarhakauneus-kirja. Hieman aikaisemmin 1919 oli julkaistu Elisabeth Kochin ensimmäinen painos kirjasta Hemträdgården. Toisen maailmansodan jälkeen ilmestyi lisää puutarhaa ja puutarhataidetta käsitteleviä kirjoja kuten Paul Olssonin Suomalaista Puutarhataidetta 1947 ja Noora ja Maiju

Pöyhösen Kodin kasvitarhan 5. painos, samoin Kochin Hemträdgården-kirjasta. 1950–1970 luvulta löytyi varsin vähän kirjallisuutta, jossa olisi käsitelty kukkia. Katri Luostarisen 1951 ilmestyneessä Puutarha ja Maisema -kirjassa oli käsitelty ajan painotuksia unohtamatta kukkien osuutta.

Tuoreesta 2016 ilmestyneestä Unelma Paremmasta Maailmasta -kirjasta löytyi koottuna artikkeleita, jotka käsittelevät modernismia. Sen jälkeistä aikaa kuvattiin James Blaken teoksessa An introduction to Landscape and Garden Design. Uudempia Suomen puutarhahistoriaa käsitteleviä kirjoja on julkaistu alkaen Maunu Häyrysen Maisemapuistosta reformipuistoon ja Karistojen ja Koivusen kirjaan Kysykää Essiltä, joka käsittelee Elisabeth Kochin elämän työtä. Ulla-Maija Laurilan kirja Huviloista Laajasalossa oli rakennusten lisäksi käsitelty paljon puutarha-asiaa.

Kesäkukkiin liittyviä termien kuvauksia saatiin Riikosen ja Vuoren Kesäkukat-kirjasta sekä Vireahon, Tammikarin ja Oksasen Onnellisen puutarhurin kesäkukat -kirjasta. Kesäkukkaistutusten historiaa Hessayonin The Bedding Plant Expert -kirjasta sekä Bert Beitmanin Gartenkunst -internet sivuilta.

Ruotsin kesäkukkien uudesta tulemisesta oli kaksi kirjaa, ensimmäisenä Göteborgin kasvitieteellisenpuutarhan kesäkukkasuunnittelijoiden kirjoittama Nordiskt ljus och italiensk hetta ja toisena Jansonin Sommarblommor i offentlig miljö. Opinnäytetyön kannalta tärkein julkaisu oli Rakennusviraston Satu Tegelin tekemä Kausikasvit Helsingissä -kesäkukkalinjaus.

Alan ammattilehdistä käytiin läpi Puutarha-lehden vuosikertoja. Mitä niissä oli kirjoitettu kesäkukkaistutuksista Suomessa tutkittavina vuosina, sekä vuosi ennen ja vuosi jälkeen. Puutarha&Kauppa (entinen Puutarha-Uutiset) -lehdestä tutkittiin muutamia artikkeleita kesäkukista. Monia Kaupunginpuutarhaan, kesäkukkien viljelyyn ja suunnitteluun liittyviä historiatietoja oli Kaupunginpuutarhan arkistokansioissa ja muistikirjoissa, tosin niiden lähdetiedot olivat varsin vajaita opinnäytetyön kannalta. Sieltä löytyi myös Talvipuutarhan historiasta tehty Pro-Gradu-tutkielma, jossa sivuttiin Kaupunginpuutarhan tuotantoalueen historiaa.

Kirjallisen tiedon puuttuessa viheralueiden viimeaikaisista suunnittelutyyleistä ja -virtauksista saatiin suullinen tiedonanto rakennusviraston suunnittelutoimiston päälliköltä Jussi Luomaselta sekä kasvillisuuden suunnitteluasiantuntijalta Satu Tegeliltä ja projektinjohtajalta Kaija Laineelta. Heillä oli tilaajaorganisaation edustajina viimeisin näkemys alan kehityksestä. Rakennusviraston projektipäälliköltä Raija Holopaiselta saatiin niin ikään suullinen tiedonanto 1980-luvun kesäkukkasuunnittelusta. Hän suunnitteli istutukset tuona aikana.

7 TULOKSET

Kesäkukkien lajivalikoima ja niiden käyttömäärät 1926–2015 selvitettiin Helsingin kukkalistoista. Istutusryhmien muotokielen muuttumista selvitettiin vanhoista valkokuvista.

7.1 Helsingin julkisten kukkaistutusten kasvit kesäkukkalistoissa 1926–2015

Kuten aiemmin jo mainittiin Helsingin kesäkukkaistutuksista löytyvät lähes kaikki kukkalistat 1926–2015. Laajan materiaalin kartoittamiseksi valittiin menetelmät ja aineisto- luvussa mainittu kymmenen vuoden tarkasteluväli. Tutkimukseen otettiin mukaan muitakin kuin puisto- ja katualueilla olevia istuksia esimerkiksi sairaaloiden pihat, jotka ovat olleet mukana kukkalistoissa alusta asti. Valtaosa kukkaistutuksista on puisto- ja katualueilla, joita hallinnoi rakennusvirasto. Monen Helsingin kaupungin organisaatio uudistuksen, alkaen 1900-luvun alun rakennuskonttorin, kautta on päädytty 1990-luvulta alkaen tilaaja-tuottaja -organisaatioon. Rakennusvirasto tilaa kukkaistutusten suunnittelun ja taimet Staran Puutarhapalvelusta ja niiden hoidon Staran Kaupunkitekniiikan Ylläpidosta tai yksityisiltä urakoitsijoilta. Kiinteistö- sekä sosiaali- ja terveystieteiden virasto sekä monet muut kaupungin yksiköt tilaavat omat kesäkukkaistutuksensa Starasta. Aikaisemmin ne tilattiin rakennusviraston puisto-osastolta.

Kesä- ja kevätkukkien yhteenlasketut määrät tutkittuina vuosina on esitetty taulukossa 1. Kevätkukat puuttuvat vuoden 1985 taimimäärästä (kevätkukkalista oli kadonnut), ne oli kuitenkin viljelty ja istutettu ryhmiin ihan normaalisti. Vuoden 2005 kokonaismäärässä on mukana Töölönlahden kukkatarhan istutusten kasvit, yhteensä 21 000 tainta.

Taulukko 1. Suunniteltujen taimien kokonaismäärät tutkittuina vuosina.

1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
28 300	58 900	30 700	29 700	65 800	68 100	33 000	75 600	108 600	81 100

Kesäkukissa on kasvin suvun ja lajin lisäksi myös usein lajikkeita. Kasvinjalostajilla on kaikilla omat lajikkeensa ja jotkut keräävät muiden lajikkeista parhaita omiksi lajikesarjoikseen, valiten parhaimpia etenkin tasaisen kasvutavan perusteella. Lajikkeet vaihtuvat usein, vanhat jäävät pois ja uusia tulee markkinoille. Siksi lajikkeisiin otettiin tässä tutkimuksessa kantaa vain pintapuolisesti.

Helsingin kaupungin kukkaistutuksiin suunnitelluista kausikasveista tullaan tarkastelemaan tarkemmin 20 määrällisesti suurinta kesäkukkasukua. Nämä saatiin, kun kaikkien 10 vuoden suunnitellut taimimäärät laskettiin yhteensä. Näihin sukuihin mahtuu 74 % suunnitellusta 10 vuoden kokonaistaimimäärästä. Yhteensä kausikasvi-istutuksissa käytettyjä kasvisukuja oli noin 150. Kuitenkin on syytä muistaa, että välissä oli aina 9 vuotta ja jotakin sukua on voinut olla istutuksissa useanakin välivuotena.

Taulukon 2. mukaan kesäkukkasukuja, joita on käytetty kaikkina kymmenenä tarkastelu vuotena, ovat begoniat (*Begonia*), sinitähtöset (*Ageratum*), petunia (*Petunia*), pelargonia (*Pelargonium*), nyhähopeayrtti (*Santolina*), lobelia (*Lobelia*), marketta (*Argyranthemum*), verenpisara (*Fuchsia*), ja kanna (*Canna*). Poistuneita sukuja näyttäisivät olevan vain pipot (*Penstemon*), niitä on kuitenkin käytetty satunnaisesti myös myöhempinä vuosina.

Uudempia, 1950-luvun jälkeen käyttöön tulleita ovat tuoksupielus (*Lobularia*) ja yksi tärkeimmistä eli liisat (*Impatiens*). Viimeksi mainitut olivat vaikiinnuttaneet asemansa 1975. Hyödetyt helmililjat (*Muscari*) näkyivät tutkituista vuosista kevätkukkaistutuksissa ensimmäisen kerran 1995. Pidempiä taukoja kesäkukkasuvuissa ei näyttäisi olevan kuin leijonankidoilla (*Antirrhinum*). Liitteessä 1, jossa näkyvät kesäkukkalajit tilanne vaihtelee huomattavasti enemmän.

Taulukko 2. Määrällisesti 20 suosituinta kesäkukkasukua Helsingin julkisissa kesäkukkaistutuksissa tutkittuina kymmenenä vuotena. Taimimääriin sisältyvät sekä kukkaryhmissä että -astiaistutuksissa käytetyt kasvit. Suvut ovat suosituimmuusjärjestyksessä, suosituin ensimmäisenä.

Suku	NO	yht	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Begonia</i>	1	52833	7548	7880	5419	811	3788	11884	3670	5155	687	5991
<i>Impatiens</i>	2	46443						2086	4371	12716	20628	6642
<i>Viola</i>	3	39611		4464	2776	425	1352	8450		3596	7672	10876
<i>Tagetes</i>	4	30028	160	408			17635	4715	2200	699	3289	922
<i>Salvia</i>	5	24268		616	400	1160	763	560	570	8243	7245	4711
<i>Ageratum</i>	6	23410	696	2606	2009	825	5230	5100	1800	3695	790	659
<i>Dahlia</i>	7	22530		1074	1041	2184	957	1922	3518	2573	5108	4153
<i>Petunia</i>	8	21862	346	333	400	975	2222	7829	393	2825	2884	3655
<i>Pelargonium</i>	9	21714	1987	1588	1647	1314	2932	2897	1603	1487	4292	1967
<i>Senecio</i>	10	18042	1138	2141	860	590	810	3120		2090	5254	2039
<i>Santalina</i>	11	16945	2010	1168	1624	2020	3320	2950	230	300	1148	2175
<i>Muscari</i>	12	16583								8282	5557	2744
<i>Lobelia</i>	13	14993	1758	247	1991	3060		852	1194	1613	637	441
<i>Argyranthemum</i>	14	14297	1353	1358	1151	174	2720	2137	1128	3617	499	160
<i>Lobularia</i>	15	13814					2830	220	4800	5852	112	
<i>Fuchsia</i>	16	11688	489	3453	2708	776	1241	838	1164	814	148	57
<i>Antirrhinum</i>	17	11225		20		3215	2411	780			3647	1152
<i>Heliotropium</i>	18	10602	1770	1768	240	640	4192	1205		110	243	434
<i>Canna</i>	19	9049	75	684	829	1944	1120	2397	260	260	696	784
<i>Penstemon</i>	20	8698	974	2596	1438	1505	955	1230				

Seuraavassa luvussa esitellään 20 taimimääriltään käytetyimmän kesäkukkasuvun lisäksi, mitä kasveja on käytetty kevätkukkaistutuksissa, mistä on kasvatettu rungollisia ja millä kasveilla on koristeellinen tai värikäs lehdistö, sekä näiden taimimäärät. Entä mitä uutuuksia on tullut viime aikoina ja niiden taustaa.

7.1.1 Helsingin 20 eniten käytettyä kesäkukkasukua ja niiden esittely

1. *Begonia* (*Begonia*)

Begonia on niitä sukuja, joita oli käytetty kaikkina 10 tarkasteluvuotena sekä ehdottomasti määrällisesti suurin. Tämä selittyy osittain sillä, että määrällisesti suurin ryhmä kesäbegoniat (*Begonia* Semperflorens-Ryhmä) istutetaan tiiviisti.

Taulukko 3. Begonioiden (*Begonia*) määrät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Begonia</i> YHTEENSÄ	7548	7880	5419	811	3788	11884	3670	5155	687	5991
<i>Begonia</i> (ei tarkempaa tietoa)							150		388	
<i>Begonia boliviensis</i>										258
<i>Begonia</i> Elatior-Ryhmä						1139				
<i>Begonia</i> Rex-Ryhmä	256	793	496	95	52					135
<i>Begonia</i> Semperflorens-Ryhmä	7119	6530	4545	596	3736	10745	2760	4294	231	4920
<i>Begonia</i> x hybrida									34	678
<i>Begonia</i> x tuberhybrida	173	557	378	120			760	861	34	

Kesäbegonioiden väriskaala on varsin suppea, oikeastaan vain 5 eri värisävyä. Jonkin verran saa vaihtelua käyttämällä tummalehtisiä lajikkeita. Lajikkeista huomasi, että ne vaihtuivat toisiksi vuosikymmenittäin. Kesäbegonioita oli käytetty etenkin varjoisammassa maaryhmissä ja massakasvina luomassa mattomaista väripintaa, kukka-astioihin ne harvemmin sopivat. Vuosien 2005 ja 2015 väliin osui ahkeraliisan lehtihome, joka käytännöllisesti lopetti ahkeraliisan käytön ja niiden sijasta käytettiin paljon kesäbegonioita. 2015 mennessä ”Sunpatiens”-liisat olivat korvanneet kesäbegoniaa.

Mukulabegonioita (*Begonia* Tuberhybrida-Ryhmä) oli käytetty muina tarkastelu vuosina paitsi 1965, 1975 ja 2015. ”Bolivianbegonia” (*Begonia boliviana*) ja ”maisemabegonia” (*Begonia x hybrida*) olivat uudempia jalosteita. Niillä ei ollut Viljelykasvien nimistössä vielä suomenkielistä nimeä. ”Bolivianbegonia” sopii valopylväissä käytettäviin amppeleihin varjoisemmille kujille. ”Maisemabegonian” käyttö on kasvanut voimakkaasti etenkin hautausmailla. Se on kookas, näyttävä, tasaisesti kukkiva ja erittäin helppohoitoinen begonia.

2. Liisat (*Impatiens*)

Impatiens-suvusta oli käytetty 4 eri lajia tai risteytystä kukkaistutuksissa. Näistä tärkeimmät olivat ahkeraliisa (*Impatiens walleriana*), sateenkaaribalsami, jota kutsutaan myös quineanliisaksi (*Impatiens hawkerii*) sekä uusimpana *Impatiens x hybrida* ’Sunpatiens’, jolla ei ollut vielä nimistössä suomenkielistä nimeä. Sitä kutsutaan yleisesti aurinkoliisaksi.

Taulukko 4. Liisojen (*Impatiens*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöstä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Impatiens</i> yhteensä						2086	4371	12716	20628	6642
<i>Impatiens hawkerii</i>								5161	4967	459
<i>Impatiens</i> 'Sunpatiens'										6183
<i>Impatiens walleriana</i>						2086	4329	7555	15661	
<i>Impatiens</i> balsamina							42			

Ahkeraliisa oli vakiinnuttanut asemansa kasvivalikoimassa 1975, aikaisemmissa tarkasteluvuosissa ei vielä ollut käytetty tämän suvun kasveja. Huipuvuosi oli 2005. Silloin *Impatiens*-suvun kasveja käytettiin 19 % koko suunnitellusta kasvimäärästä. Näistä kolme neljäsosaa oli ahkeraliisoja. Niitä ei suunniteltu enää istutuksiin 2010, kun edellisenä vuotena oli iskenyt lehtihome lähes kaikkiin Helsingin ahkeraliisaistutuksiin. Ahkeraliisat sopivat hyvin käytettäväksi monenlaisissa istutuksissa. Kukkien väreissä on paljon eri sävyjä, vain sininen ja keltainen puuttuvat. Monilla lajikesarjoilla oli hyvä tehdä värisekoituksia niiden kasvutavan tasaisuuden takia. Ahkeraliisat kukkivat hyvin myös varjoisissa paikoissa.

Toinen suosittu tämän kasvisuvun jäsen oli sateenkaaribalsami (*Impatiens hawkerii*), jota oli ensimmäisen kerran listoilla tutkituista vuosista 1995. Se sopii puolivarjoon ja Suomen oloissa aurinkoonkin. Mitä aurinkoisempi paikka sen vaativampi se on kastelun suhteen. Sopii käytettäväksi selkeyttä ja arvokkuutta vaativissa paikoissa sekä on hyvä kukkiva reunakasvi. Värejä löytyy lähes yhtä paljon kuin ahkeraliisalla. Parannettu risteytys on

'Sunpatiens'-sarja, jonka kukat eivät ole aivan yhtä isot kuin sateenkaaribalsamilla, mutta se kestää paahdetta paremmin. Jo viljelyvaiheessa on huomattu, että kasvin vedentarve ei ole yhtä suuri. 'Sunpatiens' korvaa sekä ahkeraliisaa että sateenkaaribalsamia julkisissa istutuksissa loistavasti. Siitä löytyy kompakti ja voimakaskasvuinen lajikesarja. Kompakteilla lajikkeilla ei ole yhtenäinen kasvutapa, vaan kasvuvoimakkuus vaihtelee selvästi.

Helsingin yliopiston Puutarhatieteen laitoksella Viikissä testattiin 1984 sateenkaaribalsamin (*Impatiens hawkerii*) viljelyä ja soveltuvuutta eri käyttötarkoituksiin Suomessa. Kastelutarpeen todettiin olevan suuri ja sitä suositeltiin valoisaan suojaisaan paikkaan parveke ja astiaistutuksiin (Falk 1985) Nykyisin (2016), voidaan todeta käytännön osoittaneen kastelutarpeen olevan suuri verrattuna moniin muihin ryhmäkasveihin ja paras kasvupaikka ovat maaryhmät.

3. Orvokki (*Viola*)

Orvokit ovat tärkeimmät kevätkukat julkisissa istutuksissa. Käytössä oli ollut kolme eri lajia sarvi-, tarha- ja keto-orvokkia. Lajikkeita oli käytetty runsaasti ja joka vuosikymmenellä oli omat suosikki lajikesarjansa. Kukkien väriskaala on yksi monipuolisimmista. Vuoden 1985 kukkalistoista puuttuivat kevätkukat kokonaan, listat olivat kadonneet. Aikaisemmin orvokit viljeltiin kaksivuotisinä. Kevään taimet istutettiin lavoihin edellisenä syksynä talvehtimaan. Nykyisin orvokintaimien kasvatusta aloitetaan Kaupunginpuutarhalla valmiista kylvötaimista helmikuun lopussa.

Taulukko 5. Orvokkien (*Viola*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
Viola yhteensä		4464	2776	425	1352	8450		3596	7672	10876
<i>Viola</i> (ei tarkempaa tietoa)				375	630	8450				396
<i>Viola</i> Cornuta-Ryhmä		44			722				943	
<i>Viola tricolor</i>		4420	2776	50						

4. Samettikukka (*Tagetes*)

Samettikukkien käyttö on ollut vaihtelevaa. Kolmesta lajista tärkeimmät olivat isosamettikukka (*Tagetes erecta*) ja ryhmäsamettikukka (*Tagetes patula*). Isosamettikukasta oli käytetty monia erittäin korkeita (50–80 cm) lajikkeita esimerkiksi 'Crackerjack' ja 'Smiles'.

Taulukko 6. Samettikukkien (*Tagetes*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
Tagetes yhteensä	160	408			17635	4715	2200	699	3289	922
<i>Tagetes</i> ei tarkempaa tietoa	160	408			210	72				
<i>Tagetes erecta</i>					13235	4274		25	1352	685
<i>Tagetes patula</i>					4190	269	2200	674	1028	198
<i>Tagetes tenuifolia</i>						100			909	39

Mannerheimintien varteen istutettiin 1960-luvulla todella runsaasti samettikukkaa ja 2005 Töölönlahden kukkatarhassa niitä käytettiin paljon. Kukkien värit vaihtelevat erilaisista keltaisista oransseihin ja punaruskeisiin. Sametti kukat ovat aurinkoisen paikan kasveja. Niiden käyttöä rajoittaa nykyisin pahkahome, jota on monissa Helsingin kukkaryhmissä.

5. *Salvia* (*Salvia*)

Salvia oli yksi monipuolisimmista suvuista. Siitä olikin ollut käytössä 10 eri lajia. Varsinkin viime vuosina on löytynyt monia hyviä uusia risteytyksiä. Kukkien väreistä löytyvät oikeastaan kaikki muut paitsi keltainen. Varsinkin hyviä sinisiä ja violetteja lajeja on salvioissa. Ne ovat kaikki aurinkoisen paikan kasveja.

Taulukko 7. Salvioiden (*Salvia*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Salvia</i> yhteensä		616	400	1160	763	560	570	8243	7245	4711
<i>Salvia argentea</i>									216	
<i>Salvia coccinea</i>								138	217	
<i>Salvia farinacea</i>				700	200	0	570	8105	4783	1686
<i>Salvia longispicata x farinacea</i>										501
<i>Salvia nemorosa</i>									78	
<i>Salvia officinalis</i>									1116	455
<i>Salvia patens</i>									835	507
<i>Salvia splendens</i>		616	400	460	563	560				1372
<i>Salvia viridis</i>										154
<i>Salvia x hybrida</i>										36

Punainen tulisalvia (*Salvia splendens*) sopii yksivärisiin massaistutuksiin. Yleisimmin käytettyjä 1950-luvulta alkaen ovat kuitenkin olleet härmesalviat (*Salvia farinacea*). Violettikukkaiset, etenkin 'Victoria'-lajike, olivat suosituimpia verrattuna valko- ja lilakukkaisiin, jotka ovat varsin vaatimatonta julkisiin istutuksiin. Salviat ovat sekaistutusten keskeisiä lajeja. Yksi parhaista taivaan sinikukkaisista kasveista on sinisalvia (*Salvia patens*). Lehtiensä takia kukkaistutuksissa on käytetty hopeasalviaa (*Salvia argentea*) ja ryytisalvia (*Salvia officinalis*).

6. Sinitähtönen (*Ageratum*)

Sinitähtösiä (*Ageratum houstonianum*) on ollut vain yhtä lajia istutuksissa ja sitä oli käytetty säännöllisesti. Lajikevalikoima oli kuitenkin monipuolinen. Tunnetun tiiviin matalan tyyppin lisäksi lajikkeissa on useita 30–80 cm korkeita vaihtoehtoja. Värit vaihtelevat vaaleansiniliilasta violettiin ja valkoiseen. Matalat 15–20 cm lajikkeet ovat sopineet muotoistutuksiin ja niitä suunniteltiin ryhmiin etenkin 1960- ja 1970-luvulla. Uudet noin 30 cm korkeat lajikkeet ovat vähän säänkestävämpiä kuin matalat. Korkeita 60–80 cm lajikkeita on kuitenkin ollut matalien rinnalla aina 1930-luvulta lähtien. Ne sopivat moniin istutuksiin keskuskasveiksi. Sinitähtöset vaativat aurinkoisen kasvupaikan ja säännöllisen vanhojen kukkein poistamisen.

Taulukko 8. Sinitähtösten (*Ageratum*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Ageratum</i> yhteensä	696	2606	2009	825	5230	5100	1800	3695	790	659

7. Tarhadaalia (*Dahlia*)

Daalia on yksi melko harvinaisista todella kansanomaisista koristekasveista, todettiin Puutarha-lehdessä 1926. Daaliat ovatkin olleet ehdottomasti yksi suosituimmista lajeista. Ottaen huomioon, että kesäbegonian taimietäisyys oli keskimäärin 0,2 x 0,2 m, kun daalian taas noin 0,35 x 0,35

m. Daalian lajikkeita voitiin ryhmitellä lisäystavan mukaan: siemenestä, versojuurimukulasta ja pistokkaasta lisättävät. Kahta ensin mainittua on käytetty säännöllisesti aina 1930-luvulta lähtien.

Taulukko 9. Tarhadaaliat (*Dahlia*) lisäystavan mukaan jaoteltuna tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
Dahlia yhteensä		1074	1041	2184	957	1922	3518	2573	5108	4153
<i>Dahlia</i> versojuurimukulasta tai siemenestä kasvatetut		1074	1041	2184	957	1922	3518	2573	2251	1754
<i>Dahlia</i> pistokkaasta kasvatetut									2857	2399

Uusia lajikkeita jalostetaan daalioista jatkuvasti ja vanhempia poistuu markkinoilta. Tarkasteluvuosien kukkalistoissa oli peräti noin 60 eri juuridaalian lajiketta. Kukkien väreistä puuttuu oikeastaan vain sininen. Kukkaistutuksiin sopivat parhaiten alle metrin korkuiset lajikkeet. 'Bishop of Llandaff'-lajiketta oli 1950- ja 1960-luvun kukkalistoissa ja nyt 2000-luvulla se on ollut erittäin käyttökelpoinen lajike. Daalioiden taimimäärä oli pysynyt varsin vakaana Helsingin kukkaistutuksissa eri vuosikymmeninä. Kukkyryhmien hoitajat tuovat syksyllä juurakot talvehtimaan Kaupunginpuutarhan kellariin. Viime vuosikymmenenä ovat tulleet uudet matalat pistokkaasta lisättävät lajikesarjat. Niistä parhaita ovat voimakaskasvuisimmat noin 40 cm korkeat lajikkeet. Näiden kasvattaminen vaatii selvästi vähemmän työtä kuin näyttävien perinteisten juuridaalioiden. Kaikki daaliat vaativat aurinkoisen kasvupaikan.

8. Petunia (*Petunia*)

Petunia oli kaikkina vuosikymmeninä käytetty peruskesäkukka etenkin kukka-astioissa. Vaikka se on hoidon kannalta yksi työläimmistä, se on kuitenkin värikkäimpiä kesäkukkiamme. Kukat ovat isoja ja selkeitä sekä niitä on paljon. Värit ja kasvutavat vaihtelevat.

Taulukko 10. Petuniat (*Petunia*) lisäystavan mukaan jaoteltuna tarkasteluvuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
Petunia yhteensä	346	333	400	975	2222	7829	393	2825	2884	3655
<i>Petunia</i> siemenestä kasvatettu	346	333	400	975	2102	7829	393	2370	881	1468
<i>Petunia</i> pistokkaasta kasvatettu								455	2003	2187
<i>Petunia violacea</i>					120					

2000-luvulla Helsingin istutusten petunioista valtaosa oli voimakaskasvuisia pistokkaasta lisättyjä, jotka sopivat kukka-astioiden reunakasveiksi. Siemenestä lisätyt maanpeittopetunioiksi kutsuttujen lajikkeiden käyttö on lisääntynyt 2010-luvulla. Ne eivät vaadi kukkiakseen säännöllistä vanhojen kukkien nyppimistä. Lajikesarjat vaihtelivat vuosikymmenittäin. Eniten siemenestälisättävissä on käytetty tavallisia Multiflora-Ryhmän lajikkeita.

9. Pelargoni (*Pelargonium*)

Pelargonit ovat perinteisimpiä kesäkukkiä. Molemmilla lajeilla, pelargonilla (*Pelargonium* Zonale-Ryhmä) ja riippapelargonilla (*Pelargonium peltatum*), on ollut omat käyttötarkoituksensa. Pelargoneja oli käytetty sekä

maaryhmissä että kukka-astioissa. Alkuvuosikymmeninä oli myös muutama rungolliseksi kasvatettu pelargoni kukkalistoissa. Siemenestä ja pistokkaasta lisättäviä lajeja oli käytetty yhtä lailla, 2010-luvulta alkaen kaikki ovat pistokkaasta kasvatettuja.

Taulukko 11. Pelargonien (*Pelargonium*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöstä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Pelargonium</i> yhteensä	1987	1588	1647	1314	2932	2897	1603	1487	4292	1967
<i>Pelargonium peltatum</i>		13		32	279	234	614	710	1988	1111
<i>Pelargonium</i> Zonale-Ryhmä	1421	619	1492	440	1811	2663	939	777	2304	638
<i>Pelargonium</i> , ei ole tarkempaa tietoa	566	956	155	842	842		50			218

Riippapelargonit ovat olleet aurinkoisten parvekkeiden (Esplanadin parvekkeet) ja astioiden kasveja. Nykyisin se on ollut yksi parhaista lajeista valopylväiden ampeleihin. Puutarha-lehdessä esiteltiin 1990-luvulla uusia riippapelargoni lajikkeita. Helsingin parvekeistutuksissakin käytetyt 'Blizzard'-lajikkeet esiteltiin silloin uutuuksina. (Lemström 1994). Tutkituista vuosista 2005 tämä lajike-ryhmä mainitaan kukkalistoissa ensimmäisen kerran. 'Blizzard'-sarjan käyttö loppui Helsingissä, kun ne jalostettiin liian tiiviskasvuiseksi.

Kirjavalehtisten lajikkeiden käyttö on ollut melko runsasta ja säännöllistä. Vuosina 1975, 1985 eikä 1995 niitä ei ollut kukkalistoissa, mutta emokasveja oli Kaupunginpuutarhalla ainakin 'Mme Salleron'-lajikkeesta. Kaupunginpuutarhan vanhan kannan pistokkaat juurtuivat kuitenkin erittäin huonosti. Nykyinen lisäyksessä oleva kanta on saatu Porin kaupunginpuutarhalla.

Taulukko 12. Kirjavalehtisten pelargonilajikkeiden käyttö

Tieteellinen nimi, nimistöstä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Pelargonium</i> Zonale-Ryhmä 'Chrystal Palce Gem'										227
<i>Pelargonium</i> Zonale-Ryhmä 'Frank Hedley'									212	
<i>Pelargonium</i> Zonale-Ryhmä 'Meteor'	376		50	80	721					
<i>Pelargonium</i> Zonale-Ryhmä 'Mme Salleron'	410	589	1035	160	810				66	148
<i>Pelargonium</i> Zonale-Ryhmä 'Mrs Polloc'									1360	
<i>Pelargonium</i> Zonale-Ryhmä 'Platinum'										95
<i>Pelargonium</i> Zonale-Ryhmä 'Vancouver Centennial'									430	
Yhteensä	786	589	1085	240	1531				2068	470

10. Hopeavillakko (*Senecio*)

Hopeavillakko tunnetaan varmasti parhaiten kukkimattomana reuna- tai hautausmaakasvina. Toisaalta se sopii matalaksi täydennyskasviksi sekaisuksiin. Tarkasteluvuosina ei ollut käytetty kuin kolmea lajiketta. 'Silber Zwerg' ja 'Silverdust' ovat hyvin toistensa näköisiä liuskalehtisiä lajikkeita. Kolmas 'New Look' on selvästi ehytlehtisempi.

Taulukko 13. Hopeavillakon (*Senecio*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöstä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Senecio cineraria</i> yhteensä	1138	2141	860	590	810	3120	0	2090	5254	2039

11. Nyhähopeayrtti (*Santolina*)

Nyhähopeayrtti kuuluu sukuihin, joita oli käytetty jokaisena tarkastelu vuotena. Se on yksi vanhimmista harmaalehtisistä reunakasveista ja vaatii tiheän taimivälin. Siitä saakin aurinkoisella paikalla selkeän muodon reunaan ja mikä parasta se kestää leikkaamista. Nyhähopeayrtti kuuluu parhaisiin tapettiryhmiin sopiviin kasveihin. Muutamina vuosina siitä oli kasvatettu suorakaiteita ja pyramideja erilaisiin yhdistelmiin.

Taulukko 14. Nyhähopeayrtin (*Santolina*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Santolina chamaecyparissus</i> yhteensä	2010	1168	1624	2020	3320	2950	230	300	1148	2175

12. Helmililja (*Muscari*)

Helmililjoja käytetään kevätkukkaistutuksissa orvokkien ja tulppaanien kanssa. Perinteisen sinisen kukan värin lisäksi on ollut käytössä valkokukkainen laji. Sekä helmililjat että tulppaanit ovat olleet Kaupunginpuutarhan kylmiössä talven ajan ja ne on otettu hyötöön niin, että ovat olleet vielä nu-pussa toukokuun alussa istutusaikaan.

Taulukko 15. Helmililjan (*Muscari*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Muscari</i>								8282	5557	2744

Keväisen kukkaistutuksen ilme muuttuu orvokkien ja sipulikukkien kehityessä. Lämpimänä keväänä sipulikukkien aika on lyhyt, mutta viileinä keväinä niistä on pitkä ilo.

13. Lobelia (*Lobelia*)

Lobelia-suku kuuluu myös niihin, joita oli käytetty kaikkina tutkittavina vuosina. Perinteisen sinilobelian (*Lobelia erinus*) lisäksi oli käytetty monina vuosina myös pystykasvuista korkeampia puna- ja tarhalobelioita (*Lobelia cardinalis* ja *Lobelia x speciosa*). Käyttömäärää nosti sinilobelian tiivis taimiväli. Niitä istutettiin myös maaryhmiin 1950- ja 1960-luvuilla vaikka ovat parempia astiaistutuksiin. Nykyisin se ei ole pärjännyt ryhmissä eikä astioissa varmastikaan muuttuneiden hoitokäytäntöjen takia. Sinilobelia ei siedä paahdetta, kun taas puna- ja tarhalobelia tarvitsevat aurinkoa.

Taulukko 16. Lobelioiden (*Lobelia*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Lobelia</i>	1758	247	1991	3060	3200	852	1194	1613	637	441
<i>Lobelia erinus</i> , tavallinen		247	1991	3010	2820	852	842	1613	182	
<i>Lobelia</i> , pystykasvuinen	1758			50	380		352		455	441
- <i>Lobelia cardinalis</i>	1758			50	380		352			
- <i>Lobelia x speciosa</i>									455	441

14. Marketta (*Argyranthemum*)

Marketat ovat olleet peruskesäkukkaa pitkään. Määrällisesti eivät ole korkeammalla sijalla, sillä niitä ei ole istutettu tiuhaan. Helsingin Kaupunginpuutarhalla oli ylläpidetty pitkään kahta vanhaa kantaa. Valkoinen, isokukkainen, korkeakasvuinen kanta saattaa olla peräisin jo 1920-luvulta. Toinen

oli myös isokukkainen ja korkea, mutta kukat olivat keltaiset. Tämä oli kuumemman lähtöisin Uppsalan yliopistosta, ehkä 1980-luvun lopussa tuotu Kaupunginpuutarhalle. Valkokukkainen kanta on ollut vielä käytössä, vaikka nykyisin markettojen vanhojen kukkien säännöllistä leikkaamista on pidetty erittäin työläänä. Nykyiset uusimmat markettalajikkeet ovat olleet usein tiiviskasvuisia eivätkä ole jaksaneet kukkia kunnolla koko kesää.

Kaupunginpuutarhan vanhalla valkoisella marketalla (*Argyranthemum frutescens*) kasvutapa ja lehdet ovat erilaiset kuin 'Maja Bofinger' -lajikkeella, joka on myös voimakaskasvuinen ja suurikukkainen. Sitä on myös kasvatettu Kaupunginpuutarhalla.

Marketoista on käytetty myös rungollisia taimia. Niitä käsitellään tarkemmin runkomaisia kasveja käsittelevässä luvussa 7.1.5.

Taulukko 17. Markettojen (*Argyranthemum*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina.

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Argyranthemum</i>	1353	1358	1151	174	2720	2137	1128	3617	499	160

15. Tuoksupielus (*Lobularia*)

Tuoksupielusten suosiota matalana värikkäänä mattona voi verrata sinilobelian käyttöön tiheänä istutuksena.

Taulukko 18. Tuoksupielusten (*Lobularia*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Lobularia</i>					2830	220	4800	5852	112	

Viimeisen 2005 vuoden tuoksupielukset menivät Töölönlahden kukkatarhan istutuksiin. Tuoksupieluksen käytöstä oli luovuttu suuren hoitotarpeen takia. Vaatii säännöllistä nyppimistä. Ongelmana oli myös rikkaruohojen etenkin pihatahtimön (*Stellaria media*) eli vesiheinän läpikasvaminen. Lajikkeet olivat pysyneet varsin vakioina koko ajan. Värit olivat valkoinen, vaaleanpunainen ja violetti.

16. Verenpisara (*Fuchsia*)

Verenpisarat ovat kuuluneet Helsingin puolivarjossa viihtyviin peruskesäkukkiin, jos ei muuten niin perinteisinä rungollisina kasveina. Niistä tarkemmin rungollisia taimia käsittelevässä luvussa 7.1.5.

Taulukko 1. Verenpisaroiden (*Fuchsia*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Fuchsia</i>	489	3453	2708	776	1241	838	1164	814	148	57
<i>Fuchsia</i> - rungolliset, talvetettavat	110	403	113	16	75	111	63	154	75	57
<i>Fuchsia</i> tavalliset taimet	379	3050	2595	760	1166	727	1101	660	73	
- <i>Fuchsia</i> Hybrida-Ryhmä	379	1684	2369	272	496			285	18	
- <i>Fuchsia</i> Triphylla-Ryhmä		1366	226	488	670	727	1101	375	55	

Pallero- että kyynelverenpisaraa (*Fuchsia* Hybrida-Ryhmä ja *Triphylla*-Ryhmä) oli käytetty yhtä lailla, etenkin 1935 ja 1946. Tuolloin samoista lajikkeista, kuin oli myös rungollisia taimia, kasvatettiin taimet myös kukkaryhmiin ('Göteborgska', 'Vielliebchen' ja 'Lord Byron'). Todennäköisesti pistokkaita otettiin Kaupunginpuutarhalla rungollisten leikkauksen yhteydessä tai loppukesästä kasvatetuista emotaimista.

Kyynelverenpisaraa oli istutettu säännöllisesti Helsingin kaupungin hoitohaudoille Hietaniemen hautausmaalle. Nykyisin verenpisaroita, etenkin kyynelverenpisaraa, on pidetty vaativina. Ne eivät myöskään ole pärjänneet nykyisissä sekaistutuksissa, toisaalta myös lajikkeiden kehitys palleroverenpisaralla on mennyt pienikukkaisempiin tiiviimpiin muotoihin. Vanhempia lajikkeita kuitenkin on ollut vielä myös saatavilla pistokastoimittajilta.

17. Leijonankita (*Antirrhinum*)

Leijonankidat ovat olleet upeita kasveja julkisiin istutuksiin. Ne ovat värikkäitä sekä kukinnot ovat isot ja näyttävät. Väreistä puuttuu ainoastaan sininen. Kasvupaikaksi sopii aurinkoinen tai puolivarjainen paikka. Leijonankidat vaativat hoitajalta ammattitaitoa ja perehtymistä pitämään yllä jatkuvaa kukintaa. Vanhat kukkavanat on osattava poistaa oikeaan aikaan ja oikealta korkeudelta, jotta kukinta jatkuisi komeana. Oikein hoidettuna leijonankidat kukkivat vielä lokakuussa upeasti.

Taulukko 2. Leijonankitojen (*Antirrhinum*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Antirrhinum</i>		20		3215	2411	780			3647	1152

Kukkalistoista puuttui useina vuosina tarkempi tieto lajikkeesta, niin tarkempaa erittelyä ei tehty. Leijonankidat jaetaan kuitenkin kolmeen ryhmään korkeutensa mukaan. Ryhmä- tai kääpiöleijonankidat (*Antirrhinum majus* Nanum- tai *Pumilum*-Ryhmä) ovat matalia yleensä alle 25 cm korkeita, joiden suosio osui samaan ajankohtaan kuin sinilobelian ja tuoksupieluksen vuosille 1955 ja 1975. Tuolloin istutuksiin suunniteltiin matalaa matto- maista väriä. Matalien leijonankitojen kukinta tahtoo joka tapauksessa hiipua loppukesästä. Viime vuosikymmeninä oli eniten käytetty isoleijonankitaa (*Antirrhinum majus*). Tämän ryhmän korkeus vaihtelee 40–60 cm välillä. Jonkin verran oli käytetty myös korkeita leikkoleijonankitoja (*Antirrhinum majus* Maximum-Ryhmä), jotka ovat hyviä korkeita keskikasveja, mutta jotka vaativat tukea ympärillään kasvavilta taimilta tai tukemisen.

18. Heliotrooppi (*Heliotropium*)

Heliotrooppia on käytetty perinteisesti Helsingin kesäkukkaistutuksissa melkein kaikkina tutkituina vuosina, vaikka se on ollut vaikeasti viljeltävän ja hoidettavan kasvin maineessa. Ainoastaan tutkituista vuosista 1985 sitä ei ollut käytetty yhtään, kun tavoitteena olivat tuolloin mahdollisimman helppohoitoiset istutukset. Heliotrooppi vaatii säännöllisen vanhojen kukkien poistamisen, eikä se siedä sadettamista. Kasvupaikan tulee olla lämmin ja aurinkoinen.

Taulukko 3. Heliotrooppien (*Heliotropium*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Heliotropium</i>	1770	1768	240	640	4192	1205		110	243	434

Heliotroopista löytyi tunnetun violetin lisäksi vaaleanliila ja valkokukkaisia lajikkeita. Kaikkia näitä oli suunniteltu kukkaistutuksiin. Heliotrooppeja voi kasvattaa sekä siemenistä että pistokkaista. Nykyiset jälkimmäisistä kasvatetut lajikkeet ovat olleet kasvutavaltaan erittäin tasaisia. Näissäkin jalostus on mennyt koko ajan tiiviimpään lajikkeeseen ja on vaikea löytää tarpeeksi rotevia ja hyvin kukkivia lajikkeita julkisiin istutuksiin.

19. Tarhakanna (*Canna*)

Kannat ovat olleet perinteisiä kesäkukkiä. Helsingissä on käytetty pääasiassa tarhakannaa (*Canna x generalis*), kukkalistoissa oli myös keltakukkaista intiankannaa (*Canna indica*). Ehdottomasti paras ja suosituin oli punakukkainen perinteinen 'President'-lajike. Se pysyy noin metrinhöhenään ja kukat ovat suuret. Kanna-istutuksissa taimiväli on harva, minkä takia sen sijoitus ei ole korkeammalla taimimääriä tarkasteltaessa. Kannat sopivat aurinkoisille paikoille suuriin ryhmiin tai astioihin.

Taulukko 4. Kannojen (*Canna*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Canna</i>	75	684	829	1944	1120	2397	260	260	696	784

20. Pipo (*Penstemon*)

Pipot ovat olleet yllättävän käytettyjä. Lähes aina kukkalistoissa luki vain *Penstemon* ilman lajiketta. Mielenkiintoinen merkintä oli vuodelta 1965, jolloin listoissa luki: *Penstemon*, vanha. Todennäköisesti Kaupunginpuutarhalla on pidetty emokasveja samasta piposta useita vuosikymmeniä. Pipoja on suunniteltu kukkaistutuksiin epäsäännöllisesti myös vuoden 1975 jälkeen.

Taulukko 5. Pipojen (*Penstemon*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Penstemon</i>	974	2596	1438	1505	955	1230				

7.1.2 Mielenkiintoisia sukuja 20 suosituimman ulkopuolelta

Seuraavassa esitellään vielä muutama mielenkiintoinen kesäkukkasuku 20 suosituimman ulkopuolelle jääneistä, jotka kuitenkin ansaitsevat tulla huomioiduiksi.

21. Punalehti (*Iresine*)

Punalehdet ovat yksi vanhimmista suvuista, joita on käytetty nimenomaan koristeellisten lehtien takia. Molempia sekä kirjo- (*Iresine herbstii*) että

suippopunalehtiä (*Iresine lindenii*) oli ollut istutuksissa. Helsingin nykyisistä kirjopunalehdistä toinen leveä ja kurttulehtinen kanta on kotoisin Tampereen kaupungilta ja toinen on markkinoilta hankittu punaisempi pienilehtinen matala lajike. Suippopunalehdestä on ollut käytössä kahta eri lajiketta. Punalehdet sopivat erittäin hyvin vanhoihin lehtiryhmiin ja muotoistutuksiin kuin myös sekaistutusten täydennyskasviksi.

Taulukko 6. Punalehtien (*Iresine*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Iresine</i>	1534	1055		800	370	650			1717	1621
<i>Iresine herbstii</i>									1717	1445
<i>Iresine lindenii</i>	1534	1055		800	370	650				176

24. Tupakka (*Nicotiana*)

Tupakat tulivat tutkituista vuosista kukkalistoille ensimmäisen kerran 1965. Suosituin on ollut koristetupakka (*Nicotiana Sanderae*-Ryhmä), mutta korkeaa narsissitupakkaa (*Nicotiana sylvestris*) oli käytetty jo 1965. Töölönlahden kukkatarha nostaa taimimääriä 2005.

Kuva 18. Töölönlahden narsissitupakat (*Nicotiana sylvestris*) (Oksanen 2002)

Tullisaaren kartanon puiston saneerauksen yhteydessä löytyi vanha tumman vaaleanpunainen runsaasti kukkiva, aika pienikukkainen kanta, jonka näköistä lajia ei nykyisistä luetteloista ole löytynyt. Kartanopuistoja hoitava ryhmä on kerännyt siemeniä ja niistä on viime vuosina Kaupunginpuutarhalla viljelty taimet Tullisaaren kukkaistutuksiin. Valkotupakka (*Nicotiana alata*) houkuttelee kiertokiittäjiä. Perhosharrastajat ovat kyselleet säännöllisesti, minne päin Helsinkiä tätä kasvia on istutettu. Etenkin Töölönlahden runsaat valkotupakkaistutukset houkuttelivat näitä kookkaita kiittäjiä.

Taulukko 7. Tupakoiden (*Nicotiana*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Nicotiana</i>					2119	139		580	3266	132
<i>Nicotiana</i> (ei tarkempaa tietoa)						9			172	30
<i>Nicotiana alata</i>									326	
<i>Nicotiana mutabilis</i>									134	
<i>Nicotiana Sanderae</i> -Ryhmä					2034			436	400	
<i>Nicotiana sylvestris</i>					85	130		144	2178	102
<i>Nicotiana x hybrida</i>									56	

27. Otahämähäkikukka (*Cleome*)

Otahämähäkikukkaa (*Cleome hassleriana*) oli käytetty 1970-luvulta lähtien. Ne ovat olleet kookkaita keskuskasveja, minä takia niitä on tarvittu määrällisesti varsin vähän.

Taulukko 1. Otahämähäkikukkien (*Cleome*) suunnitellut taimimäärät tarkastelu vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöä tai muualta	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Cleome</i>						40	2150	89	1551	1555

Korkeimpia (1,50 m) lajikkeita ei enää ole suunniteltu istutuksiin, koska tilalle on kehitetty noin 1 m korkuisia lajikkeita, jotka kukkivat runsaammin ja pysyvät pystyssä paremmin ilman tukea. Niiden ongelmana on ollut siementen vaikea itäminen. Uusimpia ovat olleet pistokkaasta lisättävät matalat lajikkeet. Näitä oli vuoden 2015 määrästä noin 1200 tainta. Niiden kukinnot ovat pienempiä ja niitä on runsaasti. Leikkaamistarvetta ei ole paljon. Hämähäkikukat ovat arkoja pahkahomeelle.

7.1.3 Kevätkukkaistutusten kasvit eri vuosina

Kevätistutuksissa Helsingissä on käytetty orvokkeja, helmililjoja, tulppaaneneita, kaunokaisia, lemmikkejä, narsisseja ja esikoita. Kovin monia Suomen olosuhteisiin sopivia kevätkukkaa ei ole. Edellä mainituista kaunokaisten (*Bellis*), lemmikin (*Myosotis*) ja esikon (*Primula*) viljelystä on luovuttu, kun vaativat kaksivuotisen viljelyn. Loppukesällä kasvatetut pikkutaimet talvehtivat lavoissa Kaupunginpuutarhalla. Kukinta-aika oli näillä lajeilla melko lyhyt. Niitä käytettiin eniten funktionalismin ja luonnontyylin aikaan 1930- ja 1940-luvulla.

Taulukko 2. Helsingin kaupungin istutuksissa käytetyt kevätkukkasuvut, määrällisesti eniten käytetty on ensimmäisenä.

Suku	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Viola</i>		4 464	2 776	425	1 352	8 450		3 596	7 672	10 876
<i>Muscari</i> (hyödetyt)								8 282	5 557	2 744
<i>Tulipa</i> (hyödetyt)								2 210	1 973	2 658
<i>Bellis</i>		3 829	1 300			1 500				
<i>Myosotis</i>		2 570	936		100	400				
<i>Narcissus</i> (hyödettyjä)								100	40	2 556
<i>Hyacinthus</i>								2500		
<i>Primula</i>		764								
Yhteensä		11 627	5 012	425	1 452	10 350		14 188	15 242	18 834

Kuten aikaisemmin on mainittu vuoden 1985 kevätukkalistaa ei löytynyt. Viimeisen 20 vuoden aikana, 1990-luvun lopulta lähtien, kevätukkien lajit ovat vakiintuneet. Istutukset ovat olleet usein sekaistutuksia orvokkeista, helmililjoista ja tulppaneista. Lähinnä orvokkien ja helmililjojen keskinäiset määrät vaihtelivat. Helmililjojen kapeat kukinnot ja orvokkien pyöreät kukat täydentävät toisiaan. Tulppaneista saa korkeutta. Kevätukkaistutuksiin helmililjat (*Muscari armeniacum*), tulppaanit (*Tulipa*) ja narsissit (*Narcissus*) on hyödetty ruukuissa. Näin ne voidaan istuttaa samaan aikaan orvokkien kanssa. Kerrottujen tulppaanien kukinta kestää pisimpään.

Kuva 19. Runebergin patsaan ryhmän kevätukkaistutuksia 2010- luvulta. Tulppaanien (*Tulipa*), helmililjojen (*Muscari*) ja orvokkien (*Viola*) sekaistutuksia.

'Tête-à-Tête'-narsisseista on tullut oleellinen osa Helsingin keväistä kaupunkikuvaa. Yhteistyötä on tehty pitkään Kauppapuutarhaliiton kanssa, jonka kautta saamme sipulit istutuksiin mm. Rautatientorille, Kolmelle Sepälle, Ala-Malmintorille ja Mosaiikkitorille. Uusi kokeileva toteutus on ollut Mosaiikkitorin pääsiäismuna 'Tête-à-Tête'-narsisseista, joka toteutettiin ensimmäisen kerran 2015. Munan metallikehikko on suunniteltu Kaupunginpuutarhalla.

7.1.4 Lehtikasvien käytöstä eri vuosina

Lehtikasveiksi on laskettu lajit ja niiden lajikkeet, joiden lehdillä on merkittävää koristearvoa, yleensä lehden väri ei ole vihreä. Mukana on lajeja, jotka kukkivat ja sellaisia jotka eivät kuki tai kukat ovat niin pieniä, ettei niillä ole merkitystä. Koristeheinät ovat lehtikasveissa mukana. (Liite 3)

Taulukko 3. Kukkalistoilla olleiden kasvien kokonaismääriä verrattiin lehtikasvien kokonaismääriin sekä lehtikasvien prosentuaalinen osuus kokonaiskasvimäärästä.

Kasvit	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
Kaikki kesäkukkien taimet yhteensä	28 282	58 898	30 681	29 689	65 811	68 092	33 040	75 632	108 633	81 071
Lehtikasvien taimet yhteensä	11 221	11 833	4 267	7 007	8 172	8 325	1 449	2 430	22 740	21 829
Lehtikasvien osuus kokonaismäärästä %	39,7	20,1	13,9	23,6	12,4	12,2	4,4	3,2	20,9	26,9

Lehtikasvien käytön laajuutta tutkittiin vertaamalla lehtikasveiksi määriteltyjen kasvien prosenttiosuutta kaikista lajeista. (Taulukko 3)

Lehtikasvien käyttö on ollut varsin tasaista, kun tarkastellaan taimimäärällisesti. Suositut reunakasvit kuten hopeavillakko (*Senecio*) ja nyhähopeayrtti (*Santolina*) vaativat tiheän istutuksen. Myös tapettiryhmien papukaijalehti (*Altenanthera*) istutetaan tiheään. Vuodet 1985 ja 1995 tekevät selvän poikkeuksen. 1985 istutukset olivat tasaisia väripintoja, jolloin kukkien väri ja kukinnan tasaisuus korostuivat. 1995 suunnitelmissa keskityttiin kukkiviin kasveihin ja istutukset olivat muuttumassa monilajisiksi. Vuonna 2015 suunnitelmiin alkoivat tulla koristeheinät merkittävässä määrin. Perinteinen lehtikasvir ryhmä on nykyisin Tullisaaren kartanon puistossa.

Kukkaistutuksissa määrällisesti eniten lehtien muodon ja värin takia käytettyjä sukuja ovat olleet punanokat (*Iresine*), papukaijalehdet (*Altenanthera*), mehirusukkeet (*Echeveria*) hopeakäpälat (*Helichrysum*), veripeippi (*Perilla*), hopealanka (*Leucophyta*) ja sulkahirssit (*Pennisetum*). Sukuja, jotka yleisesti ovat kukkivia, mutta näistä on ollut myös lajikkeita joiden lehdet ovat muun värisiä kuin vihreitä, ovat begoniat (*Begonia*), tarhadaalia (*Dahlia*), kannat (*Canna*) ja pelargonit (*Pelargonium*). Seuraavassa tarkastellaan muutamaa lehtikasvia tarkemmin.

Näistä ensimmäistä punalehteä (*Iresine*) oli suunniteltu kukkaistutuksiin kaikkina muina vuosina paitsi 1946, 1985 ja 1995. Sodan jälkeen vuonna 1946 ei varmastikaan ollut monistakaan kasveista omia emokasveja Kaupunginpuutarhalla. Vuoden 1995 aikoihin vanhojen punalehti-kantojen pistokkaat juurtuivat huonosti ja niiden ylläpitämisestä luovuttiin. Markkinoilta hankittiin muita lajikkeita, kunnes 2015 paikkeilla saatiin Tampereelta vanha kirjopunalehti-kanta (*Iresine herbstii*). Suippopunalehden (*Iresine lindenii*) vanhaa lajiketta ei ole löytynyt enää mistään. Toinen tumman purppuralehtinen laji oli kähäräveripeippi (*Perilla frutescens* var. *nankinensis*). Sitä oli suunniteltu neljänä eri vuotena istutuksiin: 1935, 1965, 2005 ja 2015. Kähäräveripeipin lehdet ovat erittäin tumman purppurat ja se on varsin voimakaskasvuinen. Sitä käytetään täydennyslehtikasvina istutuksissa, etenkin 2005 sitä kasvatettiin paljon Töölönlahden kukkatarhaan. Kähäräveripeippi on sopiva myös vanhaan malliin tehtyihin lehtikasviryhmiin.

Mehirusukkeita (*Echeveria*) käytettiin paljon (tiivis istutus) 1926 ja 1935. Kuitenkaan kukkalistoilla eivät olleet Runebergin patsaan istutuksen mehkasvit. 2000-luvulla niitä on käytetty melko säännöllisesti Helsingin kolmessa tapettiryhmässä: Annalan ja Herttoniemen kartanon puistoissa ja Talvipuutarhan etuterassilla.

Hopeakäpälat (*Helichrysum lanatum*) ja varsinkin harmaalehtiset kannat ovat ilmeisen vanhoja kesäkukkaistutusten kasveja. Nykyisin on myös keltaharmaan vihreä ja lime lajike käytössä. Neljänä tutkittuna vuotena sitä oli suunniteltu kukkaistutuksiin 1926, 1955, 2005 ja 2015. Hopeakäpälat vaativat varsin varovaista käyttöä, etteivät ne peitä muita kasveja.

Ehkä mielenkiintoisin uusvanha kasvi on hopealanka (*Leucophyta brownii*)

Kaupunginmuseon kuva-arkistosta löytyi valokuva, jossa hopealankaa oli istutettu Talvipuutarhan edustan terassille. Kukkalistaista ei löytynyt vuotta, milloin sitä olisi suunniteltu sinne. Tarkemmassa tutkimuksessa selvisi, että hopealankaa oli käytetty Helsingin eri kesäkukkaistutuksissa ainakin vuosina 1929, 1932, 1934 ja 1936. Nykyisin se on ollut suosittu harmaalehtinen kevennyskasvi, joka sopii myös syysistutuksiin.

Kuva 20. Hopealanka (*Leucophyta brownii*) Talvipuutarhan terassilla 1920-luvulla. (HKMKA)

7.1.5 Rungolliset kasvit

Sopivia lajeja rungollisiksi kasveiksi ovat olleet verenpisaroiden (*Fuchsia*) lisäksi, tulikruunu (*Lantana camara*), kesäkoiso (*Solanum rantonettii*), marketta (*Argyranthemum Frutescens*-Ryhmä) sekä meillä harvoin käytetyt heliotrooppi (*Heliotropium arborescens*) ja pelargoni (*Pelargonium Zonale*-Ryhmä). Kaupunginpuutarhalla on myös säilytetty ja hoidettu keuhkoina niitä runkokasveja, joita ei ole istutettu puistoihin. Henkilökunnalla on ollut ammattitaito kasvattaa uusia rukoja, etenkin vanhoista verenpisara lajikkeista.

Vanhoja nykyisin (2016) noin 90-vuotiaita verenpisara runkoja on jäljellä noin 40 tainta. Perinteen ylläpitämiseksi uudet rungot on nyt kasvatettu vanhojen taimien pistokkaista. 'Vielliebchen' ja 'Lord Byron'-lajikkeista kasvatettuja runkoja on sovittu ylläpidettäväksi, vaikka vaatii työtä ja määrärahoja. Uudet rungot ovat nekin jo 10-vuotiaita ja näyttäviä kukkaistutuksissa.

Rungolliset marketat jäivät tulosten mukaan pois 1995. Niitä käytettiin vielä tuon jälkeenkin, viimeksi Eduskuntatalon ja Aleksanteri II-patsaan kukkarühmissä 2000-luvun alussa. Markettojen talvettaminen on ollut työlästä ja ne ovat saaneet helposti tauteja. Vanhan marketta-kannan runkoja hankittiin 1990-luvulla yksityiseltä puutarhalla, mutta hekin lopettivat niiden kasvatamisen. Marketat on korvattu valkokukkaisilla tulikruunuilla ja kesäkoisoilla.

Nykyisin istutuksiin laitetaan enemmän runkokasveja, kuin niitä mahtuu talvettamaan Kaupunginpuutarhan runkokasveille varatussa kasvihuoneessa. Suurimpia ja huonoimpia tulikruunuja ja kesäkoisoja laitetaan pois syksyisin. Uusia on hankittu tukusta tai viime aikoina niitä on kasvatettu itse.

Taulukko 4. Helsingin kesäkukkaistutusten rungolliset kasvit tutkittuina vuosina

Tieteellinen nimi, nimistöstä tai muualta selvitetty	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
Marketta (<i>Argyranthemum</i>)										
<i>Argyranthemum frutescens</i> - rungollinen valkoinen	59	94	75	27	13	60		15		
Verenpisara (<i>Fuchsia</i>)										
<i>Fuchsia</i> Hybrida-Ryhmä - pyramidi 'Lord Byron'				4				14	7	9
<i>Fuchsia</i> Hybrida-Ryhmä - rungollinen 'Berger'								10		
<i>Fuchsia</i> Hybrida-Ryhmä - rungollinen 'Lord Byron'		45		12	35	5	31	52	30	12
<i>Fuchsia</i> Hybrida-Ryhmä - rungollinen 'Paula Jane'										4
<i>Fuchsia</i> Hybrida-Ryhmä - rungollinen 'Vielliebchen'		58			15		32	49	32	32
<i>Fuchsia</i> Hybrida-Ryhmä - rungollinen 'Göteborgska'		121						29		
<i>Fuchsia</i> Triphylla-Ryhmä - rungollinen		10			5					
<i>Fuchsia</i> Triphylla-Ryhmä - runko 'Coralle'					14					
<i>Fuchsia</i> , - rungollinen (Sisältää myös puolikorkeat)	110	169	113		6	106				
<i>Fuchsia</i> Hybrida-Ryhmä Tullisaaren pensasmaiset									6	
Heliotrooppi (<i>Heliotropium</i>)										
<i>Heliotropium arborescens</i> (<i>peruvianum</i>), runko		24			9				11	
Tulikruunu (<i>Lantana</i>)										
<i>Lantana camara</i> - rungollinen, 'Goldsonne'									1	
<i>Lantana camara</i> - rungollinen, keltainen										3
<i>Lantana camara</i> - rungollinen, 'Kolibri'									5	
<i>Lantana camara</i> - rungollinen, oranssi									6	18
<i>Lantana camara</i> - rungollinen, valkoinen										17
Välimerenlaakeri (<i>Laurus</i>)										
<i>Laurus nobilis</i> - rungollinen								10	36	30
Oliivi (<i>Olea</i>)										
<i>Olea</i> , korkeus n 1,5 m										1
Pelargoni- rungolliset (<i>Pelargonium</i>)										
<i>Pelargonium</i> - rungollinen	4									
<i>Pelargonium peltatum</i> , rungollinen		10								
Kesäkoiso (<i>Solanum</i>)										
<i>Solanum rantonettii</i> -runko 'White Charles'										51
<i>Solanum rantonettii</i> -runko, sinikukkainen									19	23
Yhteensä	173	531	188	43	97	171	63	179	153	200

Kuva 21. Kesäkoiso-rungot (*Solanum rantonettii*) ovat monikäyttöisiä ja ne sopivat erilaisiin paikkoihin. Vasemmalla on Aleksanteri II:n ja oikealla Vanhasta kirkkopuistosta saksalaisten haudan kukkaryhmä. (Oksanen 2015)

7.1.6 Valikoimasta poistuneita kesäkukkasukuja

Pipojen taimimäärät ensimmäisinä vuosina ovat suhteessa suuret. Todennäköisesti Kaupunginpuutarhalla on pidetty emokasveja, joista on otettu pistokkaita. Pison käyttö istutuksissa näyttäisi loppuvan 1975, mutta se ei pidä paikkaansa. Sillä 2000-luvulla sitä on kasvatettu jonkin verran etenkin Töölönlahden kukkatarhaan, ei kuitenkaan tutkittuina vuosina.

Kaunokeita (*Centaurea*) on käytetty istutuksissa kukkien takia kuten ruis-kaunokki (*C. cyanus*), mutta tärkeimpiä ovat olleet reunakasveiksi sopivat harmaalehtiset lajit. Todennäköisesti helposti viljeltävä ja hoidettava hopeavillakko on korvannut reunakasveiksi sopivia kaunokeita. Näitä kasvatettiin Talvipuutarhan edustan kukkaistutuksiin 2013, eivät kuitenkaan jääneet listoille. Tuloksissa näitä ei olisi käytetty enää 1975 jälkeen.

Kuvioistutuksiin sopivia kukonharjoja (*Celosia*) käytettiin kesäkukkaistutuksissa 1926–1955. Tämän jälkeenkin niitä on muutaman kerran kokeiltu. Suurin haitta on, että eivät kestä kylmiä ja sateisia kesä. Tapetti- ja kuvioistutusten kasvi oli myös mesiherttalehti (*Aptenia*, ex *Mesembryanthemum*), jota oli kukkaistutuksissa 1926 ja 1935. Ne ovat matalia kukkivia paksulehtisiä kasveja.

Tohvelikukkia (*Calceolaria*) oli kukkaistutuksissa 1935–1955. Myöhemminkin niitä on viljelty, mutta eivät osuneet tutkittaviin vuosiin, eivätkä määrät ole olleet suuria. Tohvelikukat eivät sovi nykyisiin tehokkaisiin hoitomenetelmiin. Pitkän kasvatusajan vaativia jalohortensioita (*Hydrangea*) on viljelty kauan Kaupunginpuutarhalla ottamalla pistokkaat omista emokasveista. Niitä käytettiin kevätkukkina ja kylminä keväinä saattoivat paleltua. Pistokkaiden juurtuminen heikkeni ajan myötä. Tutkituista vuosista 1975 näyttäisi olevan viimein, mutta vielä 1990-luvulla niitä kasvatettiin ja istutettiin jonkin verran keväällä.

7.1.7 Uusvanhat kesäkukat

Tähän on kerätty kesäkukkasukuja ja joita on käytetty varhaisempina tarkastelu vuosina ja ne ovat olleet taas käytössä viimeisimpinä vuosikymmeninä. Suvut käydään läpi suunniteltujen taimimäärien mukaisessa järjestyksessä. Eniten käytetty on esitelty ensimmäisenä.

- Samettikukkia (*Tagetes*) on käytetty kaikkina muina vuosina paitsi 1946 ja 1955. Taimimäärät vaihtelevat suuresti 1926 listoilla oli 160 samettikukkaa, kun taas huippuvuotena 1965 yli 17 000 tainta. Ryhmäsamettikukkaa käytettiin paljon mattomaisissa massaistutuksissa.
- Leijonankitoja (*Antirrhinum*) ilmeisesti kokeiltiin ensimmäisen kerran 1935. Vuodesta 1995 leijonankidan taimimäärät ovat vaihdelleet 1000–3000 välissä. Taukoa oli vuosina 1985 ja 1995. Leijonankita kuului ehkä niihin, jotka eivät sopineet yksinkertaisiin helposti hoidettaviin istutuksiin.
- Ruostekukka (*Crocasmia*) löytyi 2000-luvulla ulkomaisista puutarhikirjoista, mutta se onkin tehnyt uuden tulemisen, sillä sitä oli Helsingin istutuksissa vuosina 1926 ja 1935. Ruostekukkien kukinta painottuu loppukesään, eivätkä monet lajikkeet ehdi kukkia Suomen kesässä,

- mutta viljelyn aloittaminen ajoissa aikaistaa kukintaa. Mukulat on nostettu ylös syksyllä ja talvetettu Kaupunginpuutarhalla.
- Sormustinkukkaa (*Digitalis*) istutettiin 1936 Eiranpuiston kukkaympyröihin 26. toukokuuta ja ne vaihdettiin kannoihin 17. kesäkuuta. Sormustinkukat ovat kaksivuotisia ja ne olivat todennäköisesti talvetettu Kaupunginpuutarhan lavoissa. Nykyisin on ollut muutamia lajikkeita, jotka aikaisin kylvettyinä kukkivat ensimmäisenä kesänä. Näillä on myös kelloja koko kukkavanan ympäri, kun taas rohtosormustinkukalla ne ovat toispuolisesti. Sormustinkukan komeat pystyt kukinnot ovat nousseet hyvin esiin kukkaryhmissä, tosin kunnollinen kukinta ei ole kestänyt koko kesää, vaikka kukkivatkin vielä pääkukinnan jälkeen sivuversoilla. Salkoruusuista on kehitetty myös ensimmäisenä vuotena kukkivia lajikkeita.
 - Tämän hetken ehkä paras kesäkukkaköynnös on ollut kelloköynnös (*Cobea scandens*) Se on ollut voimakaskasvuinen, versonut hyvin ja loppukesän kellomaiset kukat ovat olleet suuret. Helsingin kasvivalikoimaan se tuli Töölönlahden kukkatarhan istutuksista 2001, kun muut kaupungit olivat kylässä ja sitä oli istutettu Kotkan kaupungin ryhmään. Kuten monia muitakin näitä uusvanhoja kasveja myös kelloköynnöstä oli suunniteltu 1935 muutamia taimia.

7.1.8 Uusia tulokkaita kesäkukkaistutuksiin

Varsinkin viime vuosikymmeninä uusia lajeja ja lajikkeita on Helsingissä kokeiltu istutuksissa aktiivisesti. Kaupunginpuutarhalla tehtiin 1990-luvulla yhteistyötä Scheteligin ja saksalaisen Benaryn siemenfirman kanssa Vauhtitien kukkaryhmässä. Jätti- ja siniverbenat (*Verbena bonariensis* ja *rigida*) sekä 'Wave' -maisemapetuniat (*Petunia x hybrida* Multiflora-Ryhmä) tulivat tuolloin kukkaistutuksiin jäädäkseen. Vauhtitiellä on vielä nykyisinkin ollut uusien kasvien ja tyylien kokeilua. Kaupunginpuutarhan väki on istuttanut ja hoitanut kasveja sekä samalla on ollut hyvä seurata kasvua ja kukintaa.

Ruotsin 1990-luvun innostus kesäkukkiin julkisissa istutuksissa toi samat virtaukset myös Helsinkiin, mutta voimakkaasti vasta 2000-luvun alussa, Töölönlahden kukkatarhan kautta. Tuolta ajalta istutuksiin on jäänyt monia lajeja. Suuri merkitys oli Scheteligin siemenvastaavalta Leena Tuiskulta saadulla hollantilaisen Sahinin paksulla yksivuotisten siemenestä lisättävien lajien luettelolla. Tämä siemenfirmahan oli avainasemassa Hollannin ja Ruotsin uuden kesäkukkatyylin kehittämisessä. Kukkatarhan unikosekoitus tuli Sahinilta. Kaupunginpuutarhalle on tilattu 2010-luvulla ruotsalaisesta Svalöf Weibull Ab:sta kesäkukkien siemeniä, heillä on ollut hyvä valikoima juuri julkisiin istutuksiin sopivista lajeista ja lajikkeista. Ruotsin Alnarpin kesäkukkakokeissa he tekivät yhteistyötä Weibullin kanssa.

Töölönlahden kukkatarhassa saattoi kokeilla runsaasti uusia lajeja. Se oli suunnittelijan koekenttä, jossa oli hyvä seurata kukinnan kestämistä ja eri lajien ryhmäkäyttäytymistä. Tutkituista vuosista 2005 siellä oli kukkaistutukset ja sinne kasvatettiin noin 21 000 tainta. Suurin osa taimista istutettiin normaaleja kesäkukan taimia pienempinä kennotaimina maahan. Lajeissa

oli paljon kylvökukiksi sopivia. Kukinta tähdättiin heinä- elokuuhun. Jonkin verran istutettiin normaaleja taimia, jotta olisi jotain kukkivaa heti alkukesästä lähtien. Töölönlahden kukkatarhan istutuksista löytyi muutama hyvä laji uusine lajikkeineen kukkalistoihin pysyvästi:

- Punakosmoksista (*Cosmos bipinnatus*) kukkaistutuksiin on ollut paras matala 'Sonata'-lajikesarja. Korkeammissa löytyy hienoja isokukkaisia lajikkeita, joiden kukkien värit ovat valkoisesta vaaleanpunaiseen ja karmiiniin. Nämä vaativat tilaa ja ryhmän pinta-alan tulee olla tarpeeksi laaja. Liika typpilannoitus vähentää helposti kukintaa eivätkä kasvit pysy pystyssä.
- Zinniat (*Zinnia*) ovat vanhoja kasveja kukkaistutuksissa, mutta joiden uusimmat lajikkeet ovat olleet melko matalia ja suurikukkaisia. Ne sopivat romanttisiin istutuksiin hyvin. Värejä on ollut runsaasti vain siniset puuttuvat.
- Sirokesäkynttilän (*Gaura lindheimeri*) siemenestä lisättävä lajike on ollut korkea eikä ole tahtonut pysyä pystyssä. Korkeita pistokkaasta lisättyjä tukevampia lajikkeita on onneksi vielä saatavilla, sillä kasvin jalostus vie näitä koko ajan tiiviskasvuemmiksi. Sirokesäkynttilästä on valkoinen ja vaaleanpunainen muoto ja sirot pitkät kukinnot keventävät istutusta hienosti.
- Jättiverbena (*Verbena bonariensis*) on ollut tämän hetken muotikasveja. Se on ollut pitkään isojen ryhmien keskustan kevennyskasvi. Kevennyskasviksi kutsutaan sirorakenteisia, melko pienikukkaisia ilmastavasti kukkivia lajeja. Nämä ovat korostaneet ja keventäneet isokukkaisia lajeja. Jättiverbenan vanhemmat lajikkeet kasvoivat noin 1,5 m korkeiksi. Nykyisin pistokkaista lisätään matalampia alle metrisiä lajikkeita, mikä on laajentanut lajin käyttöä pienempiin ryhmiin ja astiaistutuksiin.
- Iisot (*Agastache*) ovat yrtejä. Eniten käytetty on ollut keltalehtinen 'Golden Jubilee'-lajike, jolla on limenväriset lehdet ja liilat kukat.
- Isokirjopeippi (*Solenostemon scutellarioides*) on arka lehtikasvi. Lehtien värikirjo on ollut laaja. Viimeaikaiset kylmät alkukesät ovat rajoittaneet tämän kasvin käyttöä. Se tarvitsee suojaisan lämpimän kasvupaikan.
- Revonhännistä (*Amaranthus*) uutta olivat nimeen omaan korkeat pystykukintoiset lajikkeet. Ne sopivat isojen istutusten keskikasveiksi.

Kuva 22. Töölönlahden kukkatarhan punakosmoksia (*Cosmos bipinnatus*) ja revonhännistä (*Amaranthus*). (Oksanen)

Kukka-astiaistutusten laaja lisääntyminen kaupungeissa on tuonut uusia riippuvia lajeja. Kukka-astiaistutuksessa kasvien ja astian välistä rajaa on ollut hyvä pehmentää. Näillä riippuvilla reunakasveilla on saanut astiat peitettyä tarpeen vaatiessa. Riippuvia kesäkukkia käytetään myös valaisin pylväiden ampeleissa.

- Siniviuhkat (*Scaevola aemula*) olivat listoilla tutkituista vuosista 1995 ensimmäisen kerran. Unelmakasvi julkisiin istutuksiin, sillä vanhoja kukkia ei tarvitse nyppiä pois. Kasvaakseen täyteen mittaansa siniviuhkat tarvitsevat ison astian, runsaasti vettä ja ravinteita. Kukat ovat sini-liiloja, valkoisia tai vaaleanpunaisia. Eniten käytettyjä ovat kuitenkin siniliilat lajikkeet. Kasvinjalostus vie näitäkin koko ajan tiiviimpään suuntaan, mutta onneksi vielä on saatavilla vanhoja voimakaskasvuisia lajikkeita.
- Riippaverbenoista (*Glandularia bibinnatifida*) tuli viimeisimmässä nimityksessä oma suku. Aikaisemmin olivat *Verbena*- sukua. Näitä käytettiin astiaistutuksissa tutkituista vuosista 1985–2005. Vuosina 1985 ja 1995 käytetyn riippuvakasvuisen verbenan tieteellinen nimi oli *Verbena elegans*, jonka suomenkielinen nimi on nykyisin samettiverbena. Riippaverbenat vaativat säännöllisen vanhojen kukkien poistamisen, muuten kukinta kärsii. Verbenat kukkivat parhaiten loppukesällä, uusissa lajikkeissa on kukintaa aikaistettu ja kasvutapaa tiivistetty, sillä seurauksella, että eivät kuki koko kesää. Onneksi markkinoille on tullut uusia isokukkaisia reheväkasvuisia lajikkeita.
- Ampelirusokit (*Bidens*) kehittyvät voimakkaasti ja niistä on saatu markkinoille monia hyviä uusia lajikkeita. Kasvuvoimakkuuksia on erilaisia. Perinteiset keltaiset ovat tiivistyneet koko ajan, mutta uusia reheviä lajikkeita on valkokukkaisista ja punaoransseista.
- Hopeavitja (*Dichondra argentea* 'Silver Falls') kuuluu lehtikasveihin. Nimi kuvaa kasvia hyvin, koko kasvi on hopeanharmaa ja astian reunalla se kasvaa nauhamaisesti suoraan alaspäin.
- Bataatit (*Ipomoea batatas*) ovat uusimpia tulokkaita ja niitä on istutettu värikkäiden lehtien takia, jotka ovat yleensä limen tai purppuran värisiä, herttamaisia tai liuskoittuneita. Kukka-astiaistutuksissa kannattaa käyttää keskinkertaisen kasvuvoimakkuuden lajikkeita. Bataatit eivät kasva pituutta kylminä kesinä.
- Lisäksi mainitsemisen arvoisia tulokkaita ovat harsotyräkit (*Euphorbia hypericifolia*). Ne ovat valkokukkaisia matalia kevennyskasveja, jotka sopivat yhteen esimerkiksi 'Sunpatiens'-liisojen kanssa. Harsotyräkki pärjää myös varjossa, mutta se ei siedä kylmää ja märkää.
- Kaikki heinät ovat uusia tulokkaita.

7.2 Kesäkukkaistutusten sisäinen muotokieli ja lajirunsaus eri aikakausina

Eri aikakausien kukkaistutuksista etsittiin valokuvia Helsingin kaupungin museon kuva-arkistosta, rakennusviraston kuvakokoelmasta ja tekijän valokuvakokoelmasta. Kaupunginmuseosta löytyi hyvin kuvia kukkaistutuksista. Monissa niistä ajankohta oli kuitenkin vain vuosikymmenen tarkkuudella. Kuvat keskittyivät muutamiiin kukkaistutuksiin kuten Esplanadin-, Tähtitorninvuoren-, Eiran-, Kaivopuistoon, Engelinaukiolle sekä Kaupunginpuutarhan ruusutarhaan. Muutamia kuvia oli Koulupuistosta ja Kataja-

nokalta. Vuodelta 1926, joka kuului kasvien tarkastelu vuosiin, löytyi onneksi kuva Engelin aukiolta. Hieman myöhemmin tätä tarkastellaan tarkemmin. Puutarha-lehden 1926 numerossa oli kierros Helsingin kukkaistutuksiin ja kuvassa oli Suomenpankin edessä Snellmaninaukion kukkaistutukset. Rakennusviraston kuva-arkistosta löytyi dioja 1980-luvulta. 1960- ja 1970-luvulta löytyi vähiten kuvia. Varmasti yksityisissä kokoelmissa niitä olisi lisää, mutta sellaisia ei ollut käytettävissä. Tekijä on työssään kiertänyt Helsingin kukkaistutuksia lähes vuosittain 1990-luvun lopulta alkaen ja kuvia oli runsaasti varsinkin 2010-luvulta.

Kukkaistutusten muotokielen muuttumisen tarkasteluun valittiin 2 erityyppistä puistoa. Näihin puistoihin päädyttiin siksi, että juuri niistä oli runsaimmin kuvia: maisematyylinen Kaivopuiston Kaivohuoneen edustan ja geometrista tyyliä edustavan Engelin aukion kukkaistutukset. Molemmissa kohteissa tyylien muuttumisen pääpiirteet näkyvät selvästi.

7.2.1 Kaivopuiston kukkaistutusten muotokieli eriaikoina

Kaivopuistossa on ollut 1800- ja 1900-luvun vaihteessa maisematyylinen tappetti- ja kuvioistutukset. 1920-luvulta ei löytynyt kuvaa, mutta 1930-luvun puolivälin jälkeen, funktionalismin aikaan, istutus oli selvästi yksinkertaistunut, ja modernismin aikaan yksinkertaistui edelleen. 1970- ja 1980-luvun massaistutusten valtakausi näkyi myös kesäkukkaistutuksissa. 1980-luvulla Kaivopuiston kukkaryhmä muuttui pyöreäksi ja kesäkukista tehtiin nyt muotoja ja alueita ympyrän sisälle. 1980-luvulle oli tyyppillistä melko matalat kasvit värikkäinä tasaisina mattoina ja runkokasveja käytettiin katseen vangitsijana. Istutuksissa oli 3–5 eri kasvilajia. Seuraavalla vuosikymmenellä tyyli pysyi samana, mutta 1995 kasvivalikoima monipuolistui ja lajeja oli jo 8. Rungolliset veronpysäköintit sopivat yhä hyvin istutukseen. Myös Kaivopuistoon tulivat monilajiset kukkaryhmät 2000-luvulla. Juhlavuonna 2000 istutuksessa oli teemavärit ja 15 erilaista kasvia. Seuraavan vuoden istutuksessa oikeastaan kasvit eivät enää olleet muodossa, vaan ideana oli, millaisen kokonaisuuden eri lajien kasvatavat ja kukkien värit tekivät yhdessä viereisten kasvien kanssa. Tällaista istutusta kutsun sekaistutukseksi. Istutusvaiheessa taimet laitetaan maahan tasaisen sekaisin keskenään. Usein keskemällä on korkeampien kasvien vyöhyke ja reunassa matalimpien kasvien alue. Tosin yhtenäinen reuna kokoaa istutuksen kokonaisuudeksi. Vuoden 2001 kukkaryhmässä olikin 26 erilaista kasvia. Monilajisuus on jatkunut, mutta mennyt hillitympään suuntaan ja 2015 kasveja olikin 7 erilaista sorttia. (Kuvaliite 3.)

Kuva 23. Kaivopuiston erityyppisiä istutuksia. Vasemmalla on 1980-luvun massaistutus ja oikealla 2000-luvun monilajinen sekaistutus. (HKR; Oksanen)

7.2.2 Engelin aukion kukkaistutusten muotokieli eri aikoina

Engelin aukio, josta löytyi myös hyvin valokuvia, edustaa Helsingin geometrisen tyylin puistoja ja sen kehitys on hyvin samanlainen kuin Kaivopuistossa. Sillä erotuksella, että kukkaryhmän muoto säilyi hyvin pitkälle kapeana suorakaiteena ja oikeastaan vasta 1980-luvulta alkaen siihen tuli muutoksia. 1990-luvun lopun peruskorjauksessa istutuksesta tuli tapetti-ryhmä, jossa oli varsin monimutkainen kiinteä kuvio ja 2000-luvun puolella välissä ryhmästä tehtiin helppohoitoisempi kukkiva istutus. Kukkar ryhmän kohtalona oli joutua säästölistalle 2009 ja se korvattiin kukka-astioilla. (Kuvaliite 4.)

Engelin aukion kohdalla voitiin verrata Puutarha-lehden 1926 no 11 Helsingin kesäkukkaistutuksia käsitelleen artikkelin kasvikuvausta kukkalistoissa olleisiin kasveihin. Muuten kasvit olivat samat, mutta agavet (*Agave*) puutettiin listalta. Kuvaliitteen 4 yläosin vasemmanpuoleinen kuva on vuodelta 1926, ainakin HKMKA:n kuvatieoissa oli kyseinen vuosi. Kuvassa eivät listojen agavet näy. Seuravan vuoden kukkalista on melko lailla samankaltainen ja nyt agavetkin ovat listalla. Viereisestä kuvasta ei ollut vuosiluku tiedossa ja vaihtoehtoja on 2, joko kuva on otettu myöhemmin kesällä 1926 tai sitten kasvilistojen mukaan 1927.

7.2.3 Kukka-astiaistutukset

Kukka-astiat tulivat kukkalistoille 1950-luvulla, Kaupungintalon parveke sekä Marian ja Malmin sairaaloiden kukka-astiat olivat ensimmäisiä. Aikaisempien vuosien kasveista voi päätellä, että niitä on istutettu astioihin kuten sinilobelia ja petunia. Kuitenkin kuvassa 24. vasemmalla oli Eiranpuiston portailta varhainen kukka-astiaistutus. Kaupunginpuutarhan kukkalistat olivat työlistoja ja niissä on erinäisiä merkintöjä vaihdetuista kasveista ja puutarhalla viljellyistä ylimääräisistä kasveista kuten 1926 listalla oli ylimääräisiä taimia markettaa, veripeippiä, daalioita ja pipoja yhteensä 1300 kappaletta Tosin nämä viittaavat lajeina muuhun kuin kukka-astioihin. Eiranpuiston kukka-astiaa 1920-luvulta ja Aleksin kukka-astioita 1970-luvulta lukuun ottamatta kukka-astiaistutuksista ei löytynyt kuvia kuin vasta 1980-luvulta alkaen. (Kuvaliite 5.)

Kuva 24. Vanhimpia löytyneitä kuvia kukka-astiaistutuksista. Vasemmalla on Eiranpuiston kukka-astia muurintolpan päällä 1920-luvulla ja oikealla Aleksin kukka-astioissa samettikukkia (*Tagetes*) 1970-luvulla (HKMKA)

Samoihin aikoihin kuin Engelin aukiolla luovuttiin muutamista muistakin kukkaryhmistä. Keskityttiin kukka-astiaistuksien kohentamiseen ja niille haettiin paikat, joissa liikkui runsaasti ihmisiä. Kesäkukkien tuli näkyä mahdollisimman monille kaupunkilaisille, ikään kuin sijoitetuille rahoille mahdollisimman suuri hyöty. Samalla haluttiin kesäkukkaa tasaisemmin koko kaupungin alueelle eikä vain keskustaan. 1980- ja 1990-luvuilla kukka-astioita oli runsaasti listoilla, sillä silloin mukana olivat päiväkodit ja ympärivuotiset leikkipuistot. Leikkipuistojen kesäkukat lopetettiin säästösyistä vuonna 2010. Viime vuosina, 2013 lähtien kausikasvi-istutusten määrä on pysynyt hyvin vakaana. Englannissa jo 1980-luvulla suosituiksi tulleet isot amppelit tulivat Helsinkiin 2010-luvulla. Kukkien ripustaminen ylös ei vie maanpinnasta katutilaa ja ovat loistava tapa tuoda kukkia kävelykaduille ja aukioille. Suunniteltaessa uusia tai korjatessa vanhoja kohteita voisikin ottaa amppelit osaksi suunnitelmaa. Ei ole ollut helppo löytää sopivia valopylväitä ampeleille vanhoista kohteista. Amppeleita on tällä hetkellä Helsingissä Narinkkatorilla, Mikon- ja Kluuvikadulla sekä Elielin aukiolla. (Kuvaliite 6)

8 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Helsingin kausikasvi-istutuksissa käytettyjen kasvilajien muutoksia eri vuosikymmeninä sekä peilata muutoksia puutarhataiteen historian eri aikakausien tyyliin. Helsingin kaupungin kesäkukkalistoista, Suomen puutarhataidetta käsittelevistä kirjoista, Puutarha-lehden vuosikerroista ja vanhoista valokuvista etsittiin vastaukset seuraaviin kysymyksiin: Miten puutarhataiteen tyylien muuttuminen on vaikuttanut Helsingin kesäkukkaistutuksiin julkisilla viheralueilla 1920-luvulta nykypäivään sekä miten kesäkukkien käyttö on muuttunut lajivalikoiman, käyttömäärien ja istutusryhmien muotokielellä osalta?

Tutkimus puutarhataiteen tyyliuuntiin ja Helsingin kesäkukkien historiaan oli erittäin opettavainen. Kuten aikaisemmin todettiin, tieto kesäkukkien asemasta puisto- ja puutarhasuunnittelun tyyliin on hajallaan kirjallisuudessa ja puutarha-alan lehdissä. Monissa lähdeaineiston kuvissa oli kesäkukkaa, mutta tekstiä niistä löytyi melko vähän. Vaikka tieto oli sirpaleista, oli kuitenkin mielenkiintoista huomata eroja eri aikakausien Helsingin julkisten kesäkukkaistutusten tyyliin, ja siinä miten kesäkukkiin on suhtauduttu eri aikoina. Myös pihojen ja puutarhojen suunnittelussa kesäkukkien suosio muuttui eri aikakausina.

8.1 Tyyliuuntien vaikutukset Helsingin kesäkukkaistutuksien muotokielellä

Suomessa eri puutarhataiteentyylejä on ilmeisesti yhdistelty keskenään. Etenkin rakennusten ympärillä suosittiin arkkitehtonista puutarhaa ja etäämmällä puutarhassa tai puistossa maisematyyliä. Vanhoja valokuvia ei löytynyt kuin joistain tietyistä kukkaistutuksista, 1950–1970-luvulta vielä vähemmän. Kuitenkin niiden ja kukkalistojen pohjalta huomattiin, että Helsingin kukkaistutusten tyyli eri aikakausina oli puhtaampi kuin kokonaisten puistojen ja että eri aikakausien suunnitteluvirtaukset ovat heijastuneet istutuksiin.

Tämä selvitys osoitti, että kesäkukkia voidaan oikeastaan käyttää kahdella tavalla: tekemällä muotoja ja väripintaa kasveista tai yhdistelemällä kasvien värejä ja muotoja. Helsingin kesäkukkaistutuksissa tehtiin muotoja ja väripintaa 1900–1990 välisenä aikana, alkaen maisematyylin tapettiryhmistä ja kuvioistutuksista aina 1980-luvun massaistutuksiin. Yhdessä ryhmässä oli useimmin kahta maksimissaan 5 eri kasvia. Kuvioistutuksissa saattoi kuitenkin olla kukkalistoissa useampaa lajia, mutta ne istutettiin eri osiin kuviota. Kasvivalikoima oli 1935 monipuolinen ja eri istutuksissa oli erilaiset kasvit. Massaistutuksissa, 1980-luvulla haettiin mattomaista väriä matalista tasaisesti kukkivista kasveista ja samoja lajeja istutettiin moniin ryhmiin ympäri kaupunkia. 2000-luvulla tuli monilajisuus ja istutuksissa eri kasvien värit ja muodot tekivät kokonaisuuden. Tämä alkoi Alankomaissa 1980-luvulla ja Ruotsissa se oli suosittua 1990-luvulta alkaen.

Helsingin kesäkukkasuunnittelijana olen mieluummin suunnitellut kasvien keskinäisiä yhdistelmiä, kuin muotoja kesäkukista. Ehkä tähän on vaikuttanut harjoitteluni Sveitsissä sekä Saksan ja Ruotsin matkat. Vasta opinnäytetyötä tehdessäni tuli selväksi, että kyseessä oli käytetty tyyli suunnitella kesäkukkaistutuksia. Suunnitelmiani on sanottu englantilaisiksi, erilaisine sekoituksineen, voimakkaine väreineen ja muotoineen. Varsinkin 2000-luvun alussa monilajisuus meni ehkä liiallisuuksiin. Lajit ja lajikkeet ovatkin vähentyneet 2010-luvulla. Paljon käytettyjä suosikkikasvejani suunnitelmassa ovat olleet jättiverbenat (*Verbena bonariensis*), hämähäkkikukat (*Cleome hassleriana*), leijonankidat (*Antirrhinum majus*), perinteiset daalijat (*Dahlia x hortensis*), punakosmos (*Cosmos bipinnatus*) ja monet lehtikasvit kuten punanokat (*Iresine*) ja pelargonit (*Pelargonium*).

Nykyistä vuosikymmentä, 2010-lukua, voidaan arvostaa siitä, että Helsingissä on löydetty istutusten erilaisuus. Snellmanin aukion hillityistä muutamalla lajilla toteutetuista ryhmistä Paavalinpuiston Cottage Garden -tyyliin monilajisiin sommitelmiin. Koko kaupungin kesäkukkia ei suunnitella samalla tyyllillä kuten 1970-luvulla massaistutukset toteutettiin hyvin laajasti. Uusi kiinnostava suuntaus monivuotisten kasvien puolella on matrix-planting -tyyli. Sitä voisi soveltaa tulevaisuudessa myös Helsingin kausikasvi-istutuksissa, joko osana monivuotisten kasvien istutusta tai kehittää kesäkukista varmojen peruskasvien yhdistelmiä, joihin lisätään pää- ja satunnaiskasvit.

8.2 Muutoksia kesäkukkien valikoimassa

Tämä oli oikeastaan hyvin karkeaa arviointia, sillä tarkasteluväli on 10 vuotta ja välivuosien suunniteltuja kasveja ei tässä tutkimuksessa ole huomioitu. Tutkimuksessa on huomioitu ainoastaan suunniteltuja kasvilajeja, sillä Kaupunginpuutarhan kukkalistoissa on ollut merkintöjä muutoksista ja puutarhalla on myös viljelty aina enemmän taimia kuin kukkalistoihin oli merkitty. Kukka-astioiden paikkoja ja määriä ei todennäköisesti oltu suunniteltu kovin tarkkaan. Vanhassa valokuvassa 1920-luvulta Talvipuutarhan edustan terassin ryhmissä oli hopealankaa (*Leucophyta*), kuitenkin sitä ei ollut suunniteltu sinne 1920- ja 1930-luvun vaihteen tallella olevien kukkalistojen mukaan.

Käytetyt kesäkukkasuvut ovat muuttunut vuosien aikana kuitenkin yllättävän vähän. Poistuneita sukuja, joilla oli jonkinlaista merkitystä, oli 8. Näistä ainoastaan pipot (*Penstemon*) olivat 20 määrällisesti eniten käytetyn suvun joukossa. Esimerkiksi 1900-luvun alkupuolella käytettiin mehikasveja monipuolisemmin kuin nykyisissä tapettiryhmissä. Poistuneet suvut ovat enemminkin olleet hankalia viljellä tai hoitaa, kuin että kasvi liittyisi tietynlaiseen tyyliin. Kaksivuotisen viljelyn tarvitsevat lajit ovat jääneet pois kuten lemmikki (*Myosotis*) ja kaunokainen (*Bellis*). Onneksi monista kaksivuotisista kasveista löytyy nykyisin lajikkeita, jotka kukkivat ensimmäisenä vuotena, kunhan viljely aloitetaan tarpeeksi aikaisin, esimerkiksi sormustinkukka (*Digitalis*) ja salkoruusu (*Alcea*).

Tutkimuksessa löytyi myös sukuja, joita suunniteltiin istutuksiin 1900-luvun alkupuolella ja olivat välillä poissa, mutta ovat nykyisin taas käytössä. Näitä voisi kutsua uusvahoiksi kesäkukiksi. Kasvien käyttötapa istutuksissa oli kuitenkin muuttunut. Kaikki lajit eivät soveltuneet 1980-luvun mataliin värimattoihin. Siihen aikaan myös hoidon helppous korostui erityisesti, mikä jätti heliotroopit (*Heliotropium*) ja leijonankidat (*Antirrhinum*) pois kasvivalikoimasta. Niiden kukat eivät kestä sadettamista ja vanhat kukat on leikattava säännöllisesti pois. Uusia kesäkukkasukuja on tullut Helsingin listoille melko runsaasti viimeisten vuosikymmenten aikana. Suositut astiaistutukset tarvitsevat alaspäin kasvavia reunakasveja. Töölönlahden kukkatarha toi siemenestä kasvatettavia lajeja listoille. Näistä käytetyimpiä ovat punakosmokset (*Cosmos bipinnatus*).

Lehtikasvien käytössä näkee eri aikakausien muutoksia kesäkukkaistutuksissa. Vaikka 1900-luvulla oli istutuksissa paljon lehtikasveja, niin niitä käytettiin eri lailla kuin nykyisin. Alkuvuosina harmaalehtisiä reunakasveja oli paljon istutuksissa. Kirjavalehtistä 'Meteor'-pelargonia käytettiin isoina ryhminä. Nykyinen 'Mrs Polloc'-lajike muistuttaa tätä. 'Meteor'-pelargoni on laitettu kirjavalehtiseksi, internetistä löydetyn historiallisen kuvan perusteella. Rakennusviraston kuvia selatessa löytyi dia, jossa oli Tampereen 'Meteor'-pelargonia. Se näytti vihreälehtiseltä ja kukat olivat punaiset ja yksinkertaiset. Nykyisin lehtikasveja käytetään monilajisissa istutuksissa täydennyskasveina, toki myös reunakasveina, vaikka selvästi vähemmän kuin ennen.

Kylvökukkia suosittiin etenkin kotipuutarhoissa edullisina varsinkin sotien jälkeen. Jossain mainittiin, että Helsingissäkin olisi laitettu kylvökukkia kukkapenkkeihin. Kukkalistoista se ei kuitenkaan ilmennyt. Toisen maailman sodan jälkeen oli ymmärrettävistä syistä notkahdus kesäkukissa, mutta samoja lajeja kuin ennen sotaa suunniteltiin silloinkin kesäkukkaistutuksiin.

Kasvitaudit- ja tuholaiset sekä vieraslajit ovat viime aikoina nousseet voimakkaasti viheralueilla esiin ja ne heijastuvat myös kausikasveihin. Yksi pahimmista on ollut ahkeraliisan lehtihome vuonna 2009, joka on lopettanut ahkeraliisan käytön istutuksissa. Pahka- ja lehtihomeelle arkoja kasveja ovat kesäpäivänhatut, auringonkukat, zinniat, hämähäkkikukat ja pelargonit. Nämä taudit jäävät kukkaryhmissä kasvualustaan moniksi vuosiksi ja tuhoavat kasvustoja. Etenkin siemenestä lisättävillä kausikasveilla on riskinä tulla vieraslajeiksi, tämä koskee erityisesti suosittuja heiniä. Onneksi

Suomen kesä on vielä niin lyhyt, että kausikasvit eivät ilman esikasvatusta ehdi juuri tehdä siemeniä.

Julkiset kesäkukkaistutukset tarvitsevat kookkaita kasveja. Niiden tulee näkyä kaupungin vilkskeessä ja myös kestävä ilkeävaltaa. Kasvinjalostuksessa mennään koko ajan viljelyllisesti tuottavaan ja kotipuutarhakäyttöön sopivaan kompaktimpaan sekä pienempään kasvutapaan. Julkisissa istutuksissa kaivataan voimakaskasvuisia kookkaita lajeja ja lajikkeita. Näiden saataavuus on koko ajan vähentynyt ja pistokastoimittajien mukaan se on ainakin Euroopan laajuinen kysymys.

Kausikasvi-istutusten suunnittelussa korostuu laji- ja lajiketuntemus. Sitä tarvitaan valittaessa kasveja monilajisiin yhdistelmiin. Valitulla lajikkeella on iso merkitys lopputuloksessa, esimerkiksi koristetupakan eri lajikkeiden välillä saattaa olla 50 cm korkeusero. Orvokkien (*Viola*) lajikkeiden jalostuksessa on keskitytty kukan kokoon ja väriin, lehdistön pienentyessä. Esimerkiksi 'Delta'-lajikesarjassa on hienot isot kukat ja värivalikoima on todella runsas. 'Karma'-lajikesarja on osoittautunut huomattavan runsaslehtiseksi. Sen taimet peittävät kukkaryhmän multapintaa paremmin eikä istutustiheyttä tarvitse lisätä. Tärkeimpiin kevätukukkaistutuksiin orvokit kasvatetaan Kaupunginpuutarhalla kahdella taimella, jotta peittävyys ryhmissä olisi parempi. Kesäkukkien ylläpitäjien ja kaupallisten kesäkukkaviljelijöiden olisi huomioitava, että suunniteltujen kasvien lähinnä vastaavaa lajiketta ei voi sopimatta toimittaa tai istuttaa tilalle.

8.3 Kaupunginpuutarhan kesäkukkaviljelyn vaikutukset istutuksiin

Helsingin kesäkukkien taimet on viljelty koko 100 vuoden ajan samassa paikassa Kaupunginpuutarhalla ja tällä on ollut oma merkityksensä kesäkukkaistutuksiin. Lajivalikoima on ollut laajempi kuin kaupallisessa viljelyssä ja julkisiin istutuksiin sopiva. Suomen lyhyen kesän takia on pidetty tärkeänä, että kukkaistutukset ovat näyttäviä jo alkukesästä. Useat lajit ja lajikkeet kuten kannat ja daaliat sekä kasvatetut taimet ovat olleet kookkaita. Rungollisten kasvien käyttämisen edellytys on talvetuspaikka, valoisa kasvihuone. Aikaisemmin pistokkaiden ja siementen hankkiminen ei ollut niin helppoa kuin nykyisin ja siksi monista kasveista pidettiin emotaimia pistokkaita varten, esimerkiksi punalehdet, marketat, nyhähopeayrtti ja hopeakäpäle. 1900-luvun alussa siemenet ilmeisesti tilattiin suoraan ulkomailta. Sittemmin siemenet ja pistokkaat hankittiin suomalaisilta maahantuojilta. 2010-luvulla tehdään molempia. Liittyminen EU:n on nopeuttanut uutuusien tuleamista Suomeen. Ennen maahantuojat tarjosivat tuttuja hyvin kaupaksi meneviä varmoja lajeja. Nykyisin internet tuo koko maailman kesäukat suunnittelijan tietoon. Vasta markkinoille tulossa olevista uusista kasveistakin saa tietoa (Proven Winners). Uusien lajien kokeileminen on pitänyt Helsingin kesäkukkien kasvivalikoiman tuoreena ja toisaalta samoja peruskesäkukkaa on käytetty jo sadan vuoden ajan. Perinteitä on kunnioitettu, mistä on osoituksena esimerkiksi noin 90-vuotta vanhat verenpisararungot.

Kaupunginpuutarhalla on pystytty joustavasti ajoittamaan kesäkukkien kasvatusta normaaleista poikkeaviinkin aikoihin, esimerkiksi Musiikkitalon

avajaiset olivat elokuussa ja kukkapenkki valmistui vasta heinäkuun lopussa, niin taimet ajoitettiin näinkin myöhäiseen ajan kohtaan. Myös Kaupunginpuutarhan sijainti on ollut hyvä, hoitopiirien kesäkukkien istuttajien on ollut helppo hakea taimet puutarhalta ilman, että ne ovat olleet pitkään pakkauslaatikoissa.

8.4 Kesäkukkaistutusten asemasta tutkitulla ajanjaksolla

Kesäkukkaistutusten tarpeellisuutta on kyseenalaistettu silloin tällöin jo 1900-luvun alusta alkaen, kun Bertel Jung vaati kukkaistutuksiin käytettyjen rahojen suuntaamista leikkipuistoihin. Ja 1950-luvulla kesäkat kelpasivat puutarhassa juuri ja juuri vihannespenkin reunaan. Helsingin kukkalistoista päätellen kasvimäärät ovat pysyneet kuitenkin melko samanlaisina jo 100 vuotta. Kaupunki on kasvanut ja laajentunut kyllä voimakkaammin kuin kesäkukkaistutukset. Kesäkat ovat vielä nykyisinkin 2010-luvulla osa Helsingin rakennuttua kaupunkiympäristöä. Kausikasvien käyttötavat ovat monipuoliset, perinteisistä historiallisten kartanon puistojen ryhmistä moderneihin tapahtumien teemojen pohjalta toteutettuihin istutuksiin, josta hyvänä esimerkkinä on Vuosaarella Mosaiikkitorilla pääsiäiseksi toteutettava iso pääsiäismuna 'Tête-à-Tête'-narsisseista. Monipuoliset kukka-astiastutukset piristävät kivisiä toreja ja aukioita. Tiivistyvä kaupunkirakenne ei välttämättä rajoita kausikasvien käyttöä. Rakennusviraston Kausikasvit Helsingissä -linjauksessa on, että kausikasvi-istutukset sijoitetaan paikkoihin missä liikkuu tai oleskelee paljon kaupunkilaisia ja turisteja.

Kesäkukkia on pidetty Suomessa aina enemmän tai vähemmän eksoottisina kasveina. Jo 1900-luvun alussa Runebergin patsaan mehikasvi-istutusten aikaan tilalle vaadittiin Suomen luonnon kasveja. Kesäkat ovat aina olleet vastakkain perennojen kanssa. Molemmat vaativat paljon hoitamista, kesäkat istutetaan uudestaan vuosittain, mutta ne ovat kuitenkin värikkäämpiä ja tuovat halutessa vuosittaista vaihtelua. Kesäkukkien käyttö perennapenkien täydennyksenä ja korvaamaan talvella kuolleita monivuotisia kasveja on yhä yleistä. Ruusutarhan terassin isot perennapenkit olivat kesäkukilla 2005. Perennoja oltiin uusimassa, mutta haluttiin Yleisurheilun MM-kisavuodeksi näyttävät istutukset kesäkukilla. Samoin uusimisen tarpeessa olevia ruusuryhmiä täydennettiin kesäkukilla. Tuore esimerkki maailmalta on hollantilaisen Voorlindenin museon Piet Oudolfin suunnittelema puutarha, jonka kasvivalikoimaan hän sisällytti myös arkoja perennoja ja yksi- vuotisia kasveja, jotta vastaperustetut alueet olisivat mahdollisimman näyttävät museon avajaisissa.

Kaupunkien säästölistoille kesäkat ovat sopineet hyvin, kun halutaan näyttää, että säästetään. Helsingissä säästökurrit eivät ole olleet kovin radikaaleja. Pääasiassa säästöt ovat liittyneet yleiseen taloustilanteeseen ja sen parantuessa istutuksia on voitu maltillisesti taas lisätä. Kausikasvinjauksesta on 2006 alkaen tullut johdonmukainen toimintaohje kausikasvi-istutusten tilaamiseen, suunnitteluun ja hoitamiseen. Helsingissä kesäkukista on tullut runsaasti positiivista palautetta asukkailta ja päättäjiltä. Onkin oivallettu kesäkukkien positiivinen imago. Kausikasveja voisi kärjistäen verrata rakennetussa ympäristössä kakun koristeisiin. Voisi ajatella, että itse

kakku on tehty hyvien kestävien ja ympäristöystävällisten periaatteiden mukaan ja kun se viimeistellään kauniiksi, niin koristeiksi valitaan vaihdettavia kausikasveja.

Suomessa tullaan keskustelemaan loputtomasti Jussi Luomasen kuvamasta ”oikeasta” ja ”väärästä” luonnosta. 1960-luvulta alkaen uudet asuinalueet on viety luonnon keskelle ja huomattu, kun luonto kuluu niin asukkaat paikkaavat sitä nurmikolla ja kukkivilla kasveilla. Kaipaisin rakennettujen viheralueiden ja ylipäätään vihreän rakennetun kaupunkiympäristön arvostamista enemmän ja että lisättäisiin rahallista panostusta siihen. Kaupunkirakenteen yhä tiivistyessä rakennetun vihreän tulisi olla korkeatasoista, ei pieniä kuluvia metsiköitä rakennusten keskellä. Kesäukat ovat osa viihtyisää rakennettua ympäristöä. Mielestäni kesäkukkia vähätellään usein alan ammattilaisten keskuudessa. Helsingissä asukkaat arvostavat ja haluavat kukkia ympärilleen. Helsingin kaupungin strategiakin on olla asukaslähtöinen ja avoin.

Pidän kaupunkia elävänä ja muuttuvana yksikkönä sekä myös puistojen on mielestäni muuttuva ajassa. Vaikka puisto edustaisi tyyllisesti määrättyä aikakautta, niin kesäkukilla voi tuoda lisää viihtyisyyttä, nostaa arvoa tai elävöittää ympäristöä. Mielestäni Helsingin kaupunkikuva on melko pirstaleinen keskusta-alueella. Varsinkin puistot ovat pieniä, eivätkä muodosta tyyllisiä isoja kokonaisuuksia. Kausikasvit ovat loistava elementti tuomaan kauneutta ja viihtyvyyttä pienentyviin rakennettuihin puistoihin ja aukioille. Kesäukat saavat erottua siellä kunnolla, kunhan eivät riitele ympäristön kanssa, eikä niiden tarvitse välttämättä sopeutua osaksi puiston muita pintoja. Historiallisissa kartanopuistoissa, jotka ovat laajoja kokonaisuuksia, tulee mielestäni olla vanhanaikaisia tyyliin sopivia kesäkukkaistutuksia, vaikka nykyiset hoitokäytännöt ja rahoitus eivät välttämättä tue sitä.

Yksi tärkeimpiä kesäkukkien ominaisuuksia on, että ne ovat paikallaan yhden kasvukauden ja ne voidaan vaihtaa haluttaessa toisenlaiseksi istutukseksi, vaikka joka vuosi. Tämä etu tulee huomioida ja tehdä uusia erilaisia suunnitelmia säännöllisesti. Siksi ei pidä istuttaa samaa vaaleanpunaista kesäbegoniaa vuosi vuoden perään. Monissa kaupungeissa ja kunnissa on kesäukat, mutta ne ovat vaatimattomia tai huonosti hoidettuja. Kun ne keran laitetaan, niin miksei tehdä kunnollisia? Miksei kauneudesta tai viihtyvyydestä voisi vähän maksaa?

Helsingin kesäkukkahistoriaa ei ollut aikaisemmin tutkittu. Tässä opinnäytetyössä pystyttiin osoittamaan, että kesäukat ovat Helsingissä osa puutarhataiteen ja puistosuunnittelun tyylejä ja virtauksia. Ne eivät ole irrallinen osa kokonaisuutta. Tavoitteena on ollut myös osoittaa kesäkukkien olevan osa viihtyisää rakennettua ympäristöämme ja että kesäkukkaistutuksilla on pitkät perinteet, jotka saisivat jatkua myös tulevaisuudessa. Lyhyistä kasvukuvauksista on toivottavasti apua monille.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Työn tarkoituksena oli selvittää, miten puutarhataiteen tyylien muuttuminen on vaikuttanut Helsingin kesäkukkaistutuksiin julkisilla viheralueilla 1920-

luvulta nykypäivään sekä miten kesäkukkien käyttö on muuttunut lajivalikoiman, käyttömäärien ja istutusryhmien muotokielen osalta. Aineistona olivat Helsingin kaupungin kesäkukkalistat, Suomen puutarhataidetta käsittelevää kirjallisuutta, Puutarha-lehden vuosikertoja ja vanhoja valokuvia kesäkukkaistutuksista.

Tulosten mukaan puutarhataiteen tyyliuunnat ovat vaikuttaneet selvästi Helsingin julkisiin kausikasvi-istutuksiin tutkittuna ajanjaksona. Vaikka vain muutamasta kohteesta löytyi kattavasti valokuvia, näiden pohjalta voi yleistää, että kausikasvi-istutuksissa näkyvät eri tyylit, alkaen maisemapuistojen tapetti- ja kuvioistutuksista geometrisen tyylin kapeisiin tiukkoihin ryhmiin. Funktionalismin ja modernismin aikaan kukkaistutukset yksinkertaistuivat ja muuttuivat vaatimattomiksi. Tähän asti istutuksen rajat määrittivät muodon kokonaisuudelle. 1970- ja etenkin 1980-luvulla alettiin tehdä muotoja ja alueita kasveista myös ryhmän sisälle. Suositut massaistutukset tulivat myös kausikasvi-istutuksiin, selkeitä mattomaisia väripintoja. Monilajiset istutukset tulivat 2000-luvulla. Suuntaus oli alkanut Hollannissa 1980-luvulla ja Ruotsissakin 1990-luvulla. Kasveista tehtyjen yhtenäisten muotojen ja väripintojen sijasta, nyt haluttiin yhdistää eri kasvikasvilajien värejä ja muotoja. 2010-luvulla voidaan havaita niin sanottu tyylien sekoittuminen, eri paikossa on hyvinkin erilaisia kausikasvi-istutuksia alkaen vanhojen kartanoiden kukkaistutuksista uusien kaupunginosien aukoiden moderneihin kukka-astiaistutuksiin. Kausikasvien käyttötavat ovatkin Helsingissä monipuoliset.

Kausikasveilla on ollut varsin vakaa asema Helsingissä suunniteltujen taimimäärien kautta tarkasteltuna, vaikkakin kaupunki on kasvanut nopeammin kuin kausikasvien käyttö. Tulevaisuudessa kannattaisi selvittää vielä, miten kaupungin kehittyminen on vaikuttanut kesäkukkohteiden sijaintiin. Millaisissa paikoissa kesäkukkaistutukset ovat sijainneet eri aikoina. Kausikasvien eri lajien käyttö ei ole niin sidoksissa tyyliin kuin istutuksen muotokieli on. Lajien käyttötapa istutuksessa on kyllä muuttunut eri tyyliessä. Samoja peruslajeja on käytetty melkein aina. Niiden lajikkeet ovat kehittyneet ja ne ovat myös muuttaneet kasvien olemusta. Poistuneet lajit ovat olleet yleisimmin vaikeita viljellä tai hoitaa. Oikeastaan vain mehikasvien käyttö on ollut runsaampaa aikaisemmin. Kukka-astiaistutusten lisääntyminen on tuonut paljon uusia riippuvia kasveja kukkalistoille. Mielestäni kausikasvivalikoima on pysynyt pohjiltaan perinteisenä, kuitenkin uusien lajien ja lajikkeiden kokeilu on pitänyt sen tuoreena. Tähän on vaikuttanut Helsingin kausikasvien viljely Kaupunginpuutarhalla koko tutkittavana olleen ajan jakson. Puutarha on vaikuttanut perinteiden muodostumiseen kuin niiden säilymiseenkin sekä uusia kesäkukkia ja suunnitteluvirtauksia on tuotu istutuksiin koko ajan. Kaupunginpuutarhalla on mielestäni ollut myös oma vaikutuksensa siihen, että kausikasvit ovat olleet kiinteänä osana Helsingin kaupunkikuvaa.

Kesäkukkien asema on nyt 2010-luvulla varsin vakaa Helsingin kaupunkikuvassa ja niitä käytetään monipuolisesti. Rakennusvirasto on panostanut kausikasveihin, tuovathan ne viihtyvyyttä ja väriä rakennettuun ympäristöömme ja samalla luovat positiivista imagoa. Toivottavasti tulevaisuudessakin organisaatiomuutoksista huolimatta kausikasvi-istutukset kuuluvat Helsinkiin.

LÄHTEET

Backman, T. (2009). Impatiens lehtihome, *Plasmopara obducens*, Tiedote kesäkuu 2009, Kauppapuutarhaliitto ry, Ruukku- ja ryhmäkasvijaosto.

Blake, J. (2015). *An introduction to Landscape and Garden Design*. 2. painos, Surrey: Ashgate Publishing Limited.

Blomqvist, J.E. (1926). Helsingin kaupungin Rakennuskonttorin puisto-osaston toiminnasta 1925. *Puutarha* 4, 76–77.

Celander, R. & Holmberg, M. (1996). *Nordiskt ljus och italiensk hetta*. Lessebo: Carl Svanberg Bokbinderi AB.

Collan, O. (1926). Käynti Helsingin kaupungin istutuksiin ja uutistöihin tutustumassa. *Puutarha* 11, 186–187.

Donner, J. (2016). Missä Moderni – Siellä Puutarha Teoksessa Sinkkilä, J., Donner, J. & Mannerla-Mangnusson, M. (toim.) *Unelma Paremmasta Maailmasta*. Helsinki: Aalto ARTS Books, 12–25.

Gartenkunst Bert Beitmann (n.d.) 43. *Teppichbeete*. Haettu 2.2.2017 osoitteesta <http://www.gartenkunst-beitmann.de/weiter.php?buch=1&kap=43>

Elfving, J. (1921). *Kukkaviljelys avomaalla*. Helsinki: Otava.

Elfving, J. (1929). *Suomalaista puutarhataidetta* Helsinki: Otava.

Falk, K. (1986). Impatiens-uutuudet. *Puutarha*, 56.

Helsingin Kaupunginpuutarhan arkistokansiot joihin on kerätty tietoa alueen historiasta

Helsingin kaupunki (n.d) Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta vuonna 1908, sivu 281. Haettu 5.3.2017 osoitteesta http://www.hel.fi/static/tieke/digitoidut_asiakirjat/helsingin_kunnalliskertomukset/pdf/1908/1908_17.pdf

Helsingin kaupunki (1912) Helsingin kaupunginvaltuuston painetut asiakirjat no 66, vuodelta 1911 ja no 50 vuodelta 1914. Haettu 5.3.2017 osoitteesta http://www.hel.fi/static/tieke/digitoidut_asiakirjat/painetut_asiakirjat/1911.html

Hentinen, H. (1996). Puistot kaupunkikulttuurissa *Viherympäristö-lehti* 4, 22.

Hessayon, D.G. (1995 edition). *The Bedding Plant Expert*. Lontoo: Transworld Publishers LTD. (ensimmäisen kerran julkaistu 1991 Publicatins).

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (1997). *Tutki ja kirjoita*. 14. painos Helsinki: Tammi.

- Holopainen, R. (1983a). Ryhmäkasvi-istutusten suunnittelu ”Kuin kesäkukka kämmenellä”. *Puutarha* 3, 50–55.
- Hoyland, J. (2016). Artful annuals. *Garden Illustrated*, erikoisnumero, joulukuu, 72–78.
- Häyrynen, M. (1992). Suomen puutarhataiteen tyyleistä. *Puutarha* 4B, 12–17.
- Häyrynen, M. (1994). *Maisemapuistosta reformipuistoon*. Julkaisija Helsinki-Seura.
- Iisakkila, L. (1966a). — että tuntisi sen omaksi pihakseen... *Puutarha* 8, 455.
- Iisakkila, L. (1966b). Maisema- ja pihasuunnittelusta alueellisena kokonaisuutena. *Puutarha* 10, 565.
- Jansson, E. (1999). *Sommarblommor i offentlig miljö*. Malmö: Team Offset Media.
- Kalevi, T. (1965). Kaunista kesäkukilla. *Puutarha* 5, 278–279.
- Karisto, M., Koivunen, T. & Karisto, A. (2015) *Kysykää Essiltä*. Kustantaja: Maahenki Oy, Painopaikka: Bookwell Oy, Porvoo.
- Karlstedt, K. (2005). *Helsingin Talvipuutarha*. Pro-Gradu-tutkielma. Taiteiden tutkimuslaitos. Helsingin Yliopisto.
- Parikka, P. (1998) Perennat ja kesäkukat, kasvitaudit. Teoksessa I. Markkula (toim.) *Ajankohtaisia kasvinsuojeluohjeita*. toimittanut Markkula, I. Kasvinsuojeluseuran julkaisu no 91, 194–196.
- Kaukovirta, E. (1965). Yksivuotisten esiinmarssi. *Puutarha* 1, 42–44.
- Kautto, O. (1947). Katsaus Ruotsin, Tanskan ja Norjan huomatuimpiin puistoihin. *Puutarha* 7-8, 272–275.
- Koch, E. (1945). *Hemträdgården*. 5. painos. Helsinki: Finlands Svenska Marthaförbud.
- Larinkari, M. (2016). Jälleenrakennuskauden kotipuutarhat. Teoksessa Sinkkilä, J., Donner, J. & Mannerla-Mangnusson, M. (toim.) *Unelma Paremmasta Maailmasta*. Helsinki: Aalto ARTS Books, 130–137.
- Larsson, O. (1967). Suuret kasviryhmät, massaistutukset. *Puutarha* 7, 408–409.
- Laurila, U-M. (2009). *Huviloita Laajasalossa*, Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Lemström, J. (1994). Uusia riippapelargonilajikkeita. *Puutarha* 12, 682.

- Luostarinen, K. (1951). *Puutarha ja maisema*. Porvoo: WSOY.
- Oksanen, K. (1995). Helsingissä kerättiin kokemuksia ryhmäkasveista. *Puutarha-Uutiset* 13B, 24–26.
- Oksanen, K. Eri suunnitteluvuosien muistikirjat, Helsingin Kaupungin-puutarha.
- Olsson, P. (1947). *Suomen puutarhataidetta*. Helsinki: Keskuskirjapaino.
- Oudolf, P & Kingsbury, N. (2014). *Planting – a new perspective*. 4. painos Lontoo: Timber Press, Inc.
- Puutarha (1926, 3). Daalia. 49–50.
- Puutarha (1983, 3). Helsingin kaupungin laatikkoistutukset – Holopainen R. haastattelu. 165.
- Puutarha (1994, 8). Maisema-arkkitehti Leena Iisakkilasta puutarhaneuvos. 407
- Pöyhönen, N. & M. (1946). *Kodin kasvitarha*. 5 painos, Helsinki, Otava.
- Ruof, E. (2016). Kiveä ja Mäntyä Teoksessa Sinkkilä, J., Donner, J. & Mannerla-Mangnusson, M. (toim.) *Unelma Paremmasta Maailmasta*. Helsinki: Aalto ARTS Books, 26–35.
- Reijonen, A. (1927). *Puutarhakauneus*. 1. painos. Porvoo: WSOY.
- Riikonen, A. & Vuori, M. (2004). *Kesäukat*. Helsinki: WSOY.
- Riikonen, A. (1989). Helsinki pytyttää. *Puutarha Uutiset* 25, 799.
- Tegel, S. (2006). *Kausikasvit Helsingissä- linjaukset ja tilaaminen*. Julkaisija Helsingin kaupungin Rakennusvirasto.
- Tegel, S. (2016). Modernit kasvit – vakiosuosikkeja ja muotioikkuja. Teoksessa Sinkkilä, J., Donner, J. & Mannerla-Mangnusson, M. (toim.) *Unelma Paremmasta Maailmasta*. Helsinki: Aalto ARTS Books, 36–51.
- Tikka, K. (1996). Rungollisten kesäkukkien ja ruusujen hoito. 2.3.1996 Kaupunginpuutarhan arkisto.
- Vireaho, J., Tammikari, S. & Oksanen, K. *Onnellisen puutarhurin kesäukat*. Helsinki: WSOY.
- V pl (1955). Mitä kauniita yksivuotisia kukkia kylvän ensi kesäksi? *Puutarha* 4, 189.
- Vuori, E. (1996). Kukistaan puistotoimi tunnetaan. *Puutarha-Uutiset* 6, 4–6.

Vuori, E. (2008a). Kesäkukat kunniassa kaupungeilla. *Puutarha&Kauppa* 4, 4–6.

Vuori, E. (2008b). Rohkeasti ryhmäkasveilla. *Puutarha&Kauppa* 8, 60–61.

Vuori, E. (2009). Kukkaäänestys innoitti. *Puutarha&Kauppa* 23, 14–15.

SUULLISET TIEDONANNOT

Holopainen, R. (2016) Kesäkukkasuunnittelu 1980-luvulla. 22.11.2016

Luomanen, J., Laine, K. & Tegel, S. (2017) Puutarhataiteen ja viheralue suunnittelun virtauksia 1980—2015. 21.1.2017

KUVALUETTELO

Lyhenteet:

HKMKA Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto
Kuvien käyttöehdot ja ohjeet: Kuvat luovutetaan asiakkaalle kertakäyttöoikeudella vain sovittuun, kuvatilauslomakkeessa mainittuun käyttötarkoitukseen. Kuvia julkaistaessa tulee mainita Helsingin kaupunginmuseon ja valokuvaajan nimi (jos tiedossa). Asiakkaalla on vastuu tekijänoikeus- ja intimitteettisuojan kunnioittamisesta kuvien käytössä.

HKR Helsingin kaupungin rakennusviraston kuva-arkisto

Kuva 1 Tapetti- ja kuvioistutuksia.

Vasemmalla: Timiriasew, I. (1910-luku). Runebergin Esplanadi. Kukkaistutuksia Runebergin patsaan ympärillä. HKMKA.

Oikealla: Wasastjerna, N. (1915). Istutuksia Ulriikapörinvuoren (nykyisin Tähtitorninvuori) pohjoisrinteellä. HKMKA.

Kuva 2 Uusi vanhanajan mehikasvi-istutus.
Oksanen, K. (2013). Talvipuutarhan terassin kukkaryhmä.

Kuva 3 Antere, J. (2015). Gymnaestrada-voimistelutapahtuman kukkaseinä.

Kuva 4 HKMKA. (noin 1910-luku). Vanha kuva Kaupunginpuutarhalta.

Kuva 5 Kaupunginpuutarhan vanhat verenpisara lajikkeet.

Vasemmalla: Oksanen, K. (2001). 'Lord Byron'.

Keskellä: Oksanen, K. (2005). 'Vielliebchen'.

Oikealla: Koivistoinen, M. (1989). 'Göteborska'. HKR.

- Kuva 6 Oksanen, K. (2009). Talvipuutarhan kukka-astiaistutusten äänestyksen sommitelmia.
- Kuva 7 Maisematyyliä edustavia kukkaistutuksia.
Vasemalla ylhäällä: HKMKA. (1900-luvun vaihe). Tähtitorninmäen tapettiryhmä.
Oikealla ylhäällä: HKMKA. Samasta paikasta kuvioistutus.
Vasemalla alhaalla: HKMKA. (1900-luvun alku). Kaivopuiston tapettiryhmä.
Oikealla alhaalla: HKMKA. (1900-luvun alku). Runebergin patsaan mehikasvi-istutus.
- Kuva 8 Geometrisia kukkaistutuksia 1920-luvulta.
Vasemalla ylhäällä: Sundström, E. (1920-luku). Kaupunginpuutarhan Ruusutarhan keskimmäisen terrassin kukkaistutukset. HKMKA.
Oikealla ylhäällä: HKMKA. Todennäköisesti 1926 vuoden istutuksista, sillä samasta paikasta oli kuva ko. vuoden Puutarha-lehdessä numerossa 11.
Vasemalla alhaalla: Roos, (1936). Eiranpuiston kukkaistutukset. HKMKA.
Oikealla alhaalla: HKMKA. (1910-luku). Eiranpuiston leikki-paikka.
- Kuva 9 Elfving, J. (1929). 62. Insinööri John Stenbergin puutarha Kulosaaressa. *Suomalaista puutarhataidetta* Helsinki: Otava.
- Kuva 10 Puutarha (4 / 1926). Kansikuva. Katajanokan kukkaistutuksia.
- Kuva 11 Puutarha (11 / 1926). Snellmanin aukion kukkaistutuksia.
- Kuva 12 Kukkaistutuksia Eirassa funktionalismin aikakaudella.
Vasemalla: Wilkman, W. W. (1930-luku). Eiran Kukkais-tutus. HKMKA.
Oikealla: A. Pietinen Oy, (n. 1940). Eiran kukkaistutus. HKMKA.
- Kuva 13 Kukka-istutuksia modernismin aikaan 1959–1960-luvulla.
Vasemalla ylhäällä: Kajantie, A. (1950-luku). Esplanadin puiston kukkaistutus. HKMKA.
Oikealla ylhäällä: HKMKA. (noin 1960). Eiran puiston kukkai-stutus.
Vasemalla alhaalla: Grünberg, C. (1960-luku). Engelin aukion kukkaistutus. HKMKA.
Oikealla alhaalla: Bonin, V. von, (1975). Aleksanteri II patsaan kukkaistutus. HKMKA.
- Kuva 14 Runebergin patsaan kukkaistutusten tyylin kehittyminen.
Vasemalla ylhäällä: Koivistoinen, M. (1988). Runebergin kukkai-stutus. HKR.
Oikealla ylhäällä: Oksanen, K (1997). Runebergin kukkaistutus.

- Vasemmalla alhaalla:* Oksanen, K (2006). Runebergin kukkaistutus.
Oikealla alhaalla: Oksanen, K (2015). Runebergin kukkaistutus.
- Kuva 15 Eiranpuiston kukkaistutuksia 1980-luvulta.
Vasemmalla: Jyränkö, P. (n.d). Eiranpuiston kukkaistutus 1980-luvun alku. Puutarha (3 / 1983).
Oikealla: HKR. (1980-luku). Eiranpuiston kukkaistutus.
- Kuva 16 Puutarha (19 / 1983). Kansikuva.
- Kuva 17 Oksanen, K. (2010-luku). Itäisen Papinkadun monilajisia Cottage-Garden tyyllisiä istutuksia.
- Kuva 18 Oksanen, K. (2002). Töölönlahden narsissitupakat.
- Kuva 19 Oksanen, K. (2005; 2015). Runebergin patsaan ryhmän kevätkukkaistutuksia 2010-luvulta.
- Kuva 20 HKMKA. (1920-luku). Hopealanka Kaupunginpuutarhan terrassilla.
- Kuva 21 Oksanen, K. (2015). Kesäkoiso-rungot.
- Kuva 22 Oksanen, K. (2000-luku). Töölönlahden kukkatarhan kosmoksia ja revonhäntiä.
- Kuva 23 Kaivopuiston erityyylisiä kukkaistutuksia.
Vasemmalla: HKR. (1980-luku). Kaivopuiston istutus.
Oikealla: Oksanen, K. (2000). Kaivopuiston istutus.
- Kuva 24 Vanhimpia kuvia kukka-astiaistutuksista.
Vasemmalla: Sundström, E. (1920-luku). Eiranpuiston kukka-astia. HKMKA.
Oikealla: Rista, E. (1970). Aleksin kukka-astioita. HKMKA.

Tieteellinen nimi, nimistöstä tai muualta selvitetty	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Bassia</i>	0	0	0	12	0	0	795	12	52	0
- <i>Bassia scoparia</i>	0	0	0	0	0	0	290	12	0	0
- <i>Bassia triphylla</i>	0	0	0	12	0	0	505	0	52	0
<i>Begonia</i>	7548	7880	5419	811	3788	11884	3670	5155	687	5991
- <i>Begonia</i> (ei lajitietoa)	0	0	0	0	0	0	150	0	388	0
- <i>Begonia boliviensis</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	258
- <i>Begonia</i> Elatior-Ryhmä	0	0	0	0	0	1139	0	0	0	0
- <i>Begonia</i> Rex-Ryhmä	256	793	496	95	52	0	0	0	0	135
- <i>Begonia</i> Semperflorens-Ryhmä	7119	6530	4545	596	3736	10745	2760	4294	231	4920
- <i>Begonia</i> x <i>hybrida</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	34	678
- <i>Begonia</i> x <i>tuberhybrida</i>	173	557	378	120	0	0	760	861	34	0
<i>Bellis perennis</i>	0	3829	1300	0	0	1500	0	0	0	0
<i>Berberis vulgaris</i>	0	0	0	0	30	0	0	0	0	0
<i>Bidens</i>	0	0	0	0	0	0	0	216	164	1764
- <i>Bidens ferulifolia</i>	0	0	0	0	0	0	0	216	164	1369
- <i>Bidens triplinervia</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	395
<i>Bougainvillea</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6
<i>Brachyscome multifida</i>	0	0	0	0	0	0	0	2328	160	0
<i>Brassica oleracea</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	45	0
<i>Buxus</i> (ei lajitietoa)	0	0	0	0	0	0	0	10	15	0
<i>Calceolaria integrifolia</i>	0	1029	1311	460	0	0	0	0	0	0
<i>Calibrachoa</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	538	172
<i>Callistephus chinensis</i>	0	430	0	0	0	0	0	0	0	116
<i>Campanula medium</i>	0	633	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Canna</i>	75	684	829	1944	1120	2397	260	260	696	784
- <i>Canna indica</i>	0	357	0	120	0	0	0	0	65	0
- <i>Canna</i> x <i>generalis</i>	75	327	829	1824	1120	2397	260	260	631	784
<i>Cannabis sativa gigante</i>	0	0	0	0	45	0	0	0	0	0
<i>Carex</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	88	757
- <i>Carex comans</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	88	37
- <i>Carex elata</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	154
- <i>Carex flagellifera</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	566
<i>Celosia argentea</i>	300	1106	596	200	0	0	0	0	0	23
<i>Centaurea</i>	0	1303	0	2985	550	1200	0	0	0	0
- <i>Centaurea cineraria</i>	0	1303	0	0	550	0	0	0	0	0
- <i>Centaurea cyanus</i>	0	0	0	275	0	0	0	0	0	0
- <i>Centaurea ragusina</i>	0	0	0	0	0	1200	0	0	0	0
- <i>Centaurea</i> (ei lajitietoa)	0	0	0	2710	0	0	0	0	0	0

Tieteellinen nimi, nimistöstä tai muualta selvitetty	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Hedera helix</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	50	378
<i>Helianthus annuus</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	3150	0
<i>Helichrysum petiolare</i>	1953	0	0	0	159	0	0	0	1607	241
<i>Heliotropium arborescens</i>	1770	1768	240	640	4192	1205	0	110	243	434
<i>Hibiscus acetosella</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	291
<i>Hordeum jubatum</i>	0	0	0	0	100	0	0	0	64	0
<i>Hyacinthus orientalis</i>	0	0	0	0	0	0	0	2500	0	0
<i>Hydrangea</i> (ei lajitietoa)	299	1262	300	184	50	600	0	42	0	0
<i>Impatiens</i>	0	0	0	0	0	2086	4371	12716	20628	6642
- <i>Impatiens hawkerii</i>	0	0	0	0	0	0	0	5161	4967	459
- <i>Impatiens</i> 'Sunpatiens'	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6183
- <i>Impatiens walleriana</i>	0	0	0	0	0	2086	4329	7555	15661	0
- <i>Impatiens balsamina</i>	0	0	0	0	0	0	42	0	0	0
<i>Imperata cylindrica</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14
<i>Ipomoea batatas</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1061
<i>Iresine</i>	1534	1055	0	800	370	650	0	0	1717	1621
- <i>Iresine herbstii</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	1717	1445
- <i>Iresine lindenii</i>	1534	1055	0	800	370	650	0	0	0	176
<i>Kleinia repens</i>	0	655	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Knautia macedonica</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	80	0
<i>Lablab purpureus</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13
<i>Lamium maculatum</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	170	116
<i>Lantana camara</i>	0	0	0	230	50	0	515	0	651	108
- <i>Lantana</i> , rungolliset, talvetettavat	0	0	0	0	0	0	0	0	12	38
- <i>Lantana</i> , tavalliset taimet	0	0	0	230	50	0	515	0	639	70
<i>Lathurus odoratus</i>	0	50	0	0	0	0	0	0	10	0
<i>Laurus nobilis</i>	0	0	0	0	0	0	0	10	36	30
<i>Lavatera trimestris</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	818	0
<i>Leucophyta brownii</i>	0	187	0	0	0	0	0	0	32	1475
<i>Ligustrum vulgare</i>	0	0	0	52	0	0	0	0	0	0
<i>Lilium</i> (ei lajitietoa)	0	193	0	0	0	0	229	224	0	0
<i>Limonium platyphyllum</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	38
<i>Lobelia</i>	1758	247	1991	3060	3200	852	1194	1613	637	441
- <i>Lobelia</i> , tavallinen	0	247	1991	3010	2820	852	842	1613	182	0
- <i>Lobelia</i> , pystykasvuinen	1758	0	0	50	380	0	352	0	455	441
- <i>Lobelia cardinalis</i>	1758	0	0	50	380	0	352	0	0	0
- <i>Lobelia x speciosa</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	455	441
<i>Lobularia maritima</i>	0	0	0	0	2830	220	4800	5852	112	0

Tieteellinen nimi, nimistöstä tai muualta selvitetty	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Lotus maculatus</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0
<i>Lysimachia</i>	0	0	0	0	0	0	0	8	209	208
<i>Lysimachia 'Lyssi'</i>								8		0
<i>Lysimachia nummularia 'Goldielocks'</i>									209	208
<i>Matthiola incana</i>	0	2112	0	0	0	0	0	0	125	0
<i>Mauranthemum paludosum</i>	0	0	0	0	0	0	200	0	0	0
<i>Mentha x piperita</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	35
<i>Muehlenbeckia complexa</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	48
<i>Muscari</i> (hyödettyjä)	0	0	0	0	0	0	0	8282	5557	2744
- <i>Muscari armeniacum</i>	0	0	0	0	0	0	0	8282	5557	2674
- <i>Muscari aucheri</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	70
<i>Myosotis</i>	0	2570	936	0	100	400	0	0	0	0
- <i>Myosotis</i> (ei lajitietoa)	0	0	681	0	100	400	0	0	0	0
- <i>Myosotis alpestris</i>	0	2570	0	0	0	0	0	0	0	0
- <i>Myosotis scorpioide</i>	0	0	255	0	0	0	0	0	0	0
<i>Narcissus</i> (hyödettyjä)	0	0	0	0	0	0	0	100	40	2556
<i>Nemesia</i>	0	0	0	1460	0	0	0	0	0	0
<i>Nemesia strumosa</i>	0	0	0	460	0	0	0	0	0	0
<i>Nemesia</i> (ei lajitietoa)	0	0	0	1000	0	0	0	0	0	0
<i>Nicotiana</i>	0	0	0	0	2119	139	0	580	3266	132
<i>Nicotiana</i> (ei lajitietoa)	0	0	0	0	0	9	0	0	172	30
<i>Nicotiana alata</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	326	0
<i>Nicotiana mutabilis</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	134	0
<i>Nicotiana Sanderae</i> -Ryhmä	0	0	0	0	2034	0	0	436	400	0
<i>Nicotiana sylvestris</i>	0	0	0	0	85	130	0	144	2178	102
<i>Nicotiana x hybrida</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	56	0
<i>Ocimum x hybrida</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	39
<i>Olea</i> (ei lajitietoa)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
<i>Oxalis corniculata</i>	83	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Pachysandra terminalis</i>	0	0	0	32	0	0	0	0	0	0
<i>Panicum virgatum</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	41	278
<i>Papaver</i> -sekoitus	0	0	0	0	0	0	0	0	1355	0
<i>Pelargonium</i>	1987	1588	1647	1314	2932	2897	1603	1487	4292	1967
- <i>Pelargonium peltatum</i> , tavallinen taimi	0	13	0	32	279	234	614	710	1988	1111
- <i>Pelargonium Zonale</i> -Ryhmä, tavallinen taimi	1421	619	1492	440	1811	2663	939	777	2304	638
- <i>Pelargonium</i> , ei kuulu yllämainittuihin tai ei ole tietoa	566	956	155	842	842	0	50	0	0	218

Tieteellinen nimi, nimistöstä tai muualta selvitetty	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
Pennisetum	0	0	0	0	0	0	0	0	155	1429
- <i>Pennisetum alopecuroides</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	251
- <i>Pennisetum glaucum</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	155	0
- <i>Pennisetum purpureum</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	895
- <i>Pennisetum setaceum</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	204
- <i>Pennisetum x advena</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	57
Penstemon	974	2596	1438	1505	955	1230	0	0	0	0
- <i>Penstemon</i> (ei lajitietoa)	974	2596	1438	1505	835	1230	0	0	0	0
- <i>Penstemon</i> Hartweigi-Ryhmä	0	0	0	0	120	0	0	0	0	0
<i>Perilla frutescens</i>	0	124	0	0	650	0	0	0	1238	80
<i>Petroselinum crispum</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	296	332
Petunia	346	333	400	975	2222	7829	393	2825	2884	3655
- <i>Petunia</i> , siemenestä kasvatettu	346	333	400	975	2102	7829	393	2370	881	1468
- <i>Petunia</i> , pistokkaasta kasvatettu	0	0	0	0	0	0	0	455	2003	2187
- <i>Petunia violacea</i>	0	0	0	0	120	0	0	0	0	0
<i>Phaseolus coccineus</i>	0	0	0	0	0	42	0	57	0	0
<i>Phlox drummondii</i>	250	190	0	750	0	0	0	0	1512	0
<i>Phormium</i> (ei lajitietoa)	0	0	0	0	0	0	0	0	2	24
<i>Pinus mugo</i>	0	0	0	0	0	20	0	0	0	0
Plectranthus	0	0	0	0	0	0	0	0	633	0
- <i>Plectranthus</i> (ei lajitietoa)	0	0	0	0	0	0	0	0	146	0
- <i>Plectranthus argenatus</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	190	0
- <i>Plectranthus fosteri</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	297	0
<i>Plumbago auriculata</i>	0	0	0	90	0	0	0	0	0	0
<i>Primula denticulata</i>	0	764	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Prunus laurocerasus</i>	0	0	0	0	0	0	0	12	0	0
<i>Quamoclit lobata</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15
<i>Rhodohiton atrosanquinum</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	50	115
<i>Rhododendron</i> (ei lajitietoa)	0	82	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Ricinus communis</i>	0	0	0	0	15	0	72	0	15	8
<i>Rosa</i> (hyödetyt ryhmäruusut)	0	2042	1262	0	855	1415	0	498	47	0
Rudbeckia	0	0	0	0	2300	600	0	0	1278	856
- <i>Rudbeckia</i> (ei lajitietoa)	0	0	0	0	0	600	0	0	0	0
- <i>Rudbeckia fulgida</i> var. <i>sullivantii</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21
- <i>Rudbeckia hirta</i>	0	0	0	0	2300	0	0	0	1278	835

Tieteellinen nimi, nimistöstä tai muualta selvitetty	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Salvia</i>	0	616	400	1160	763	560	570	8243	7245	4711
- <i>Salvia argentea</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	216	0
- <i>Salvia coccinea</i>	0	0	0	0	0	0	0	138	217	0
- <i>Salvia farinacea</i>	0	0	0	700	200	0	570	8105	4783	1686
- <i>Salvia longispicata</i> x <i>farinacea</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	501
- <i>Salvia nemorosa</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	78	0
- <i>Salvia officinalis</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	1116	455
- <i>Salvia patens</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	835	507
- <i>Salvia splendens</i>	0	616	400	460	563	560	0	0	0	1372
- <i>Salvia viridis</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	154
- <i>Salvia</i> x <i>hybrida</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	36
<i>Sambucus nigra</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
<i>Santolina chamaecyparicissus</i>	2010	1168	1624	2020	3320	2950	230	300	1148	2175
<i>Sanvitalia</i>	0	0	0	0	0	0	0	140	54	0
- <i>Sanvitalia procumbens</i>	0	0	0	0	0	0	0	140	0	0
- <i>Sanvitalia</i> x <i>speciosa</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	54	0
<i>Scabiosa</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	271	0
- <i>Scabiosa atropurpurea</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	223	0
- <i>Scabiosa caucasica</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	48	0
<i>Scaevola aemula</i>	0	0	0	0	0	0	0	874	1931	1650
<i>Sedum</i> (ei lajitietoa)	240	0	47	0	0	0	0	0	0	0
<i>Senecio cineraria</i>	1138	2141	860	590	810	3120	0	2090	5254	2039
<i>Solanum</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	61	74
- <i>Solanum jasminoides</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	42	0
- <i>Solanum rantonettii</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	19	74
<i>Solenostemon scutellarioides</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	621	369
<i>Spiraea</i> x <i>cinerea</i>	0	0	0	0	0	0	0	24	0	0
<i>Sutera cordata</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	237	0
<i>Tagetes</i>	160	408	0	0	17635	4715	2200	699	3289	922
- <i>Tagetes</i> (ei lajitietoa)	160	408	0	0	210	72	0	0	0	0
- <i>Tagetes erecta</i>	0	0	0	0	13235	4274	0	25	1352	685
- <i>Tagetes patula</i>	0	0	0	0	4190	269	2200	674	1028	198
- <i>Tagetes tenuifolia</i>	0	0	0	0	0	100	0	0	909	39
<i>Tanacetum</i>	0	412	289	325	0	200	0	0	0	0
- <i>Tanacetum macrophyllum</i>	0	0	0	0	0	200	0	0	0	0
- <i>Tanacetum parthenium</i>	0	412	129	325	0	0	0	0	0	0
- <i>Tanacetum ros.</i> (ei tarkempaa tietoa)	0	0	160	0	0	0	0	0	0	0
<i>Taxus intermedia</i>	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0

Tieteellinen nimi, nimistöstä tai muualta selvitetty	1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Thuja occidentalis</i>	0	0	0	0	0	0	0	10	0	0
<i>Thunbergia alata</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	15	371
<i>Tithonia rotundifolia</i>	0	0	0	0	0	0	0	0		59
<i>Trachelium caeruleum</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	132	0
<i>Trachymene caerulea</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	111	0
Tropaeolum	200	217	107	100	575	0	10	1212	1254	0
- <i>Tropaeolum</i> (ei lajitietoa)	200	166	107	0	575	0	0	0	0	0
- <i>Tropaeolum majus</i>	0	0	0	100	0	0	0	1054	1254	0
- <i>Tropaeolum peregrinum</i>	0	51	0	0	0	0	10	158	0	0
<i>Tulipa</i> (hyödetyt)	0	0	0	0	0	0	0	2210	1973	2658
Verbascum	0	0	0	0	0	0	0	0	72	0
- <i>Verbascum phoeniceum</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	56	0
- <i>Verbascum x hybridum</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	16	0
Verbena	0	301	0	240	0	10	0	0	107	1027
- <i>Verbena</i> (ei lajitietoa)	0	301	0	240	0	10	0	0	0	0
- <i>Verbena bonariensis</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	107	1027
Viola	0	4464	2776	425	1352	8450	0	3596	7672	10876
- <i>Viola</i> (ei lajitietoa)	0	0	0	375	630	8450	0	0	0	396
- <i>Viola Cornuta</i> -Ryhmä	0	44	0	0	722	0	0	0	943	0
- <i>Viola tricolor</i>	0	4420	2776	50	0	0	0	0	0	0
- <i>Viola Wittrockiana</i> -Ryhmä	0	0	0	0	0	0	0	3596	6729	10480
<i>Yucca recurvata</i>	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Zea mays</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	36	16
Zinnia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1941
- <i>Zinnia hybrida</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1921
- <i>Zinnia violacea</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20
Kaupunginpuutarha	1300									
Kaikki yhteensä	28282	58898	30681	29689	65811	68092	33040	75632	108633	81071
Töölönlahden Kukkatarha (tämä sisältyy kokonaismäärään)									21000	
Yhteensä ilman Töölönlahtea									87633	

Kaupunginpuutarhalla kasvatettiin 1926 yhteensä 1300 tainta seuraavia lajeja:
 Argyranthemum, Phlox, Perilla, Dahlia, Penstemon, Antirrhinum ja Salvia splendens.
 Nämä sisältyvät kokonaismäärään.

Helsingin kausikasvien tieteelliset ja suomalaiset nimet 1926 - 2015.

Tarkasteluväli oli 10-vuotta alkaen 1926, 1935, 1946, 1955, 1965... 2015.

Tieteellinen nimi on tarkistettu Ella Rädyn toimittamasta Viljelykasvien nimestöstä (2012, Puutarhaliiton julkaisu nro 363)
Jos sieltä ei ole löytynyt niin tarkennusta haettiin internetistä. Lopussa on erikseen lista kasveista joiden nimeen on haettu tarkennusta ja internetosoite

Kukkalistoissa käytetyt muut nimet olivat vanhoja tieteellisiä tai eri tavoin lyhennettyjä nimiä

Suomalainen nimi on yllämainitun nimestön mukainen, jos sellaista ei ollut niin lainausmerkeissä on yleinen puhekielessä käytetty nimi.

Lajikemäärässä on suunnitellut lajikeiden tai lajikesarjojen määrät yhteensä tutkittuina vuosina, jos on ollut enemmän kuin yksi ja lajikesarja on laskettu yhdeksi lajikkeeksi.

Tieteellinen nimi	Kukkalistoissa käytettyjä muita nimiä	Suomalainen nimi	Lajikemäärä
<i>Achillea millefolium</i>		siankärsämo	
<i>Agapanthus</i>		sinisarja	
<i>Agapanthus praecox</i>		tarhasinisarja	2
<i>Agastache foeniculum</i>		yrtti-iiso, anisiiso	2
<i>Agastache mexicana</i>	<i>Agastache</i> 'Salmon Pink'	meksikoniiso	
<i>Agastache rugosa</i>		koreaniiso	
<i>Agave</i>		agaave	
<i>Agave americana</i>		agaave	
<i>Agave lophantha</i>		agaave	
<i>Ageratum houstonianum</i>	<i>Ageratum mexicanum</i>	sinitähtönen	12
<i>Agrostis nebulosa</i>		uturölli	
<i>Alcea rosea</i>	<i>Althea rosea</i>	tarhasalkoruusu	6
<i>Aloe</i>		aaloe	
<i>Altenanthera dentata</i>		kajialehti	
<i>Altenanthera ficoidea</i>	<i>Altenanthera bettzickiana</i>	kajialehti	3
<i>Amaranthus caudatus</i>		punarevonhäntä	
<i>Amaranthus cruentus</i>		revonhäntä	2
<i>Amaranthus paniculatus</i>		revonhäntä	
<i>Anchusa capensis</i>		etelänrasti	
<i>Antirrhinum</i> 'Candy Snap'	<i>Antirrhinum glutinosum</i> 'Candy Snap'	leijonankita	
<i>Antirrhinum majus</i>		isoleijonankita	4
<i>Antirrhinum majus</i> Maximum-Ryhmä		leikkoleijonankita	2
<i>Antirrhinum majus</i> Nanum-Ryhmä		ryhmäleijonankita	3
<i>Aptenia cordifolia</i>	<i>Mesembryanthemum cordifolium</i> (<i>Mesembrianthemum</i>)	mesiherttalehti	
<i>Argyranthemum frutescens</i>	<i>Chrysanthemum frutescens</i>	kanarianmarketta	6
<i>Artemisia arborescens</i>		välimerenmaruna	
<i>Aspidistra</i>		tuonenkielo	

Tieteellinen nimi	Kukkalistoissa käytettyjä muita nimiä	Suomalainen nimi	Lajikemäärä
<i>Aucuba japonica</i>	<i>Aucuba</i> (kiiltopensas)	kiiltopensas	
<i>Bassia scoparia</i>	<i>Kochia scoparia</i>	kesäsyypressi	
<i>Bassia scoparia</i> 'Tricophylla'	<i>Kochia triphylla</i>	rusokesäsyypressi	
<i>Begonia boliviensis</i>		"bolivianbegonia"	2
<i>Begonia</i> 'Doublet'	<i>Begonia semperflorens</i> 'Doublet'	begonia	
<i>Begonia</i> Elatior-Ryhmä	<i>Begonia</i>	pauliinabegonia	
<i>Begonia</i> Rex-Ryhmä		kuningasbegonia	
<i>Begonia</i> Semperflorens-Ryhmä	<i>Begonia semperflorens</i>	kesäbegonia	19
<i>Begonia</i> 'Vesuvius' (Rex-Ryhmä?)	<i>Begonia</i> 'Vesuvius'	kuningasbegonia ?	
<i>Begonia x hybrida</i>		"maisemabegonia"	2
<i>Begonia x tuberhybrida</i>	<i>Begonia</i> mukula	mukulabegonia	3
<i>Bellis perennis</i>		kaunokainen	2
<i>Berberis vulgaris</i> 'Atropurpurea'	<i>Berberis thunbergii</i> Atropurpurea	verihappomarja	
<i>Bidens ferulifolia</i> 'Lemon Moon'	<i>Bidens aurea</i> 'Lemon Moon'	amppeilirusokki	
<i>Bidens ferulifolia</i>		amppeilirusokki	7
<i>Bougainville</i>		ihmeköynnös	
<i>Brachyscome multifida</i>	<i>Brachyscome multifida</i>	pitsikaulus	2
<i>Brassica oleracea</i> Sabellica-Ryhmä	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>Acephala</i>	lehtikaali	2
<i>Buxus</i>		puksipuu	
<i>Calceolaria integrifolia</i>	<i>Calceolaria</i>	varputohvelikukka	2
<i>Calibrachoa</i>		pikkupetunia	6
<i>Callistephus chinensis</i>	Asteri	kiinanasteri	4
<i>Campanula medium</i>		maariankello	
<i>Canna indica</i>		intiankanna	2
<i>Canna x generalis</i>		tarhakanna	4
<i>Cannabis sativa gigante</i>		hamppu	
<i>Carex comans</i>		pronssisara	2
<i>Carex elata</i>		piukkasara	
<i>Carex flagellifera</i>		sara	
<i>Celosia argentea</i>	<i>Celosia crist.</i>	kukonharja	
<i>Celosia argentea nana</i>	<i>Celosia cristata nana</i>	kukonharja	
<i>Celosia argentea</i> Plumosa-Ryhmä	<i>Celosia plumosa</i>	kukontöyhtö	2
<i>Celosia</i> 'Thompsonii Magnifica'	<i>Celosia</i> 'Thompsonii'	kukonharja	
<i>Centaurea cineraria</i>	<i>Centaurea candissima</i>	harmaakaunokki	
<i>Centaurea cyanus</i>	<i>Centaurea</i> (ruiskukka)	ruiskaunokki	
<i>Centaurea ragusina</i>		hopeakaunokki	
<i>Cleome hassleriana</i>	<i>Cleome spinosa</i>	otahämähäkkikukka	5
<i>Cobea scandens</i>		kelloköynnös	2
<i>Cordyline australis</i> , valkovihreä		viherliljapuu	
<i>Cortaderia selloana</i>		pampaheinä	
<i>Corylus avellana</i>		pähkinäpensas	
<i>Cosmos atrosanguineus</i>		suklaakosmos	

Tieteellinen nimi	Kukkalistoissa käytettyjä muita nimiä	Suomalainen nimi	Lajikemäärä
<i>Cosmos bipinnatus</i>	<i>Cosmea bibinnatus</i> tai <i>Cosmos b.</i>	punakosmos	6
<i>Crocosmia x crocosmiiflora</i>	<i>Montbretia</i>	ruostekukka	4
<i>Cupressus macroglossus</i>		syprassi	
<i>Cyperus glaber</i>		kiiltosädekaisla	
<i>Dahlia x hortensis</i>	<i>Dahlia</i>	tarhadaalia	58
<i>Dichondra argentea</i>		hopeavitja	
<i>Digitalis hybrida</i>		sormustinkukka	2
<i>Digitalis purpurea</i>		rohtosormustinkukka	2
<i>Dracaena indivisa</i>		traakkipuu	
<i>Eccremocarpus scaber</i>		koruköynnös	
<i>Echeveria 'Perle von Nyrnberg'</i>		mehiruusuke	
<i>Echeveria secunda</i> var. <i>glauca</i>	<i>Echeveria secunda glauca</i>	kuppimehiruusuke	
<i>Erigeron Speciosus</i> -Ryhmä	<i>Erigeron speciosus</i>	jalokallioinen	
<i>Eucalyptus gunnii</i>		hopeaeucalyptus	
<i>Euphorbia hypericifolia</i>		harsotyräkki	2
<i>Euryops chrysanthemoides</i>	<i>Gamolepis chrysantemoides</i>	kesämarjukka	
<i>Felicia amelloides</i>		kapinnukkeasteri	
<i>Felicia heterophylla</i>		zulunnukkeasteri	
<i>Fuchsia</i> Hybrida-Ryhmä	<i>Fuchsia</i>	palleroverenpisara	15
<i>Fuchsia</i> Triphylla-Ryhmä	<i>Fuchsia tricophylla</i>	kyneverenpisara	
<i>Gaura lindheimeri</i>		sirokesäkynttilä	2
<i>Geranium x hybridum</i>		kurjenpolvi	
<i>Gladiolus</i>		miekkalilja	
<i>Glandularia bipinnatifida</i>	<i>Verbena bipinnatifida</i>	riippaverbena	4
<i>Glandularia elegans</i>	<i>Verbena elegans</i>	riippaverbena	
<i>Glechoma hederacea</i>		maahumala	
<i>Gompherena globosa</i>		pöyröpallohäntä	
<i>Hedera helix</i>		varjomuratti	2
<i>Helianthus annuus</i>		isoauringonkukka	5
<i>Helianthus annuus</i> Nanus-Ryhmä	<i>Helianthus annuus</i>	kääpiöauringonkukka	
<i>Helianthus annuus</i> Purpureus-Ryhmä	<i>Helianthus annuus</i>	puna-auringonkukka	
<i>Helichrysum petiolare</i>	<i>Gnaphalium mineatum</i>	hopeakäpäle	
<i>Helichrysum petiolare</i>	<i>Gnaphalium lanatum</i>	hopeakäpäle	4
<i>Heliotropium arborescens</i>	<i>Heliotropium peruvianum</i>	tuoksuheliotrooppi	4
<i>Heliotropium arborescens</i> 'Mad. Lederlay'	<i>Heliotropium peruvianum</i> Mad. Lederlay (M:me Lederl.)	tuoksuheliotrooppi	
<i>Hibiscus acetosella</i>		verihibiscus	
<i>Hordeum jubatum</i>		partaohra	
<i>Hyacinthus orientalis</i>	Hyasintti	hyasintti	
<i>Hydrangea</i>	Hortensia	hortensia	2
<i>Hydrangea arborescens</i>	Hortensia	pallohortensia	
<i>Impatiens balsamina</i>	<i>Impatiens balsamina cam.</i>	mummonbalsami	
<i>Impatiens hawkerii</i>		sateenkaaribalsami	9

Tieteellinen nimi	Kukkalistoissa käytettyjä muita nimiä	Suomalainen nimi	Lajikemäärä
<i>Impatiens 'Sunpatiens'</i>		"aurinkoliisa"	2
<i>Impatiens walleriana</i>		ahkeraliisa	6
<i>Imperata cylindrica</i>		hurmesilkkiheinä	
<i>Ipomoea batatas</i>		bataatti	4
<i>Iresine lindenii</i>	<i>Achyranthes lindenii</i>	suippopunalehti	3
<i>Iresine herbstii</i>	<i>Achyranthes herbstii</i>	kirjopunalehti	2
<i>Kleinia repens</i>		sinimehivillakko	
<i>Knautia macedonica</i>		etelänruusuohoho	
<i>Lablab purpureus</i>	<i>Lablab purpureus (ex Dolichos)</i>	hyasinttipapu	
<i>Lamium maculatum</i>		hopeatäpläpeippi	
<i>Lantana camara</i>		kirjotulikruunu	7
<i>Lathyrus</i>		tuoksuherne	
<i>Laurus nobilis</i>		välimerenlaakeri	
<i>Lavatera trimestris</i>		kesämalvikki	
<i>Leucophyta brownii</i>	<i>Calocephalus brownii</i>	hopealanka	
<i>Ligustrum vulgare</i>	<i>Ligustrum lodense</i>	aitalikusteri	
<i>Lilium</i>		"väriilija"	12
<i>Limonium platyphyllum</i>	<i>Limonium x latifolium</i>	hopeaikiviuhko	
<i>Lobelia cardinalis</i> subsp. <i>graminea</i>	<i>Lobelia fulgens</i>	punalobelia	2
<i>Lobelia erinus</i>		lobelia	3
<i>Lobelia erinus</i> Pendula-Ryhmä	<i>Lobelia hybrida pendula</i>	riippalobelia	5
<i>Lobelia x speciosa</i>		tarhalobelia	3
<i>Lobularia maritima</i>	<i>Alysum maritima</i>	tuoksupielus	5
<i>Lotus maculatus</i>		kanarianmaite	
<i>Lysimachia 'Lyssi'</i>		alpi	
<i>Lysimachia nummularia</i>		suikeroalpi	
<i>Matthiola 'Frau M.Teicher'</i>		leukoija	
<i>Matthiola incana</i>		tarhaleukoija	2
<i>Mauranthemum paludosum</i>	<i>Chrysanthemum paludosum</i>	peikonkakkara	
<i>Mentha x piperita</i>		sveitsinminttu	
<i>Muehlenbeckia complexa</i>		isolankaköynnös	
<i>Muscari armeniacum</i>		tummahelmiilija	
<i>Muscari aucheri</i> (hyödettyinä)		helmiilija	
<i>Myosotis alpestris</i>		alppilemmikki	
<i>Myosotis scorpioide</i>	<i>Myosotis palustris</i>	luhtalemmikki	
<i>Narcissus</i> (hyödettyinä)		narsissi	5
<i>Nemesia strumosa</i>	<i>Nemesia strum.</i>	kirjokohtalonkukka	2
<i>Nicotiana "Tullisaari"</i>		tupakka	
<i>Nicotiana alata</i>		valkotupakka	
<i>Nicotiana mutabilis</i>		lumotupakka	
<i>Nicotiana Sanderae</i> -Ryhmä		koristetupakka	5
<i>Nicotiana sylvestris</i>		narsissitupakka	2

Tieteellinen nimi	Kukkalistoissa käytettyjä muita nimiä	Suomalainen nimi	Lajikemäärä
<i>Nicotiana x hybrida</i>		tupakka	
<i>Ocium x hybrida</i>		basilika (pensas-)	
<i>Olea</i>		oliivipuu	
<i>Oxalis corniculata</i>	<i>Oxalis tropaeoloides</i>	sarvikäenkaali	
<i>Pachysandra terminalis</i>		varjoyrtti	
<i>Panicum virgatum</i>		lännehirssi	2
<i>Papaver</i> -sekoitus		unikosekoitus	
<i>Pelargonium</i> (ei tarkempaa tietoa lajista)		pelargoni	6
<i>Pelargonium</i> Hybrid		pelargoni	
<i>Pelargonium peltatum</i>		riippapelargoni	14
<i>Pelargonium</i> Zonale-Ryhmä	<i>Pelargonium</i>	kotipelargoni	23
<i>Pennisetum alopecuroides</i>		koristesulkahirssi	
<i>Pennisetum glaucum</i>		helmisulkahirssi	
<i>Pennisetum purpureum</i>		elefanttisulkahirssi	
<i>Pennisetum setaceum</i>		arabiansulkahirssi	4
<i>Pennisetum x advena</i>		sulkahirssi	
<i>Penstemon</i>		pipo	2
<i>Penstemon</i> Hartwegii-Ryhmä	<i>Penstemon</i>	tarhapurppurapipo	1
<i>Perilla</i>		veripeippi	
<i>Perilla frutescens</i> var. <i>nankinensis</i>	<i>Perilla nankinensis</i>	kähräveripeippi	
<i>Petroselinum crispum</i> var. <i>crispum</i>	<i>Petroselinum crispum</i>	kähräpersilja	
<i>Petunia</i> (ei tarkempaa tietoa)		petunia	7
<i>Petunia violacea</i>	<i>Petunia violacea</i>	petunia	
<i>Petunia x hybrida</i> Grandiflora-Ryhmä	<i>Petunia grandiflora</i> tai <i>Petunia hybrida</i>	tarhapetunia	2
<i>Petunia x hybrida</i> Multiflora-Ryhmä	<i>Petunia hybrida</i>	tarhapetunia	5
<i>Petunia x hybrida</i> Pendula-Ryhmä		tarhapetunia	5
<i>Phaseolus coccineus</i>		ruusupapu	
<i>Phlox</i>		kesäleimu	
<i>Phlox drummondii</i>		kesäleimu	3
<i>Phormium</i>		tähkälilja	3
<i>Phormium tenax</i> 'Purpurea'		tähkälilja	
<i>Pinus mugo</i>		vuorimänty	
<i>Plectranthus argentatus</i>		hopealiisukka	
<i>Plectranthus</i> 'Cuban Oregano'		liisukka	
<i>Plectranthus fosteri</i>		kirjoliisukka	2
<i>Plumbago auriculata</i>	<i>Plumbago capensis</i>	lyjykukka	
<i>Primula denticulata</i>		palloesikko	
<i>Prunus laurocerasus</i>		laakerikirsikka	
<i>Quamoclit lobata</i>		liuskamiinaköynnös	
<i>Rhodochiton atrosanguineum</i>		keijunmekko	2
<i>Rhododendron</i>		alppiruusu	
<i>Ricinus communis</i>		risiini	2

Tieteellinen nimi	Kukkalistoissa käytettyjä muita nimiä	Suomalainen nimi	Lajikemäärä
<i>Ricinus communis</i> 'Sanguineus'	<i>Ricinus sanquinensis</i>	risiini	
<i>Rosa</i> (muovihuoneessa hyödettyjä)		ryhmäruusu	20
<i>Rudbeckia fulgida</i> var. <i>sullivantii</i>	<i>Rudbeckia fulgida</i>	sädepäivänhattu	
<i>Rudbeckia hirta</i>		kesäpäivänhattu	8
<i>Salvia argentea</i>		hopeasalvia	
<i>Salvia coccinea</i>		punasalvia	2
<i>Salvia farinacea</i>		härmesalvia	4
<i>Salvia longispicata</i> x <i>farinacea</i>		savia	
<i>Salvia nemorosa</i>		lehtosalvia	
<i>Salvia officinalis</i>		ryytisalvia	4
<i>Salvia patens</i>		sinisalvia	3
<i>Salvia spendens</i>		tulisalvia	5
<i>Salvia viridis</i>		kirjosalvia	2
<i>Salvia</i> x <i>hybrida</i>		salvia	
<i>Sambucus nigra</i>		mustaselja	
<i>Santolina chamaecyparicissus</i>	<i>Santolina tomentosa</i> tai <i>S. chamaecyparis</i>	nyhähopeayrtti	
<i>Sanvitalia procumbens</i>		meksikonhuovinkukka	
<i>Sanvitalia</i> x <i>speciosa</i>	<i>Sanvitalia splendens</i>	tarhahuovinkukka	
<i>Scabiosa atropurpurea</i>		koreatörmäkukka	2
<i>Scabiosa caucasica</i>		kaukasiantörmäkukka	
<i>Scaevola aemula</i>	<i>Scaevola saligna</i>	sinivihka	6
<i>Sedum</i>		maksaruoho	
<i>Sedum carneum</i>		maksaruoho	
<i>Senecio cineraria</i>	<i>Cineraria maritima</i>	hopeavillakko	3
<i>Solanum jasminoides</i>		koiso	
<i>Solanum rantonettii</i>		kesäkoiso	2
<i>Solenostemon scutellarioides</i>		isokirjopeippi	9
<i>Spiraea</i> x <i>cinerea</i> 'Grefsheim' (hyödetty)		neitoangervo	
<i>Sutera cordata</i>	<i>Bacopa cordata</i>	herttasomakki	1
<i>Tagetes</i> (ei tarkempaa tietoa lajista)		samettikukka	2
<i>Tagetes erecta</i>		isosamettikukka	8
<i>Tagetes patula</i>	<i>Tagetes patula nana</i>	ryhmäsamettikukka	15
<i>Tagetes tenuifolia</i>		kääpiösamettikukka	4
<i>Tanacetum macrophyllum</i>	<i>Chrysanthemum parthenifolium</i>	jättipietaryrtti	
<i>Tanacetum</i> 'Aureum'	<i>Pyrethrum</i> , keltalehtinen	runuspietaryrtti	
<i>Tanacetum parthenium</i>	<i>Pyrethrum parthenif.</i>	reunuspietaryrtti	2
<i>Taxus intermedia</i>		marjakuusi	
<i>Thuja occidentalis</i>		pilarituija	2
<i>Thunbergia alata</i>		mustasilmäsusanna	4
<i>Tithonia rotundifolia</i>		oranssitonia	
<i>Trachelium caeruleum</i>		isosininuppi	
<i>Trachymene caerulea</i>		sinivarjo	

Tieteellinen nimi	Kukkalistoissa käytettyjä muita nimiä	Suomalainen nimi	Lajikemäärä
<i>Tropaeolum</i>		krassi	
<i>Tropaeolum majus</i>		isoköynnöskrassi	3
<i>Tropaeolum majus</i> Nanum-Ryhmä	<i>Tropaeolum majus nanum</i>	pensasköynnöskrassi	
<i>Tropaeolum peregrinum</i>	<i>Tropaeolum canariense</i>	kanarianköynnöskrassi	
<i>Tulipa</i> (hyödettyinä)		tulppaani	17
<i>Verbascum phoeniceum</i>		purppuratulikukka	
<i>Verbascum x hybridum</i>		tulikukka	
<i>Verbena</i>		verbena	
<i>Verbena bonariensis</i>		jättiverbena	4
<i>Verbena</i> 'Starlight'		verbena	
<i>Viola</i> Cornuta-Ryhmä	<i>Viola cornuta</i>	tarhasarviorvokki	
<i>Viola</i> 'Cool Wave'		orvokki	
<i>Viola tricolor</i>	<i>Viola tric</i> . Max. Sininen ja keltainen	keto-orvokki	2
<i>Viola</i> Wittrockiana-Ryhmä	<i>Viola wittrockiana</i>	tarhaorvokki	11
<i>Viola</i> (ei tarkempaa tietoa lajista)		orvokki	3
<i>Yucca recurvata</i>		jukka	
<i>Zea mays</i> 'Japonica'		koristemaissi	
<i>Zinnia hybrida</i>		tsinnia	2
<i>Zinnia violacea</i>	<i>Zinnia elegans</i>	isotsinnia	

Kasvit joiden nimeen on haettu internetistä täydennystä

Tieteellinen nimi	Kukkalistoissa käytettyjä muita nimiä	Suomalainen nimi	Tarkistettu
<i>Agastache mexicana</i> http://davesgarden.com/guides/pf/go/136285/#b	<i>Agastache</i> 'Salmon Pink'	meksikoniiso	15.11.2016
<i>Begonia</i> 'Doublet White' https://www.rhs.org.uk/Plants/137219/Begonia-Doublet-White-(Doublet-Series)-(S-d)/Details	<i>Begonia semperflorens</i> 'Doublet White'	begonia	15.11.2016
<i>Begonia</i> 'Vesuvius' (Rex-Ryhmä?) Etsitty lajikkeelle lajia. https://www.rhs.org.uk/Plants/96166/Begonia-Vesuvius-(R)/Details	<i>Begonia</i> 'Vesuvius'	kuningasbegonia	15.11.2016
<i>Celosia</i> 'Thompsonii Magnifica' Etsitty nimelle tarkennusta http://apps.rhs.org.uk/planttrials/TrialReports/Celosia%202009.pdf	<i>Celosia</i> 'Thompsonii'	kukonharja	15.11.2016
<i>Echeveria secunda</i> var. <i>glauca</i> Etsitty nimelle tarkennusta http://www.gardenersworld.com/plants/plant-finder/echeveria-secunda-var-glauca/	<i>Echeveria secunda</i> <i>glauca</i>	kuppimehirusuke	15.11.2016
<i>Iresine herbstii</i> 'Red Heart' Etsitty lajikkeelle lajia. http://www.scottsgardencentre.com/index.cfm/fuseaction/plants.plantDetail/plant_id/172945/index.htm	<i>Iresine</i> 'Red Heart'	kirjopunalehti	15.11.2016

<i>Iresine lindenii</i> 'Cherry' Etsitty lajikkeelle lajia. http://www.jaldety.com/variety.asp?id=184&crop_id=33	<i>Iresine</i> 'Cherry'	suippopunalehti	15.11.2016
<i>Matthiola incana</i> 'Schnittgold Rubin' Etsitty lajikkeelle lajia. https://www.treppens.de/Saatgut/Blumensaatgut/Sortierung-nach-deutscher-Bezeichnung/Kornblumen-bis-Malven/Matthiola-incana-Schnittgold-Rubin-Levkoje::3815.html	<i>Matthiola</i> 'Rubin'	tarhaleukoija	
<i>Oxalis corniculata</i> (<i>tropaeoloides</i>) Etsitty tarkennusta http://www.theplantlist.org/tpl/record/tro-50321539		sarvikäenkaali	15.11.2016
<i>Pelargonium peltatum</i> 'Narina' Etsitty lajikkeelle lajia. http://www.soderblompuutarha.com/kestosuosit.html	<i>Pelargonium</i> 'Narina'	riippapelargoni	15.11.2016
<i>Pelargonium</i> Zonale-Ryhmä 'Immaculata' Etsitty lajikkeelle lajia. http://www.fibrex.co.uk/products/immaculata?variant=8884965379	<i>Pelargonium</i> 'Immaculata'	pelargoni	16.11.2016
<i>Pelargonium</i> Zonale-Ryhmä 'Meteor' (värikkäät lehdet) Etsitty tarkennusta http://enlivendesigns.us/2013/12/tricolored-leaved-pelargonium-meteor-free-download/	<i>Pelargonium</i> Meteor	kotipelargoni	16.11.2016
<i>Pelargonium</i> Zonale-Ryhmä 'Poitevine' Etsitty lajikkeelle lajia. http://pelargoniumoasen.blogspot.fi/search/label/Beaute%60%20Poitevine	<i>Pelargonium</i> 'Pointevine'	kotipelargoni	16.11.2016
<i>Pelargonium</i> Zonale-Ryhmä 'Purpur Ball' Etsitty lajikkeelle lajia. http://www.wairere.co.nz/Perennials/Geraniums	<i>Pelargonium</i> 'Purpurball'	kotipelargoni	16.11.2016
<i>Pelargonium</i> Zonale-Ryhmä 'Verbesserte Götz' Etsitty lajikkeelle lajia. http://blumen.esotericplus.com/14-62-2.htm	<i>Pelargonium</i> 'Verbesserte Göts'	kotipelargoni	16.11.2016
<i>Rudbeckia fulgida</i> var. <i>sullivantii</i> 'Gold Sturm' Etsitty tarkennusta https://www.rhs.org.uk/plants/details?plantid=1728	<i>Rudbeckia fulgida</i> 'Gold Sturm'	sädepäivänhattu	16.11.2016

Tieteellinen nimi, nimistöstä tai muualta selvitetty		1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Carex flagellifera</i>	H										566
<i>Centaurea cineraria</i>			1303			550					
<i>Centaurea ragusina</i>							1200				
<i>Centaurea</i> , reuna					2710						
<i>Cordyline australis</i> , valkovichreä											6
<i>Cortaderia selloana</i>	H										68
<i>Corylus avellana</i>						20					
<i>Cupressus macroglossus</i> 'Goldcrest'- rungollinen											8
<i>Cyperus glaber</i>	H									69	
<i>Dahlia x hortensis</i> 'Bishop aff Llandaff'	K				80	80				242	562
<i>Dahlia x hortensis</i> 'Ellen Houston'	K									76	
<i>Dahlia x hortensis</i> 'Fascination'	K										130
<i>Dahlia x hortensis</i> 'Happy Days'	K										1212
<i>Dahlia x hortensis</i> 'Happy Single'	K										142
<i>Dahlia x hortensis</i> 'Roxy'	K										586
<i>Dichondra argentea</i> 'Silver Falls'										719	417
<i>Dracaena indivisa</i>		14									
<i>Echeveria</i>		300	3092								
<i>Echeveria</i> 'Perle von Nyrnberg'											76
<i>Echeveria secunda</i> var. <i>glauca</i>		552									
<i>Eucalyptus gunnii</i>										319	
<i>Glechoma hederacea</i>											76
<i>Hedera helix</i>										50	378
<i>Helichrysum petiolare</i>		1953				159				1607	235
<i>Hibiscus acetosella</i>											291
<i>Hordeum jubatum</i>	H					100				64	
<i>Imperata cylindrica</i> 'Red Baron'	H										14
<i>Ipomoea batatas</i> 'Marguerite'											48
<i>Ipomoea batatas</i> 'Sweet Caroline'											564
<i>Ipomoea batatas</i> 'Sweet Georgia'											60
<i>Ipomoea batatas</i> 'Sweet Heart'											389
<i>Iresine herbstii</i>										1717	1445
<i>Iresine lindenii</i>		1534	1055		800	370	650				176
<i>Kleinia repens</i>			655								
<i>Lamium maculatum</i> 'White Nancy'	K									170	116
<i>Leucophyta brownii</i>			187							32	1475

Tieteellinen nimi, nimistöstä tai muualta selvitetty		1926	1935	1946	1955	1965	1975	1985	1995	2005	2015
<i>Ricinus communis</i> 'Carmencita'	K									15	
<i>Ricinus communis</i> 'Impala'								72			
<i>Ricinus communis</i> 'Sanguineus'						15					
<i>Salvia argentea</i> 'Silver'										216	
<i>Salvia officinalis</i> 'Culinaria'											455
<i>Salvia officinalis</i> 'Iceterina'										397	
<i>Salvia officinalis</i> 'Purpureus'										285	
<i>Salvia officinalis</i> 'Tricolor'										434	
<i>Sambucus nigra</i> 'Black Lace'	K										3
<i>Santolina chamaecyparicissus</i>		2010	1168	1624	2020	3320	2950	230	300	1148	2175
<i>Sedum</i>		240									
<i>Sedum carneum</i>				47							
<i>Senecio cineraria</i>		1138	2141	860	590	810	3120		2090	5254	2039
<i>Solenostemon scutellarioides</i> "koristelu"										70	
<i>Solenostemon scutellarioides</i> 'Black Dragon'										65	
<i>Solenostemon scutellarioides</i> 'Coffee Bean'											147
<i>Solenostemon scutellarioides</i> 'Nevada'											222
<i>Solenostemon scutellarioides</i> 'Pallisandra'										33	
<i>Solenostemon scutellarioides</i> 'Peter's Wonder'										133	
<i>Solenostemon scutellarioides</i> 'Plum Frost'										184	
<i>Solenostemon scutellarioides</i> 'Rusty Sun'										53	
<i>Solenostemon scutellarioides</i> 'Zebra'										83	
<i>Tanacetum parthenium</i> 'Aureum'	K				325						
<i>Taxus intermedia</i>					1						
<i>Thuja occidentalis</i> 'Fastigiata'									5		
<i>Thuja occidentalis</i> 'Smaragd'									5		
<i>Tropaeolum majus</i> Nanum-Ryhmä 'Alaska'	K									859	
<i>Yucca recurvata</i>		7									
<i>Zea mays</i> 'Japonica'										36	16
Yhteensä		11221	11833	4267	7007	8172	8325	1449	2430	22740	21829

Kaikki yhteensä	28282	58898	30681	29689	65811	68092	33040	75632	108633	81071
Töölönlahden Kukkatarha (tämä sisältyy kokonaismäärään)									21000	
Yhteensä ilman Töölönlahtea									87633	

LEHTIKASVIEN PROSENTTIOSUUS KOKONAISMÄÄRÄSTÄ	39,7	20,1	13,9	23,6	12,4	12,2	4,4	3,2	20,9	26,9
--	------	------	------	------	------	------	-----	-----	------	------

Kesäkukat tapahtumien ja teemojen muodoissa ja väreissä

Kesäkukkaistutukset, vaihtuvana elementtinä kaupunki-ympäristössä, ovat mahdollista toteuttaa erilaisten kesän tapahtumien ja teemojen väreissä ja muodoissa. Kasvi- ja värivalikoima on laaja, kasvimaailmasta puuttuu oikeastaan vain täysin musta ja turkoosi väri.

Helsingissä on laajimmin käytetty kesäkukkia vuonna 2000, kun Helsinki oli maailman pääkaupunki ja samalla juhliittiin Helsingin 450-vuotispäivää. Silloin toteutettiin muun muassa iso logo Eduskuntatalon edustalle. Koko kaupungin kesäkukkaistutukset toteutettiin tapahtuman väreissä.

KUVALIITE 1/1

Toinen tyypillinen tilanne ovat erilaiset urheilukisat, sekä yleisurheilun EM-kisoissa 1994 että MM-kisoissa 2005 keskeisiä istutuksia toteutettiin kisojen tunnusväreissä.

Helsingissä oli 2015 suuri Gymnaestrada-voimistelutapahtuma ja Musiikkitalon kukkaryhmään toteutettiin logoilla ja väreillä.

Vasemmalla on kuva Runebergin patsaan ryhmä EM-kisaväreissä. Oikealla ylhäällä ja alla on kuvia 2000-vuoden teemaistutuksista niin kukkaryhmissä kuin astiaistutuksissakin.

Viereisten kuvien kukkaistutuksissa on Yleisurheilun MM-kisojen 2005 teeman muodot ja värit.

Teksti ja kuvat Kirsti Oksanen

Helsingin kaupungin kesäkukkaistutusten historiaa

Helsinki World Design Capital 2012

WDC näkyi laajalti ympäri Helsinkiä. Kesäukat olivat Rakennusviraston hanke "Kauneutta kotimatalle" tuolle vuodelle.

Ideoinnissa olivat mukana Aalto-yliopiston maisema-arkkitehtuurin ja Hämeen ammattikorkeakoulun maisemasuunnittelun opiskelijat, kyse oli ensimmäisestä yhteisestä kurssista näiden koulutusorganisaatioiden välillä. Intensiivikurssia vetivät opettajat molemmilta tahoilta.

Laajimmin ideoista toteutettiin kuutioistutukset Musiikkitalon kukkaryhmään ja moniin kukka-astioihin.

Teksti ja kuvat Kirsti Oksanen.

Talvipuutarha täytti 120-vuotta 2013

Talvipuutarhan täyttäessä 120 vuotta, sen edustan teras-
silla esiteltiin eri vuosikymmenten kukka-astiaistutuksia.

Kasvit ja astoiden mallit haettiin kyseisten vuosikym-
menten vanhoista kukkalistoista ja valokuvista.

Istutukset ideoitiin alkaen 1920-luvulta ja viimeisenä
tulevaisuuden istukset. Nähtiin, että ilmastonmuutos on
tuonut Suomeen Välimerellisen ilmaston. Materiaaleis-
ta tulee pulaa, astia rakennettiin vanhojen lavahäkien
laudoista. Toinen vaihtoehto korosti syötävien kasvien
tarvetta, jopa arvokkaassa metalliastiassa viljeltäisiin
syötöviä kasveja

KUVALIITE 2

Helsingin kaupungin
kesäkukkaistutusten historiaa

Töölönlahden kukkatarhan istutuksia eri vuosilta

Töölönlahden kukkatarha alkoi vuonna 2000 Seppo Vesterisen johdolla kulttuuripääkaupunki vuoden hankkeena. Ylhäällä vasemmalla on yleiskuva vuodelta 2000.

Kukat saivat niin suuren suosion, että istutuksia päätettiin jatkaa Rakennusviraston rahoituksella. Vuonna 2001 oli Suomen muita kaupunkeja kylässä, ne istuttivat ja suunnittelivat Töölönlahdelle kukkaryhmiä. Ylhäällä keskellä on Espoon toteuttama ja sen vieressä Kotkan meriaiheinen istutus. Purjekehikoissa kasvat komeat kelloköynnökset (*Cobea Scandens*).

Muut kuvat ovat myöhemmiltä vuosilta Cottage garden- tyyppisistä kukkaistutuksista.

Teksti ja kuvat Kirsti Oksanen

Kaivopuiston kesäkukkaistutusten muotokielen muuttuminen 1900-luvun alusta vuoteen 2015

KUVALIITE 3

Helsingin kaupungin
Kesäkukkaistutusten historiaa
Kirsti Oksanen

1900-luvun alussa Kaivopuistossa oli tyypillisiä maisematyylin tapettiin ja kuvioistutuksia, kauniita koristeita puistossa. Lehtikasvien käyttö oli runsasta varsinkin reunakasveina. Kuvat HKMKA

1930-luvulla kukkaistutus oli geometrisempi, Kaivopuistossa kapeat kukkakaaret sekä isompia ja pienempiä ympyröitä. Yhdessä muodossa oli yhtä kasvia. Kasvilistan mukaan kuva on vuodelta 1936 tai 1937. Kesäkukat ovat kannan (*Canna*), tohvelikukka (*Calceolaria*) ja sinitähtönen (*Ageratum*) Kuva HKMKA

1960-luvulla kukkaryhmät muuttuivat entistä selkeämmiksi ja vaatimattommiksi. Kuvat HKMKA

1970- ja 1980-luvulla massaistutukset tulivat myös kukkaryhmiin. Laajoja selkeitä muotoja ja väripintoja matalilla kasveilla. Runkokasvit olivat katseenvangitsijoina. Kuvat: HKMKA, Puutarha ja HKR

1991 ja 1995 välisenä aikana siirryttiin jo monilajisempiin istutuksiin. Itse ryhmä oli selkeä ympyrä, mutta kasveilla tehtiin muotoja ryhmän sisälle. Kuvat HKR ja Oksanen K.

2001 ja 2005 vyöhykkeittäinen sekaistutus oli vallassa. 2015 edelleen sekaistutus, mutta selkeämpi kuin edellisissä kuvissa. Kuvat Oksanen K.

Engelinaukion kesäkukkaistutusten muotokielen muuttuminen 1920-luvulta vuoteen 2015

KUVALIITE 4

Helsingin kaupungin
Kesäkukkaistutusten historiaa
Kirsti Oksanen

Engelinaukio valmistui 1920-luvun alussa, ja edustaa geometrista tyyliä. Vasemman puoleinen kuva on vuodelta 1926, ja kukkalistan kasveista päätellen oikean puoleinen olisi vuodelta 1927. Kuvat HKMKA

Vasemmalla Engelinaukion 1960-luvun moderni kukkaistutus vain yhdellä lajilla, samettikukalla. Kuva HKMKA

Oikealla 1995 vuoden kukkaistutukset, ryhmän muoto on muuttunut alkuperäisestä. Leikattujen puiden ja kukkaryhmän välinen käytävä on muutettu nurmikoksi. Kuva Oksanen K.

Kukkaryhmä siirtyi leikattujen puiden väliin aukion peruskorjauksen yhteydessä 1990-luvun lopussa. Ryhmään tuli kiinteä kuvio, joka on mukailtu Svante Olssonin 1912 Engelinaukion suunnitelmasta. Vasemman puoleinen kuva on 1999 vuodelta ja sitä oikeammalla vuodelta 2006. Kuvat Oksanen K.

Vuonna 2007 istutus muuttui helpommin hoidettavaksi kukkivaksi ryhmäksi, pohjalla oli kuitenkin sama kiinteä muoto kuin aiemminkin. Vuonna 2009 säästösyistä kukkaryhmä nurmetettiin ja penkkien luo laitettiin kukka-astiat. Kuvat Oksanen K.

Kukka-astiaistutusten tyylien muuttuminen 1980 - 2015

Kukka-astiaistutukset ovat yleistyneet 1980-luvulta alkaen. Varsinkin 2000-luvulla useista kukkaryhmistä on luovuttu ja astiaistutukset ovat pitäneet pintansa. Tosin niitä on vähemmän kuin 1990-luvulla. Astiaistutusten etuna pidetään siirrettävyyttä.

Myös kukka-astiossa tyyli on muuttunut 1980-luvulta tähän päivään. 1980-luvulla 3 eri kasvia pidettiin sopivana määränä sommitelmassa. 2000-luvun alussa lajeja saattoi olla 6-8 erilaista. Uusimmat istutukset vaihtelevat paikan mukaan, voi olla monilajisia tai parilla kasvilla tehtyjä. Kaikkien ei tarvitse olla saman tyylin mukaan vaan haetaan erilaisuutta.

KUVALIITE 5

Helsingin kaupungin kesäkukkaistutusten historiaa

Oikealla ylhäällä 1980-luvun istutuksia Kasarmitorilta, Lauttasaarentien varresta ja Kolmensepänaukiolta. (HKR kuva-arkisto)

Vasemmalla keskellä 2 kuvaa kesän 1995, istutuksista. Muodissa olivat näyttävät hyödetyt värilijat

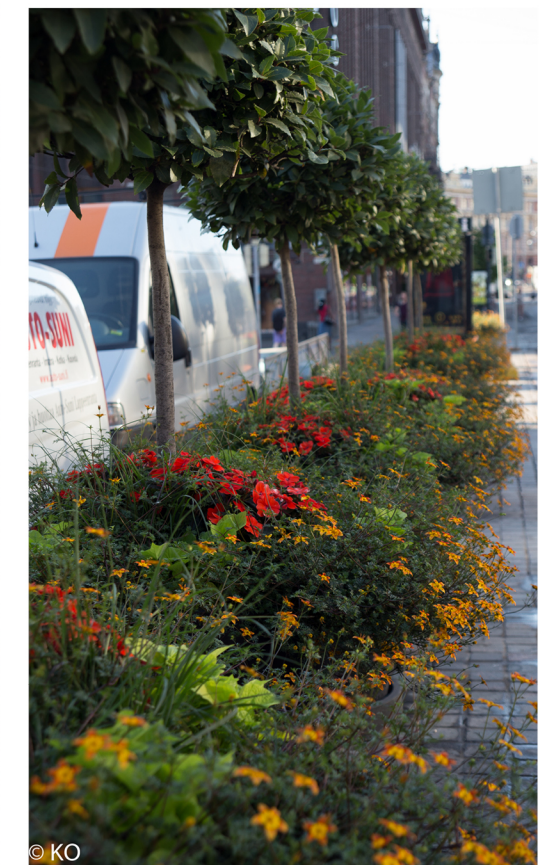
Vasemmalla alimpana vuoden 2008 leikkipuisto Luodon kukka-astiaistutus ja sen vieressä Kolmensepänaukiolta vuodelta 2005

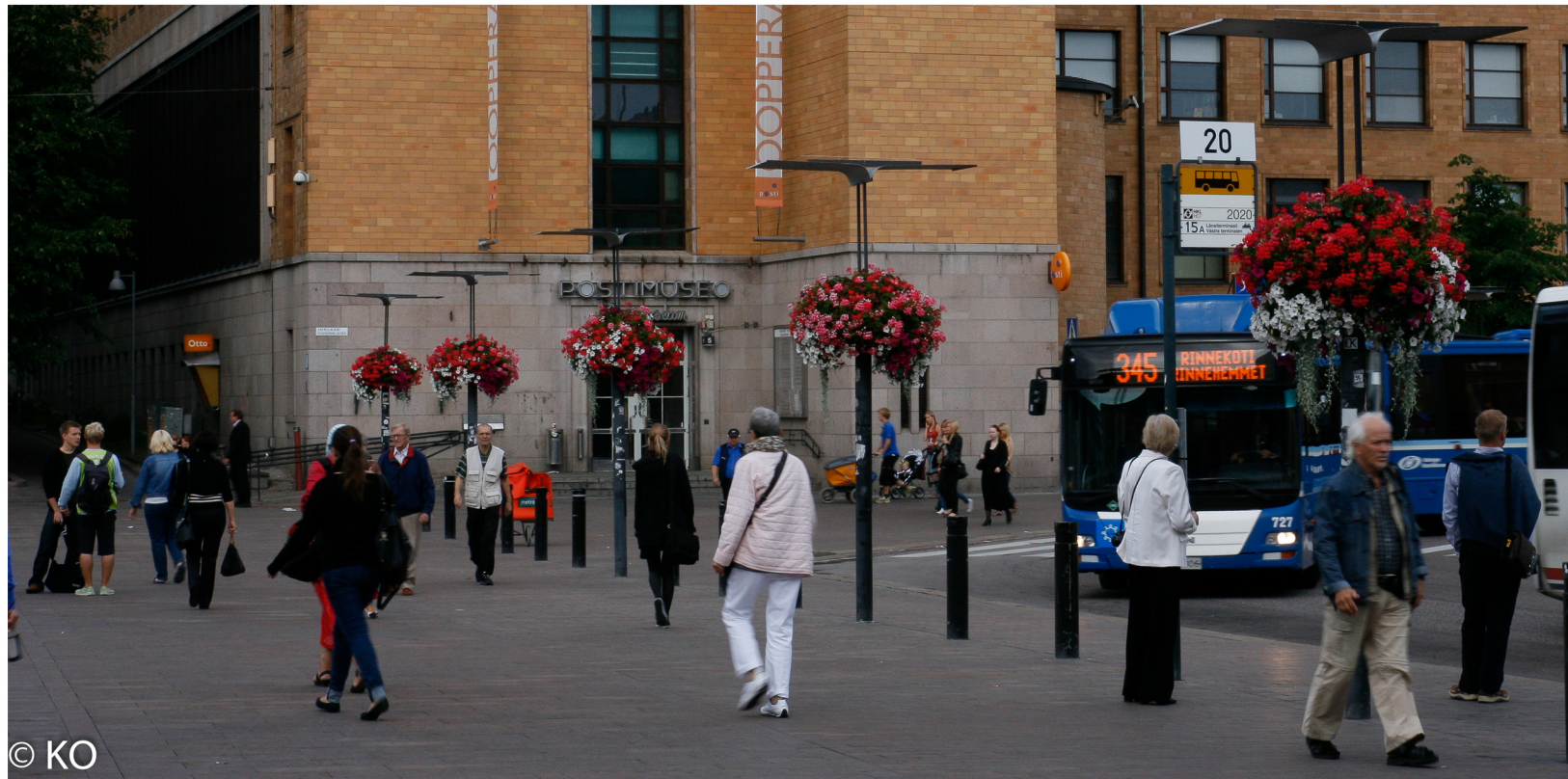
Alhalla keskellä Haagan torin monilajisia sävysävyyn toteutettuja istutuksia kesältä 2001.

Alimpana keskellä on vuoden 2015 erivärisiä istutuskokonaisuuksia Kasarmitorilta.

Oikealla alhaalla tyyliltään hyvin erilaiset istukset kesältä 2015 Hakaniementorilta ja Kolmensepänaukiolta.

Teksti ja kuvat jollei toisin mainittu Kirsti Oksanen.

KUVALIITE 6

Helsingin kaupungin kesäkukkahistoriaa

Kesäkukka-ampellit katukuvassa Helsingissä

Valopylväisiin kiinnitettävät kookkaat ampellit tulivat Helsinkiin 2010-luvulla. Sopivien paikkojen löytäminen ei ole ollut helppoa. Valopylväitä ei ole suunniteltu kukka-ampellita varten. Monissa paikoissa keskustassa valopylväissä tai niiden läheisyydessä on runsaasti liikennemerkkejä tai pylväät ovat vinossa.

Ylösnostetut ampellit eivät vie tilaa maanpinnassa kaduilla ja toreilla kuten kukka-astiat. Ampellit vaativat säännöllisen kastelun ja lannoituksen, sillä multatila astiassa on kuitenkin kasvimassaan nähden pieni. Ampelleihin on valittu kasveja, joita ei tarvitse nyppiä koko kesänä.

Teksti ja kuvat Kirsti Oksanen.

